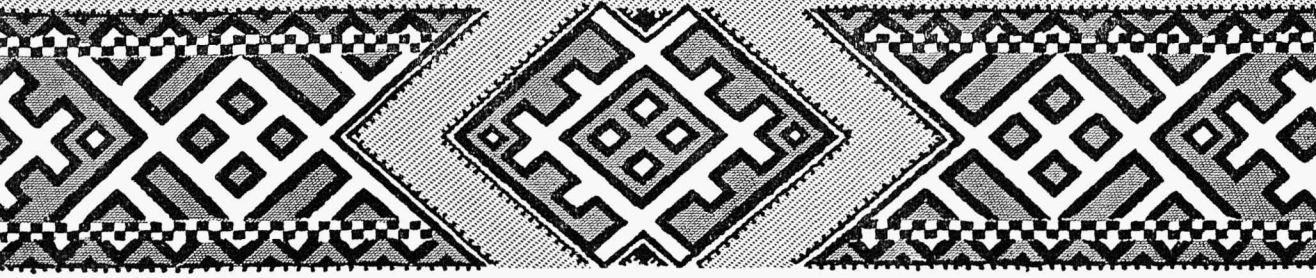
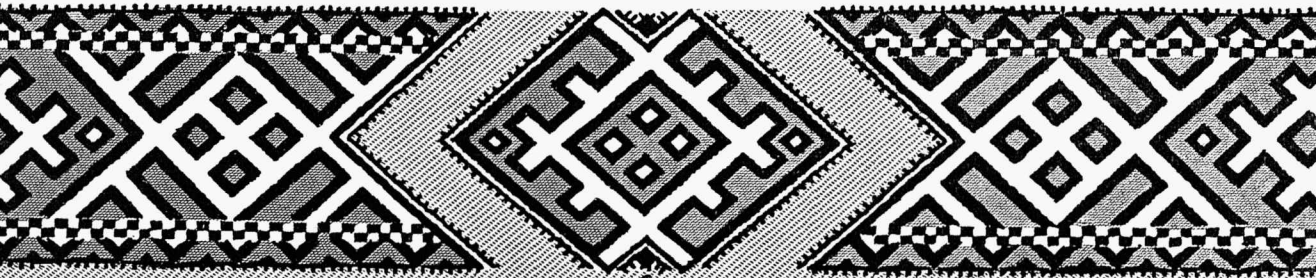
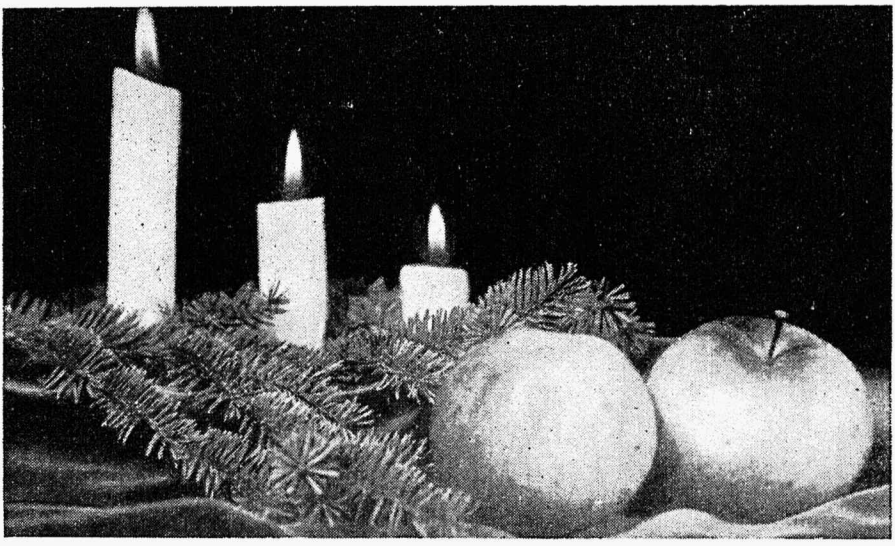

TÄHILISEV
NÄÄRILIS

NR. 12 1938. II AASTAKÄIK DETSEMBER

EESTI PABERI AKTSIA SELTS

Müük ainult suurel arvul

Tallinn

„TÕUSEV NOORUS“

üllatab oma sisuga kümneid tuhandeid noori alates algkooli lõppklassist kuni keskealiseks saamiseni.

„TÕUSEV NOORUS“ on sisukas, huvitav, kaunis ja siiski odav ajakiri.

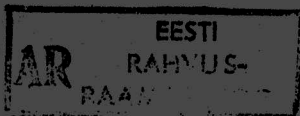
Ärge leppige laenatud ajakirja lugemisega, „TÕUSEV NOORUS“ leidugu Teie kodus.

3500 krooni väärtuses

annab „TÕUSEV NOORUS“ preemiaid nelle noortele, kelle tellimised saavad talitusele esimestena jaanuarikuu jooksul. 3500 esimest ajakirjatellijat saavad jaanuarikuu numbriga tasuta kaasa raamatu „Viljapuude standard sortiment“, mille hind Kr. 1.—

„TÕUSEV NOORUS“ ilmub üks kord kuus ja maksab ainult Kr. 1.50 aastas, 80 senti pooles aastas.

„TÕUSEV NOORUS“, Pikk 42, Tallinn.

TÕUSEV NOORUS

Nr. 12. 1938

PÕLLU OOKOJA VÄLJAANNE

II AASTAKÄIK

Rahuingel

Rahulikult

A. Abel

AADO VELMET

mp *mf*

1. Ra-hu-in-gel, lenda jäl-le al-la sa! Dü-ha õh-tul rän-da mi-nu
2. Jõulu-lapsest mulle lau-la vaikset viit', siis mu sü-da sul-le hõi-kab

mp *mf*

mf *f*

juu-re ka!
vas-tu siit. 3. Tervitan sind tä-na, kallis in-gel, ma, et tõid sün-ni-

mf *f*

ff *rit. ff*

sõ-nu jõu-lu-sõi-mest sa. Et tõid sünni - sõ-nu jõu-lu - sõi-mest sa.

ff *ff*

Uskudes armastusse ja valgusse...

On jälle jõulud!...

Ärge arvake, noored sõbrad metsade ja väljade taga, lähedasis ja kaugemais paigus, et ma siin tahaksin sõnades madalaks seletada jõulukuulutuse ilmutusliku müsteeriumi imelist rõõmusaladust. Inimese sõna võib olla suur ja kaunis. Ometi suurim ja kauneim sellest on inimese s ü d a m e salajane igatsus, inimlik tundemaailm, hinge ja vaimu salajane tagamaa, kust tõuseb sõnagi ilmutuslik jõud. Sinna rännakem üheskoos.

Eks teile kõigile ole lähedane see sügav hellustunne, mis tõuseb silmis hõõguma jõulukuulutusele mõeldes. Eks jälle saa oleviku-elavaks mälestused varajasest lapsepõlvest. Kodukirik küünaldesäras, pühalikkuse ja puhta rõõmu elav rahu palveliste silmis. Ja need kauged ja ometi nii imelikult lähedased sõnad: „Vaata, ma kuulutan teile suurt rõõmu, mis kõigile rahvaille peab saama.“

Ja edasi jutustab varsti juba kahe aastatuhande vanune evangeelium lapse sünnist, kellele pandi nimeks Jeesus. Ta jutustab meile mõnda ta elust. Ja ta surmast — ülal ristil. Nii traagiliselt vastuolulik on selle kuulutuse sisu! Ja kuskile me ei pääse selle tõe eest. Kuna niisamuti on seda elu me ümber.

Eks teie tea, et meist kaugel õhtu ja veel kaugemal hommiku pool sellegi aasta jõulukellade kajja kuulduv kaurimürinat. Inimene valab inimese verd, vend tõstab venna vastu mõõka.

Me küsime valutavi südame: „Miks on see nõnda? Millest on inimesel puudus?“

Kas see ei ole imeliselt kaunis, et me tänapäeval võime kõnelda tuhandete ja kümne tuhandete kilomeetrite taha, nii et meid võidakse kuulda sel samal hetkel. Aga miks me neist kõnedest peame kuulma vaenusõnumeid? Kas see ei ole imeliselt kaunis, et inimene sügavast maa rüpest toob päevavalgele inimese teenistusse selle maa varasid. Aga miks ta valmistab sellest maa rauast ja terasest mõõka? Millest on tal siis puudus?

Puudus on — armastusest.

Kaks teed viivad välja inimese südamest. Üks tee on teadmise, mõistmise, tundmise, armastuse tee. Ja teine on tooruse, tuimuse ja viha tee. Mõlemat teedpidi rändab inimesi. Mõlemat teedpidi on rännanud iga inimene. Selles, noored, teadkem — kätkeb elu saladus. Ikka jälle seisab inimene võitlejana häa ja kurja vahel.

Seda võistlust ei otsusta viimselt inimene. Aga kui kellelegi meist on antud käia mõistmise ja tundmise teed, siis ta aimab, et viimati kõigil teedel ehitatakse silda — igatsusele valgusse...

See mõistmine, noored, teadkem, on aastate ja saatuse küsimus.

Selles kätkeb elu võit. See on armastuse viimne saladus...

Selle poole tõstkem oma süda ja oma silmad!

Roopi Hallimäe.

Vaikuses.

Avar õhustu tuuletult rauged

õhe, kus süitivad tähed.

**Rada lumine kauged ja kauged —
nii ehk hauani läheb...**

Rada lumine kauged ja kauged,

nagu haualtki läheb

avar õhustu tuuletul raugel

õhe, kus süitivad tähed.

Enn Ulbo.

Ilmar Sikemäe.

Nad kõnnivad meie keskel...

Jõululegend.

Üks oli peremees ja teine sulane.

Peremehel oli sile ning kahvatu nägu ja pikad ning kondised sõrmed. Aga sulase laup oli täis sügavaid kortse ja sõrmed raskest tegemisest konksus.

Juba varahommikust saadik nad kauplesid haljaste kuuskedega turu kõige kaugemas so-pis.

Oli päev, millal tubadesse ja saalidesse viiakse kuuski selle mälestuseks, kes oli sündinud aastatuhandete eest selsamal päeval.

Kuid nemad müüsid pisikesi kuuski, mis kõlbasid madalaisse ja vaestesse ruumidesse. Need kauplajad, kel olid kuusekiiglased pidusaalide ja tantsuhoonete jaoks, naersid neid ja pilkasid. „Te müüte püüasid kuuski“, ütlesid nad, „ja teenite prügi raha.“

Nad müüsid oma kuuski hästi odavasti, aga inimesed, kes elasid madalais tubades, mangusid veel odavamalt. Oli neid, kellele nad andsid kuuse müüdi, ja üsna vähesed neist tänasid. Oli neid, kellele nad andsid rohkem raha tagasi, ja keegi ei teinud seda märgatavaks. Aga sulast, kelle jalul lasus pikkade aastate koorem, nurusid paljud, kes veel ei tudisenud, et ta kannaks ostetud kuused neile koju.

Turupäeva lõpul hakkas sulane nurisema ja oli pahane inimeste kõrkuse ning isekuse pärast. Ta ütles peremehele: „Keegi ei tunne sind. Nad kohtlevad sind nagu kauplajat, kes neid petab ja nõõrib.“ Aga peremees ainult vaatas kurvalt sulasele ja vangutas pääd.

Süis hakkas lund sadama. Langes pehmeid räitsi kuuskedele ja sulase habemele ja peremehe pikile juuksekiharale.

Kuid inimesed, kes olid madalaist tubadest, olid palja käsi või katkiste kinnastega ja nende sõrmed punetasid külmast. Peremees vaatab neid käsi ja vaatab oma sulast ja on kurb. Sest sulane ei märkagi, et inimestel on külm, ta ainult kaupleb tuseselt ning väsinult.

Ja peremees müksas sulast. Nüüd näeb sulane, et peremehe silmis läigib pisaraid. Ta näeb, et peremees vaatab teda ja inimest, kelle sõrmed on lumest märjad ning külmast

kanged. Ta arvab, et peab olema helde sellele inimesele, ja kingib talle kuuse ning annab rahatüki lisaks. Aga inimene viskas raha sulasele näkku ja sajatas. Sulane vaikis ja oli morn.

Kuid ikka märkab sulane, et peremees vaatab kurvalt teda ja külmast lödisevaid inimesi. Ta süis aina kingib neile kuuski ja annetab rahagi lisaks, saab vastu sõimu, mõnitusi ja pilget. Peremees on kurb, ta sunnurgisse löövad valujooned. Aga sulane lähleb üha tusesamaks ja lõpuks päris vihaseks; ning vaikib.

Nõnda vähenesid kuused, kuni ainult üks madal võsuke oli järel.

Tuli joostes tüdrukuke, nägu õhetav ja käekesed roosad. „Palju maksab see kuuseke?“ küsib, lugesid pihku peidetud sendikesi.

„Selle saad hoopis müüdi,“ lausub peremees. „Sinul ju läheb raha muukski vaja.“

„Jah,“ räägib laps õhinal. „Küünlaidki on vaja.“

Aga peremees kükitub tüdrukukese pik-kuseks, silitab ta põski, võtab ta käekesed ja soojendab neid oma suu juures. „Hää, et sa tulid!“ ütleb ja on rõõmus.

Sulane vaatab emalt ning imestab, et kurbus peremehe silmist on kadunud.

„Vaata, väike,“ räägib peremees, „kui jõulud on läbi, süis ära põleta seda kuuske ahjus. Istuta ta mulda ja ta kasvab edasi. Teiseks jõuluks ta on juba suurem, süis vii ta jällegi koju ja pane talle küünlaid põlema. Usu, niivisi see kuusk ei kuivagi.“

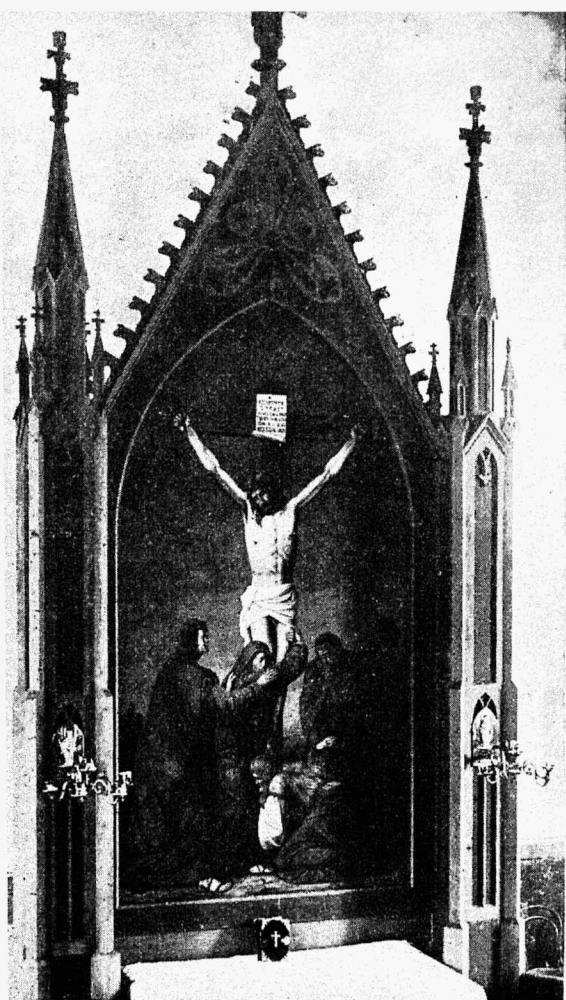
„See ju on tore,“ kilkab tüdruk. „Aga kui ta kasvab suureks, ei ta mahu enam meie tupp.“

„Küll mahub. Sinagi ju kasvab ja saavad avaramaks su eluruumid. Ole ainult usin ja aus, süis pole kitsas sinul ega su kuusel.“

„Sa oled hää!“ ütleb tüdrukuke. „Kes sa oled?“

Peremees ei vasta, naerab vaid ja silitab tüdrukukese põski.

„Sa oled nagu see,“ räägib laps, „kes kutsus lapsukesi oma juure. Keegi väga vana naine jutustas mulle temast. Tal olevat lah-

SPRENGEL Otepää kiriku altarimaal.

ked silmad ja pehmed käed, ta silmade vaade olevat kui hommikupäike ja ta käte silitus kui lõunatuul. Ta armastavat lapsi. See väga vana naine armastas ka lapsi.

„Kas ta enam ei armasta?“

„Ta on surnud.“

„Aga ema ju armastab sind?“

„Ema on ka surnud. Ja isal pole aega, tal on palju tööd ja vähe minu juures. Ta ei räägi ka muinasjutte.“

„Kas see on muinasjutt?“

„Isa ütleb, et on.“

Aga peremees siltab ikka veel lapse põski ja puhub ta sörmile sooja õhku.

„Ei, lapsuke, see pole muinasjutt. Vaata, ma ju olen sinu juures, ma ju paitan su põski ja soojendan su sörmä.“

Väike tüdruk ei mõistnud neid sõnu. Aga ta põimis oma käed ümber kiikitava mehe kaela ja nuuksus. „Keegi pole mulle nii hää!“ sosistas ta.

Peremees võttis tüdruku käekesed, silitas neid ja peitis nad siis oma kinnastesse.

„Need polegi sulle väga suured. Aga nad on hästi soojad ja pehmed. Neis on su kästel alati tunne, nagu mina puhuksin neile. Kui sa nendega silitad omi põski, siis paitan ju mina sind. Need kindad ma kingin sulle jõuluks, hää laps.“

Tüdruk vaatas neid kindaid oma kästel. Nad olid tõesti soojad ja pehmed, et ei tea, kas miski muu ongi nii pehme.

„Kas need on lambavillast?“

„On, on.“

„Kas valge lamba villast?“

„Jah, väike, need on valge lamba villast. Aga paremas kindas on õnneraha, sa ju tunned, kuidas ta tasakesti kõditab. Selle eest osta küünlaid ju muud. See raha ei saa kunagi otsa. Ja isale ütle, et mina kinkisin sulle need kindad.“

„Jah, küll ma ütlen, ja ütlen, et sul on suured ja lahked silmad.“

Ja juba tüdrukuke hakkaski minema, pehmeokkaline kuusevõsu kaenlas ja käes imevalged kindad. Ta jättis kärsitult jumalaga, surudes enne peremehe ja siis sulase kätt oma kingitud kindas käekesega, ja juba ta jooksis.

Peremees vaatas talle järele, silmis harras läige, ning pomises endamisi: „Need, kes lapsi armastavad, on surnud, ja need kes elavad, ütlevad, et mina olen muinasjutt.“

Aga sulane vaatas oma kätt, mida tüdrukuke oli surunud. Sellel käel oli kinnas ja oli teiselgi. Tal hakkas häbi.

Sulane kadus vaikselt peremehe juurest. Nüüd ta teadis, miks peremees oli ennist tema pärast kurb. Tal olid soojad kindad, aga ta ei andnud neid noile, kel polnud midagi kätte panna; tal oli paks kasukas, aga ta ei kinkinud seda ühelegi neist, kelle rõivais tuul sõelus. Nüüd läks sulane ja ostis hulga kindapaare ja hakkas otsima endisi külmunud inimesi. Ta otsis ja leidiski. Neid oli palju.

Kuid peremees kõndis ringi ja jõudis maja juure, mis oli kõrge ning torniga. Sääli oli rohkesti tuvisid, peremees võttis taskust nisuteri ja puistas neile, ja tuvisid lendas sinna mujaltki. Aga lumesadu oli lakkunud ja videvik laskus.

Siis tuli mees luuaga ja ütles, mingu peremees oma tuvikarjaga, sest tema peab teeradu puhastama.

„Kellele sa pühid neid teesid?“ küsib peremees.

„See on pääkirik.“ vastab luuamees, „siia tulevad palvetama tähtsad mehed oma naistega.“

„Keda nad tulevad paluma?“ pärib peremees.

Mees luuaga sai ägedaks ja ähvardas: „Kao kiiresti, mul pole aega sinuga nagelda. Viimaks veel nähakse ja arvatakse, teab kellega ma sõbrustan.“

Luuamees pööris selja ja hakkas pühkima, kuna ta kardpaelaga äärestatud palitühölmad lehvisid uhkesti.

Peremees läks ja ohkas: „Ei mina kõlba nende palvekodade künniseleegi, ja nende kardpaeltas kojamehed häbenevad mind.“

Ta sammus linnast välja, aga õhtu oli käes. Siis jõudis sulane talle järele, ähkviv ning väsinud.

„Kas sa leidsid nad kõik?“ küsib peremees. Sulane ei imestanudki, et peremees teab.

„Leidsin nad kõik. Oli tublisti jooksmist.“

„Küllap panid neile õnnerahagi kinnastesse?“

Sulane noogutas, aga ta näol virvendas tusk.

„Tean kõik,“ räägib peremees. „Sa ütlesid neile, et nad unustasid oma kindad turule. Nad võtsid need meeleldi omaks ja vist harva tänasid, et sa olid vaevunud neid kätte toimetama. Sa olid väsinud, pahane endale ja neile kõigile. Seepärast ära imesta, et see raha, mis sa kindaisse panid, polnudki õnneraha, vaid niisama — võetakse välja ja ongi kinnas tühi. Aga nad pilkasid juba ennist sind, ei nad siis väärinudki seda õnne.“

Nad läksid vaikides. Peremees kuulis, et sulane nutab tasakesi. Ta tegi, nagu ei kuulekski.

Oli juba päris pime. Taevas oli tähis, neid tuli üha juure. Kuid need, kes sõitsid linnast või kihutasid kirikusse, möödusid kahet sammujast, kutsumata neid pääle. Aga nemad möödusid kõigist majadest, suurtest ja väikestest, kõrgeist ja madalast, kus kuunasi tuled ja kohisesid laulud. Nad liikusid tasaselt mööda, koputamata ühelegi uksele. Nad sammusid kaua. Nad vaikusid.

Ühest pisikesest majast nad olid jõudnud mööda, kui avanes üks ja kilav poisihääl hüüdis: „Kuhu te lähete? Kes te olete?“

Juba lippabki poiss neile järele, kahmab sulasel hõlmast ja nõuab: „Kas sa oled jõuluvana? miks sa meile ei tule?“

„Ei ma ole jõuluvana,“ vastab sulane.

„Kes sa siis oled?“

„Olen sulane, rändame oma peremehega mööda maad.“

„Peremees ja sulane,“ imestab poiss. „Miks te rändate hobuseta?“

„Meil pole hobust,“ seletab peremees, silitades poisi paljast pääd. „Oleme karjapidajad, käisime oma karja vaatamas.“

„Ja sina polegi jõuluvana?“ nukrutseb poiss sulasele. „Aga mis sul siin kompsus on?“

„Toidumoon.“

„Ma juba arvasin,“ naerab poiss läbi pisarate, „et oled jõuluvana. Küll ma ootasin, olen igal aastal oodanud, aga jõuluvana ei tule.“

„Jah, ei ta tule,“ silitab peremees ikkagi poisi pääd. „Kui me möödusime majast, istus su isa laua taga ja luges valju häälega suurt raamatut. Aga olgu, las ta loeb. Mida sa, väikemees, jõuluvanalt ootasid?“

BERGHOLZ.

Maastik.

„Pasunat, heleda häälega ja pikka. Sa ei tea, kuidas ma ootasin jõule: võibolla tuleb jõuluvana ja toob pasuna. Mul ju ongi pasun, üsna pikk, aga see on pajukoorest ja kuivanud. Tule, ma näitan sulle, see on mul katuseräästas.“

Ja poiss tirib peremehe maja juure, kuna sulane sammub aeglaselt järele.

Siis praotus majauks, säält vaatas naine ja tema tagant trobikond lapsesilmi.

„Kellega sa siin jutled, poisu?“ küsib naine.

„Peremehega ja sulasega,“ vastab poiss. „Ma näitan neile oma pasunat.“

Juba ongi pikk karjapasun katuseräästast maas, juba peremehe käes. Poiss seisab tähtsalt — pasun, kuigi praguliseks kuivanud, on tema suur varandus.

Peremees võtab pasuna, silub seda, tõstab huulile ja puhub. Heledaid hääli paiskub taeva poole! Naine vaatab imestunult, lapsed ta taga löövad sumisema, astub sulanegi sammu lähemale. Ja poiss, pasunaomanik, otse hüppab.

„Noh, väikemees,“ ulatab peremees pasuna poisile, „puhu sinagi.“

Kaks luuletust.

Näitsikuile.

Sinisilmä sirguke
sõstrasilmä sõsaraga,
varavalgel virguge,
kastke kastepisaraga
lahkeks avarad laud,
näigusaks te noored näod.
Kannad kergelt kõpsugu,
tallad tihkelt tipsigu,
varbad virgalt vipsigu,
siia-sinna sipsigu.
Kuni on käidud koja man
koldelõket kohendaman,
ämbritega oja man
katla kuivust kahandaman,
asjad aetud aida man,
lugu ladus lauda man, —
lehmad lüpsset, sead söõdet,
täkud tallis tallitatud...
On ju talus teha tööd, et
ei ole aega hallitada
ega rahu roostetada,
ju siin saate jooksutada.

„Kalevipojast“.

Rusikas raudine raksatas,
sõõris kui sõtkutav tainas
kaljusein katki kaksatas,
kütkestas käe kivikinnas.

Kalev ei kaljust kätt lahti saa,
ehkki raputab rævus, —
sunnitud Sarvikut vahtima
külmas, kivises kaevus.

Pilvedes Pikker põristab,
põrgu põngerjaid pinnib;
võlvisid vägimees väristab,
kivisse kasvanud kinni.

Kohus kord kaljulgi katkeda,
vägilan anda välja;
kivi ei kõlba kütkenä,
taignaks ta muutugu jälle.

H. ADAMSON.

Poiss haarab pasuna ja puhub. Puhub ja puhub, ei langetagi enam pasunat suult.

„Jäta nüüd,“ noomib ema, „kallil õhtul.“

„Naine, ära teda keela,“ ütleb peremees, „olgu temalgi oma rõõm.“

Aga sulane tuli üsna lähedale.

„Ma arvan,“ ütles ta, „kaldub juba hili-seks, peaksime küsima siit öömaja.“

„Naine,“ lisas peremees, „üttele oma mehele, et me palume öömaja.“

Kui naine pöörduski tuppa ja rääkis oma mehega, siis kuuldis mehe tugev hõige: „Ei saa, pole meil hulkureile ruumi, endalgi kitsas.“

Naine vaatab võõraile abitult ja kehitas õlgu.

„Nõnda,“ ütleb peremees, „ta ju loeb seda paksu raamatut, see teeb ta südame kalgiks. Aga olgu.“

„Teate,“ räägib naine, „te võiksite süiski minna lauda päüle, süäl on heinu magami-seks, soojustki on süäl parajasti.“

„Täname,“ sõnab peremees, vaatab lahkesti naist, naeratab lastele, patsutab veel poissi õlale ja ütleb: „Puhu julgesti oma pasunat. Noorte pasunamäng teeb südamed lahedaks, teeb võibolla needki südamed, mis on suurte ning kangete sõnade lugemisest kalgid.“

Süs nad, peremees ja sulane, läksid lauda lakka ja kavatsesid uinuda.

Aga sulasele meenus inimesi, kes mangu-sid, kirusid, sajatasid, ahnitsesid, kes ei mär-ganud endast kehvemad ja isegi oma õnnest jooksid mööda. Ta ei saanud magada, sest lojused mäletsesid all.

Temale ütles peremees:

„Sinul, sulane, polnud täna kerge. Aga inimestel on rutt, nad on kärsitud, ei nad mõtle, mis nad teevad. Uinu, truu sulane, ja tea, et samal ööl mina olen ennegi laudas maganud.“

Sulane uinuski, aga peremees jäi ärkvele. Temagi mõtles inimestele, mõtles, et täna nad ehivad oma kojad haljaste puudega ja hele-date tuledega, töotavad olla hääd ja piüavavad seda, aga ometigi ei suuda.

Kuid edasi ta mõtles tüdrukule, kellele ta oli kinkinud oma kindad, ja ta paitas teda mõtteis karia. Ta kuulis majast pasunahäält ja mõtles naerdes, et poiss puhub vist öö läbi, ja soovis, et temast saaks kuuluis pasundaja, kes mängib südamed lahedaks.

Süs rääkis peremees endamisi:

„Maailm pole palju muutunud. Aga ei maksa nuriseda inimeste pärast. Nad ju on hääd. Neil on rohkesti hääd tahet.“

Kui esimesel jõulupüha hommikul min-di loomadele jõululeiba viima, olid võõrad ju-ba lahkunud.

... Peremehe nimi oli Jeesus ja sulast kut-sutatakse Peetruseks.

J. Jaik.

Ilmari kaunimad jõulud.

Ilmar, keskkooli vanema klassi õppur, istus laua taga ja näis olevat rahutu. Tema, muidu nii rahulik ja kindla loomuga poiss, tegi nüüd liigutusi, mida ema ta juures oli märganud vaid üsna ammu, siis, kui olid lahendamisel keerulised aritmeetilised ülesanded ning need ei tahtnud ega tahtnud tulla õigele lahendusele. Siis ta mõnikord käitus samuti kui nüüd — vahetab sageli asendit toolil, viskab kiireid pilke lakke ja seinetele, toetab käega kord üht palet, kord teist. Ning silmades põleb nagu leegike, need on suunatud otsimisele — sinna, kuskile sinna, kus peab leiduma see, mida ta praegu vajab.

Seda märkas ema ning ta talitused ja sammud muutusid tasasemaiks. Pojal vist on jälle lahendamisel midagi rasket, millega ta ise peab tulema toime. Ammu on juba möödas need ajad, kus ema sai aidata poega õppimisel. See oli vahest siis, kui ülesannetes oli tegemist veel maha- või kokkuarvamise-ga. Nüüd on poeg juba ammu ületanud vanemate teadmiste piiri ning tema edasitung teaduste vallas sünnib neis kaugustes, kuhu ta vanemate silmapiir pole kunagi ulatanud. Pole ammu enam olnud võimalust olla abiks õppivale pojale ega tulegi sellist juhust enam.

Kuid see, mida ema pidas võimatuks, sündis siiski veel kord. Ilmar, nähtavasti mitte leides otsitavat teed omal jõul, pöördus ema poole küsimusega:

„Ema, ütle mulle, kunas olid meil kõige ilusamad jõulud?“

„Miks sa sellest nüüd äkki küsid, sul vist on õppimisega praegu isegi tegemist?“ vastas ema.

„See see asi ongi, mida praegu on vaja. Õpetaja andis meile teha kirjatöö „Minu kaunimad jõulud“. Ütles, et see on kerge teema, aga seda ei tohi kergelt võtta. Kuna jõulud on ligi, siis pidavat lootma, et meie oskame ka kaunitest pühadest kaunisti kirjutada. Aga ma ei tea isegi, missugused jõulud on meil kõige ilusamad olnud.“

„Seda on mul sulle küll raske ütelda, pojake. Meie, tööinimeste, jõulud on ikka ja alati olnud ühesugused. Eks neid ole oodatud ikka alati, aga pärast näed, et palju tööd töid jõulud kaasa, muud midagi. Ja suured kulud on nendega alati, ei sellestki pääse. Aga noh, eks need ilusamad ikka olid vist need, kui sai siia oma majakesse kolitud, ja ükskord saimegi juba pida jõulupuud omas majas. Eks sinagi seda mäleta, ega see nii ammu olnud. Muud küll ei mõista mina sulle midagi ütelda.“

Ilmar mõistis, et ema nende sõnadega ütles kõik, mis tal oli ütelda oma jutumõtete järgi. Ilmar on pannud juba ammu tähele, et vanemad räägivad vähem kui tunnevad. Eks iga koduga seotud küsimus keerle nende mõtetes ja südames päevade ja nädalate viisi, kuid oma mõtteid väljendatakse vaid mõne lausega. Nii oli selle esimese jõulugagi omas majas, siiski räägiti palju vähem kui tunti ja nüüd see sündmus, mida nii ema kui ka isa ometigi veel väga hästi mäletavad, väljendati vaid ühe lausega. Aga tema, Ilmar, peab ühest kaunist jõulust kirjutama hulga sõnu ja lauseid, pika koolikirjatöö.

Ta asus ema vihje järgi silmitsema oma mälestusi esimestest jõuludest selles uues ja pärises isamajas. Kas need olid Ilmarile

H. LEPIK.
Sõda.

kaunimad? Tõsi, kuusk oli ka siis nurgas, kuid sellel rippus vaid kirjut paberipuru ja paar küünalt, mida ei lastud lõpuni põleda, sest oli pingutuste aeg ja pidi hoidma kokku. Kuid tubadel polnud siis veel laudpõrandat, muld oli aga alles niiske ja siledaks tallamata. Ning ühekordsetest akendest leidis tuul küllalt võimalusi jahutada kokkuhoidlikult köetud tuba.

Mida kaugemale Ilmar mõtles, seda selgemaks talle sai, et see ei olnud kaunimaks jõuluaajaks temale, see oli küll selleks ta vanematele, kes tollal kolmel pühapäeval said süveneda igatsetud oma peavarju olemasolu tunnetamisse.

Kas sellest saab kirjutada jõulukirjeldust, mis oleks ilus? See aine, vaata kuidas vaadad, pole Ilmarilegi enam see, mis ta vanematele, kuidas siis veel õpetajale, kes paneb ta tööle hindava numbri? Maja valmis ju tegelikult paar kuud enne pühi, see oli pikk sündmus, see maja saamislugu, ning kestis edasi veel pärast, isegi kuni järgmise sügiseni. Kust leiad selles loos selle tugi-pinna, millest lähtudes võiks võtta seda koolitöö aineks?

Ilmar tundis, et ema poolt soovitatud aine jääb paratamatult kõrvale. Ilmar on

ju tuntud koolis parimate kirjatööde meistriks ning see teadmine kohustab olema püüdlik. Kui ei leia midagi aluseks mälestuste varaaatadest, siis pöörata otsimine mõttele valda. Säält võib leida ainet tõesti ilusateks jõulujuttudeks. Säält, inimese kujutusmaailmas seisavad leiutamatuks kõik need lood, mida tulevate põlvete kirjanikud kümnete tuhandete aastate jooksul alles saavad kirjutama, ning kui imelik, — isegi siis, kui inimsugu on võibolla lõpetanud raamatute kirjutamise ja lugude loomise, siis võib ometigi veel näha, et kõigi aegade lugude loojad ja sõnade seadjad pole suutnud kasutada olemasolevatest võimalustest vähimatki osa. Nii rikas on võimalustest see riik, kuhu nüüd Ilmar suunas oma otsimise.

Mõnigi kord on ta leiutanud kirjatöödeks huvitavaid aineid, huvitavaid võrdlusi, mõtteid ja näiteid. Kas täna siis tõesti ei leia säält midagi?

Jälle ta istus ja mõtles ning vahetas sageli asendit oma toolil. Kuid midagi ei tulnud meele. Aeg aga kadus.

Siis tuli mõte. Esialgu küll mitte otse see, mis ta otsis, kuid üks neist, mis nagu töötab aidata. Temal, Ilmaril, on ju oma väike

E. VIIRALT.
Lapsed.

raamatukoguke, umbes kolmkümmend raamatust on säääl ja kimp ajakirju, sääält võtta midagi, milles on midagi jõulust, ja sirvida. Kuskilt ta oli lugenud, et sageli ühe inimese kitsas, kuid elavasisuline mõte võib kasvada teise inimese pääs suureks nagu maailm. Kui leiaks kuskilt sellise viljastava mõtte!

Üsna rõõmustavaks üllatuseks ta leidis oma raamatute hulgast koguni ühe väikese jõuluraamatukese. See oli kingitud talle kunagi ammu ning ta oli seda siis lugenud võibolla kümned korrad ning leidnud, et see oli ilus. Kui jõulud kodus olid veel väga kehvad, siis ta ammutas just sellest jutust aimu ilusatest, kaunitest jõulupühadest, sellistest, millistes oli olemas kõik see võlu, mis omistatakse jõulupühadele.

See oli jutt ühe tütarlapse jõulupühade ootusest. Hommikul ärgates ta lootis palju juba jõululaupäevast enesest, kuid päev tõi pettumuse. Kõik olid kodus kibedasti ametis ning tema jaoks polnud kellegi aega. Kui ta läks oma vaikse tasase jutuga kööki ema juure, siis jäi üks ta jalga

kogemata ema ruttavate sammude alla ning ta sai valu. Hakkas julgesti nutma, teades, et sellistel puhkudel ema õrnad lohutused ei jää tulemata. Kuid nüüd just see kujunes kuidagi teisiti. Ema sai isegi pahaseks ja käskis teda ära minna, et mitte segada. See väike tüdruk siis läks ja puhkes nutma ning mõtles, et kui see kõik sünnib jõulumehe pärast, siis ärgu ta parem tulguigi. Hiljem rahunes, kuid siis ei lubatud tal minna elutuppa, sest seda parajasti pesti. See kõik jälle jõulumehe pärast. Hiljem, kui tuba oli pestud, ei lastud tal ikkagi minna sisse, sest tuba olevat seatud korda, sest õhtul tulevad külalised. Õnnetu päev, õnnetuim aastas, kus väike tütarlaps oli kaotanud hulga oma olulisi vabadusi, millede väärtust ta alles nüüd õppis tundma. Kuid hiljem, kui juba hämardus, kui kõigil teistel oli õigus minna sinna tuppa, siis ei lastud teda sinna veel. Üteldi, et ei saa enne, kui jõuluvana tuleb. Varahommikust kuni pimedani oli kehtnud see ülekohtune hoolimatus ja kõige keelamine, mis tegi lapse

Kunstkäsitööd.

meele nukraks ja kibestunuks. Ta oli siis südames rohkem kui pahane sellele pikahabemega mehele, kelle pärast üks kallis päev lapsele on nii paha.

Siis aga muutus kõik. Koduste näod läksid korruga lahkeks ning lapseke viidi tuppa särava kuusepuu ette. See oli nii ilus, kuid see veel ei suutnud tuua lepitust. Ka siis, kui jõuluvana ilmus uksele, kelles otsekohe võis ära tunda ühe onu, ja kui see oma kõnes ikka ja ikka pöördus laste, poole, ei saanud siiski veel lepitust. Kui jõuluvana juba kõik oli teinud, mis ta tavaliselt teeb, ja kui algas jõululaul, siis tundis tütarlaps, kuidas temaski hakkas kõik muutuma. Suur ja sügav jõulutunne oli teda haaranud ning ta leidis, et on paha, kui veel hoiad meeles päevaseid pahandusi. Ning ta unustas kõik, unustas hetkega kõik ning nägi nüüd kõike seesugusena, nagu ta seda nägema pidi, nagu seda vanemad olid soovinud. Mida mahajäetum oli päev, seda ülevam tundus nüüd. Ning kui ta hiljem uinus, siis nägi ta und inglitest, kes laskusid kuuseokstelt alla temaga laulma ja vestlema.

See oli see lugu. See meenus kõik ilma lugematagi.

See näis ükskord nii kaunina, kuid nüüd näeb Ilmar, et kogu see lugu koosneb päeva pikkadest kurvastustundidest ja öhtusest hetkelisest leppimisest ja õnnest. Kui paljude oli sel lapsel seda õnne, kui pikk oli ta kannatus? Kui nii, siis Ilmarilgi on olnud mõnikord ilusaid jõuluhetki, mis on järgnenud mõnele valusalt rahuldamatule päevale.

Ahaa, jah, oli kord... Ta oli siis seitsmeaastane, viimane vaba talv enne kooliminekut. Jõulud liginesid, räägiti kodus kirikust ja kelladest. Nüüd see mälestus mees nagu segunekski kellakuminaga. Ja siis kord olid jõulud jõudnud nii lähedale, et võis neile ulatada käed vastu.

Isa oli siis agulielanik, kehv veovoormees. Emagi juba ütles, et mis selles võis olla ilusat. Kuid kui ei ole lastud osaks saada ilusaid päevi, siis saad neid osaks ikkagi seesugustena, nagu nad juhtuvad olema. On aga päevi, mille ilu lööb õitsema, kuid on ka seesuguseid, mis istutavad nõrga taimekese, millest võibolla aastate järele võrsub õisi, mis on juba kestvama iluga.

See sündis siis nii, et isa oli kindla sõnaga lubanud, et võtab Ilmari kaasa kuuske

koju tooma. See pidi olema niisugune töömehelikult pidulik toiming, millest pidi Ilmar, kui kah juba mees, osa võtma. Ning isa ütles siis ikka jutu sekka: „Kui me kahe mehega läheme kuuske tooma, siis...”

Agaga jõululauapäevgi oli isale tööpäev. Ta töötas kaupmees Urvamäe juures ning sellel oli parajasti midagi vedada õuele. Ning juba päeval oli ette näha, et töö kestab videvikuni. Kas Ilmari isa siis kratsis kukalt, et vägisi kipub Ilmarile antud lubadus täitmata jääma, seda Ilmar ei tea. Küll aga mäletab ta, et isa oli pidanud seda lubadust meeles ja sõitis keskpäeval koju.

„Nüüd, Ilmar, ei saa muud, kui pane enast kõvasti rõivaisse ja tuled minuga kaasa veole. Veel on mul teha umbes paar-kolm vööri ja siis sõidame koju kuuselaada kaudu ja toome siis kuuse koju koguni reega.“

See õhtu ootamine oli Ilmarile juba paistnud igavana, kuid isa ettepanek töötas täita ülejäänud aja huvitavalt. Sõita isaga koos välja oli sama hää, kui otsekohe nüüd juba minna kuuse järele. Sest sellega on juba kindlustatud, et nüüd ei tule enam igavat ootamisvahemaad peatselt algavate jõulünnimuste ette.

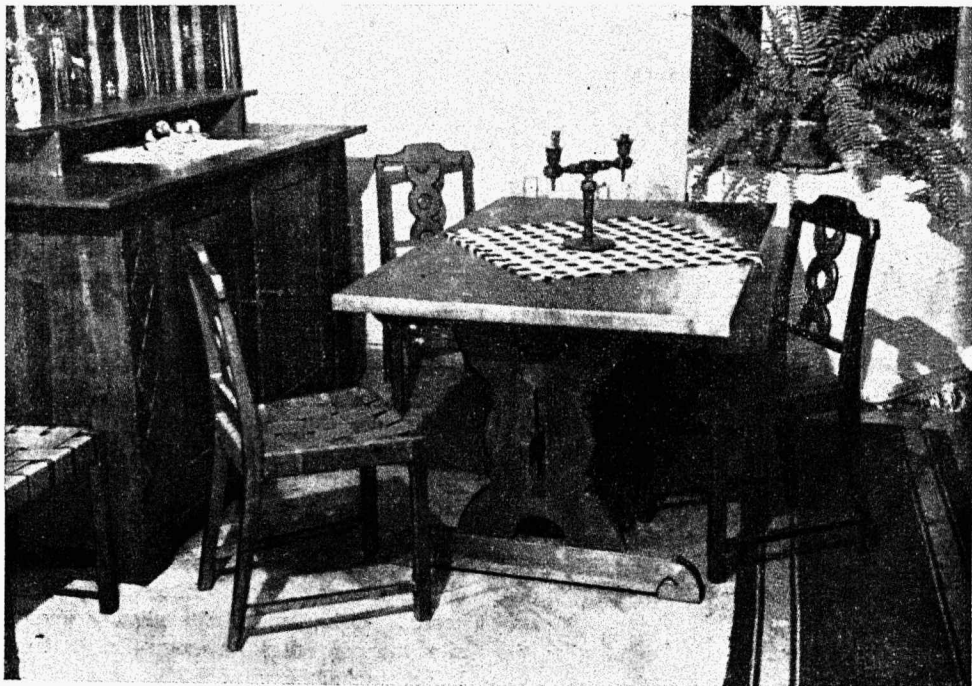
Ja nii nad siis sõitsidki. Isa oli jutukas ning temalgi vist oli sama tunne, et nad nagu juba sõidavad kuuse järele.

„Toome kuuse jah, toome väikese kuuse, niisuguse, mis on õige ilus,“ ütles isa.

Ilmar oli kujutlenud senini ikka suurt kuuske, nüüd aga juba räägitakse väikesest. Kuid alati on ju räägitud rahapuudusest ja küllap seesama häda nüüd määrabki kuuse suuruse. Selles asjas ei või hakata isaga vaidlema.

Veol oli kena olla. Seni kui laoti koorimat, vaatles Ilmar vabalt ringi. Sääli oli palju inimesi, isale kõik tuttavad. Kui palju küll on isal üldse tuttavaid inimesi? Kas ta on lugenud ära, kui paljusid inimesi ta tunneb?

Urvamäe maja õues oli aga veel lõbusam. Sääli oli mitu last, kes mängisid lumesõda. Ilmar vaatas päält ja mõtles, et kui tema oleks üks neist, siis ta võidaks üksi kõik. Aga ei — üksi ta ei hakkaks kõikide vastu võitlema, sest siis pole kedagi, kes teda pärast kiidaks või tänaks vaprust eest. Kes oleks siis see teine, kelle ütelda jääksid tunnustatud sõnad?

Moodsat mööblit.

Ta leidis selle. See oli kõige väiksem tütarlaps, kes tegi ka kõike kaasa, kuid kunagi ei saanud lumega kellelegi pihta.

Mida rohkem Ilmar vaatas, seda võidetamatuks muutus kaasalöömise tung. Ning kui üks pool näis juba kaotavat, siis asus Ilmar sekka ja tema abiga võideti lahing.

Siis aga kutsuti lapsed tuppä. Kuuldus juttu jõulupuust. Ilmar jäi üksi hobuse juure.

Kuid siis tuli isa ja mindi teisele voo- rile. Kui jõuti tagasi, hakkas ilm juba hä- marduma.

Aga just siis, kui nad pidid algama sõitu, kutsuti nad tuppä. Seda ei oleks küll võinud oodata. Ilmar nägi sää- l niisugust jõulupuud, milliseid ta arvas olevat vaid piltidel, mitte kunagi aga tõelikkuses. Ning polnud sugugi nii, et teda ainult oleks lastud ükselt vaadata, vaid kutsuti sisse, pandi istuma ning isale anti mingisugune pakk, mille sisu isa küll ei vaadanud, aga sellest hoolimata tänas rõõmsalt. Ja Ilmarilegi anti kingitusi — pildiraamatuid ja selliseid mänguasju, milliseid tema kehvast kodus veel kunagi pole olnud.

See kõik poleks veel olnud midagi, kuid temaga aeti ka lahkelt juttu. Ja isegi seda kiideti, et ta olnud vapper lumesõjamees. Seda juttu kuuldes Ilmar sai aru, et need inimesed pole üksi rikkad, vaid ka väga targad. Rumal poleks osanud tähele panna ta vaprust.

Ja siis oli tal üsna kahju säält lahkuda. Väljas ootas juba pimedus. Kuuselaat on tühi. Kodu samuti — nii nagu see päeval jäi. See ootamatu jõulupuule sattumine tundus nagu unenäona.

Kuid siiski läks veel hästi. Kuuselaadalt olid ostjad kadunud ja kuusekaupmees pakkus möödasõitvale Ilmari isale niipalju kuuski kui ta soovib, hoopis rahata. Viigu ainult ära, et jääks vähem neid koristada. Ning isa siis võttis neid, võttis ühe suure ja mitu väiksemat. Jällegi õnn — kuused ei nõudnud kulu.

Aga ema oli kodus teinud imet. Toad olid puhtad ning jõululaual valgel linal aset- sesid kojutuli jaoks nii isuäratavad jõulutoidud. Sissetoodavad kuused täiendasid jõulu- ilmet.

Nii kenaks oli muutunud kodu! Soe ja armas ning tagavaraks ununematud mälestused kaupmehemajast. Nii kena, et parem

pole kodu kunagi olnud. Väikesed õed-ven- nad näisid üsna üllatatuina.

Aga siis tuli tädi oma lastega. Neist oli Ilmarile juba huvitavat seltsi ning män- gides kadus aeg.

Veel oli aga üllatus, kui avati kaupmehe poolt kingituseks antud pakk. Sää- l oli kõike seda, mida Ilmar nii ahnelt silmitses nende jõulupuul ja laual. Ja öösel ta nägi und, seda suurt unustamatut unenägu, mis veel siamaale on seisnud ta meeles ja mil- lega on seotud miski soov. Ta nägi unes toda tütarlast kaupmehe kodust, kes ei osa- nud tabada oma lumipalliga vastaseid.

Nüüd tuleb alles meele, et ta tundis tol päeval ka külma. See näpistas jalgades ja puhus ka rõivaist läbi. Ja ootamine õuel, kui mõni täheke juba lõi särama — miks ta seda alles nüüd märkab — et see ei olnud hää? Aga ta pole sellest mõtelnud, sest nende jõulude meele tulles ta mõte satub ühele vanale sageli käidud mõtterajale: ükskord, kui tema on juba suur mees, suur mees nii kasvult kui ka tegevuselt, siis ta otsib korra üles selle väikese tütarlapse ja küsib temalt, kas ta teda, Ilmarit, tunneb? Kui ta ei tunne, siis Ilmar ütleb:

„Mina olen see väike poiss, kes ükskord paljude aastate eest voorimehe pojana sei- sis teie õuel ja kes läks teile lumesõjasa- appi ja aitas võita teie vaenlasi. Ma olen seesama poiss, keda siis pärast kutsuti sisse jõulupuule ja kes imestusest suureks paisu- nud silmadega vahtis ringi ja ei osanud ütelda sõnagi. Mäletate teie seda? Mina pole seda küll kunagi unustanud.“

Nemad on aga selle juba nüüd unusta- nud. Ilmar näeb sageli seda väikest tütar- last. Seegi on suuremaks kasvanud ja käib keskkoolis. Kuid nüüd Ilmar ei tulle talle veel seda, tutvustki ei taha uuendada. Sel- leks tuleb ükskord parem ja sobivam aeg.

Ja mis siis vastatakse talle?

Ilmar oli vajunud mõtteisse. Kaustik ta ees laual seisab veel tühjana. Ta teab nüüd, et on leidnud mõtte, kuid sellega koos on saanud teine, mis nõuab kohest mõista- tamist. Kas polnud tema tookordne jõulu- õhtu siiski ilusam kui see, mida ta nii palju on imetlenud selles väikeses jõuluraamatu- keses? Oskad näha, siis näed, oskad tunda, siis tunnend, selles on kogu ilu ja õnne sa- ladus. Ja mõnikord võid olla kade sellele, kes on sinust rikkam kaunite tundide poolest.

Õnneleid.

Muinasjutt.

Kui ta sündis, andis ema talle nimeks Õnneleid, kuna tundis piiratud rõõmu ja oli õnnelik oma ainsa poja üle. Ent isa ütles: „Jah — Õnneleid, sest mu poeg peab elus õnne leidma.“

Väike Õnneleid kasvas ja sirgus priskeks poisiks, terveks ja rõõmuküllaseks; elavaks kui tulesäde ja mahedaks kui suvituul. Peagi polnud tal koduküla samavanuste seas omaväärset; polnud puud, mis talle küllalt kõrge; jõehauda, mis liiaks sügav; kõrgustesse ta küündis, sügavikesse sukeldus, üha rahunud, üha ikkav enamat, rohkemat...

Kitsaks osutus talle peagi koduküla, väikeseks selle võimalused, ning nii saabus endastmõistetavalt päev, millal Õnneleid varaküpsunud noormehena jättis jumalaga selle ja isamaja ning siirdus laia maailma — ot-sima õnne, nagu ütles ise.

Palju aastaid ei teatud temast seejärele midagi kindlat. Uduste kuuldustena vaid liikusid jutud ta kaugeist rännakuist ja reisidest ümber maailma, ent nende tõepärasust ei saadud kunagi tõestada. Aeg viis mulla alla ta isa ning varsti emagi, kes mõlemad elatanud raukadena hingitsesid oma viimased eluaastad kogukonna armust ja almustest, hellitades salajasemais südamesoppides ainust soovi, ainust loodust: näha enne kustumist, kasvõi ainuski kord oma ainust poega, keda olid armastanud enam kui kõike muud maailmas. Ent see soov ei täitunud — Õnneleid ei tulnud, võõrad käed sulgesid ta vanemate silmad, võõrad matsid nad mulda. Nagu tema vanemadki varises iga aastaga üha enam teisigi neist vanust, kes mäletasid Õnneleidu, kuna temavanused olid jõudmas täiseas vanemate poolele. Nad omasid kodud, nende lapsedki olid juba sirgumas noorra-

vaks, teadmata enamat Õnneleiuust kui seda, mis kõnelesid vanemad.

Süis tuli ühel päeval külla imelik mees: kõigile oli ta võõras ja tundmatu, ent külla ja selle ümbrus näis talle olevat tuntud. Istunud pärast edasi-tagasi tammumist teeäärsele kivile, ta vaade nagu naelutus sellesse kohta, kus kunagi oli seisnud majake, milles oli sündinud ja kasvanud Õnneleid.

Vanemad külaelanikest tunnistasid ja uurisid kaua ta elustküntud murevagudes põski ning vimmas kogu, ennekui jõudsid veenduda: See — see ongi Õnneleid! Jah tema see oli. Uudis sellest, et Õnneleid oli naasnud, levis peagi küllas kulutulena, ning otsekohe tõttas rahvas vaatama haruldast võõrast. Tulid sinna raudad ja vanurid kepi najal, tulid keskealised, tulid noorurid ja lapsedki uudishimust aetuna. Vanurid käsitlesid ta elukäiku; teid, mida ta rännanud; seiklusi, mida ta seiganud. Ning ta vastas. Rääkis muinasjuttudena tunduvaid lugusid maadest, kus päike võis tõusta otse päälae kohale, ja teistest, kus päike poole aasta vältel üldse ei tõusnud silmapiirile; rääkis kõrvetavalt kuumast lõunamaast ja igipakasest põhjast; paigust, kus puud tõusevad pilvini, toites samal ajal oma tiivest teisi puid, arvukat hulka väänkasve ja taimi, ning maist, kus midagi ei tõusnud kääbusest kõrgemale. Rääkis kaugele maade ääretuist legendikest ja suurlinnade elu hülgusest, kõigest, kõigest, sest kõikjal oli ta käinud, kõike ise näinud...

Ja kui ta lõpetas, tõusis oma kepi najal püsti üks vanureist ja ütles: „Palju oled käinud maailmas, Õnneleid, palju ka näinud. Näiid tahaksin sinult küsida veel üht: Oled sa leidnud endale õnne ja rahulolu?“

Vaikis Õnneleid, vaikis ja näis viibivat sügavais mõtteis.

Maanoorte laul.

Maid iidseid loob uueks me viljastav künd,
meid tervitab vastsete aegade sünd.
Hei, lähme! Meid kutsuvad teod!

Eks valva me südamed ärkavas jõus, Ei kartmatuid heiduta aegade sõit.
eks kiirga me päadele päikese tõus, Me lipud on leekiva kirjaga: „Võit!“
eks lootusi külva me peod! Me vastus on julgete „jaa“!

Kui taandubki kevad, kui saabuki talv —
siis vilja on ääreni täis meie salv
ja usku uut julget me maa.

SULEV RÄNIS

Õnne? Ta meenutas taas kord kõiki oma radu ja teid ning neid elamusi, mis olid olnud ilusad samal hetkel, ent ükski neist ei pälvinud õnne nimetust, kuna kaotasid oma võlu juba järgneva ees, mis oli samuti taas-mööduv. Õnn aga pidanuks olema püsivam, jäädavam, haaravam... Ning rahulolu? Ta meenutas, kuis kõrgele mätipule jõudes oli näinud eemal teist mäge, veelgi kõrgemat ja huvitavam, nii et otsustas: sinna pean jõudma, selle igilumega kaetud tipus oleksin õnnelik ja rahul endaga. Ent kui ta suurte pingutustega oli jõudnud sellegi tipule, nägi ta enda kohal kummuvat laotust tähtede ja kuuga niisama kõrgel ja kaugel kui varengi, samuti kui kodukülaski, ning rahulolust polnud juttugi, kui ta taipas kui imevähe oli tema suutnud vallutada kõrgust. Ning nii igal pool. Olles päevi ringi rännanud suures linnas, pidi ta ikka veel tundma, et on näinud vaid murdosakese selle nägemisväärsusest, kõnelemata muust. Ookeani avarus oli teda veedelnud, ent ületanud selle, ta taipas, et ta teekond oli olnud vaid imepeen jooneke üle selle avaruse, et pidanuks sadu, tuhandeid, kümneid tuhandeid või veel enamgi kordi ületama selle risti ja põiki, et võiks kõnelda selle avaruse nägemisest...

Kõike seda ta meenutas nüüd ja lausus siis vaikelt:

„Ei, õnne pole ma leidnud ega rahulolu — kusagilt.“

Sis noogutas vanur, kes oli teda kõneltanud, oma lumivalget pääd ja ütles: „Seda ma usun. Kuis võisidki sa neid leida, kui ükski inimhing pole seevõrra avar, et võiks

emmata endasse kogu maailma, vaid ainu-üksi oma elutöö. Ning see, mis asub hinges, see mida armastame, see annab meile ka õnne ja rahulolu. Ja kuhu jäi sinu elutöö?”

Eks jäänud see laiali sinna-tänna mööda maailma, sa ei loonud kuskil midagi püsivat, millest võinuks rõõmu tunda; ihkasid vaid aina enam; väikest pidasid väheseks kuma suurt ei suutnud haaratagi. Eks olnud nii?“

Õnneleid noogutas tummalt, vanur jätkas: „Vaata neid omaealisi, kes kogu aja elasid meie seas: nad on õnnelikumad sinust, nad rahuldusid vähesega, võttes ja andes sellele vähesele kõik, ning nad saavutasid igaüks midagi; ning mis neil pooleli jääb, seda jätkavad nende lapsed. Ent kes käib sinu käimata teed; mida oled näinud, viid teadmistena endaga koos hauda, ning järglasi pole sul üldse. Meie vanusepäevad on muretud, sest muld ja ühiskond, kelle häaks oleme elanud, ei unusta meid; ent sinul... sul pole midagi pääle kõhetu pauna ja elamuste.“

„Pea ma siis jälle minema?“ küsis Õnneleid hirmunult.

„Ei, seda sa ei tarvitse“, rahustati teda, „meie, kes hooldasime su jõuetuid vanemaid, hooldame sindki, kui vajad seda, kuigi oled pillanud oma elujõu nelja ilmakaare poole.“

„Ei ma soovikski enam kui et võiksin veel selle vähesi, mis minust jäänud nüüd kodukülale pühendada ning kord puhata kodumaa mullas. Selles teadmises vast olekski mu elu suurim õnn ja rahulolu“, ütles Õnneleid rahunedes, ning paar pisarat pudenes ta silmist, jüüdes pärlitena helendama kortsulisele põsele.

M. Suveste.

Miks tellin endale ajakirja „Tõusev Noorus“?

II auhinna saanud võistlustöö.

Ma ei oska elada pimeduses ega taha viibida tühjal saarel, kus elas Robinson. Ma ei ihka elada üksiku elu, nagu elas Diogenes, vaid tahan elada igaveses valguses, tahan näha päikest, kuud ja tähti ja neist õppida. Tahan saada tulihingeliseks maanooreks, kes ihkab vabadust, kes hindab tööd ja tegusid, kes suudab sammu pidada maanoorte lipukandjate seas. Selleks nõuan oma südamelt, et minu laual lebaks ajakiri „Tõusev Noorus“.

See on kui allik, kust saan uut karastust, uut jõudu, õhutust uuteks tegudeks, mille juures võin viibida, kui mul on janu noorusloomingu vastu. See on ajakiri täis noorustundeid, täis kodu ülesehitavat mõtet ja oskusi, täis maanoorte südamete koduarmastust ja austust oma töö ja vaba maa järele.

Ma ei oska kujutada oma elu ilma ajakirja „Tõusev Noorus“ lugemata, sest olen noor, kes tahab jõuda üle igast mäest, kes tahab võita takistusi ka kõige ohtlikumail teedel ja tahab rajada elu, kus lobbab kuldkollane põld, kus õitsevad valgeis õites viljapuud ja kannavad lõhnavaid vilju ja kus taeva poole tõuseb rohelisse maetud eluhoone värvilisis toones.

Tellin endale „Tõusev Nooruse“ selleks, et tahan püüda paremuse poole ja elada kaasa teiste noorte tunnetele ja koos nendega rõõmu tunda. Tahan olla maanoor, kes igatseb valgust ja vabadust, kes oskab juhtida maanoorte organiseerimistöid, kes on teadlik, mis sünnib kaugemal, mis on kodu ja koduarmastus, mis on töö ja mis on lõbu. Seda jõudu ja teovõimsust ammutan ajakirja „Tõusev Noorus“ igast reast ja igast sõnast. Selleks tellingi endale ajakirja „Tõusev Noorus“, sest see viib mind mu sihile ligemale kõige kindlamini ja kiiremini.

A. Rosenberg.

J. Kaup.

Inimesed Issanda teedelt.

(Järg.)

Ja nii jäigi Roometi Linda emale Nükaküla ärganud eneseavaldustest. Põhjust ei ütelnud Linda kellelegi, kuid või's kõik mahtusidki sinna, ei käinud sääl ju ka Parmu Maire, too linnast tagasi kodukülla tulnu, kellel olnud kord üsna lähedane sõprus Joosep Raudkaarnaga. Ja Linda võis ju olla haige, haiglane vähemalt.

Valdu oli aga muutunud imelikuks.

Nüüd, millal sügis oli juba päriselt ukse ees ja külades undasid rehepeksumasinaid peaaegu poole ööni, ei käinud ta enam nii tihti Parmul. Ta oli nüüd tihti mõttes, istus tundide kaupa paberi juures laua taga ja kirjutas sinna midagi, joonistas, arvutas. Ja vahel sekka ohkas. Öhtuti tõmbas aga Valdu selga paksu sügispalitu ja läks. Ei ta ütelnud kellelegi, kuhu või milleks. Isegi emale mitte, kuigi see tegi sellest juttu rohkem kui korra. Juhtus vahel sekka, et emale ei tulnud öhtul und, ja siis luges ta kellalööke. Aeg nihkus harilikult üle südaöö, — alles siis ilmus Valdu tagasi. Tuli teine vaikselt ja vargsi, et keegi ei ärkaks. Emal oli Valdu pärast mure. Mida ta kavatses hakata nüüd tegema? Kui aga vend seda korraks Valdult küsis, rohkem naljaks kui tõeks, ägestus Valdu:

— Nõnda, ütles ta, — olen ma's siin juba üleaarne, muidusööja? Eks ma või siis ju minna!

— Kes nüüd seda! püüdis vend asja pehmenada. — On siin, Looprel, ruumi sulle ja mulle, ja Nükakülas on sind vist küll rohkem tarvis kui kuskil mujal. Näe, Vembusauna hakkab jääma meie külast sootuks maha. Küll tulevad viimati veel paluma lepitust.

— Teie muidugi siin olete siis nõus leppima? küsis Valdu, ja vend, Loopre peremees, ei saanud aru, kas Valdu küsis seda pilkeks või kuidagi teisiti.

— Mis sääl's nii... venitas vend mõtlikult. — Eks me ole ju kõik siin maailmas ja issanda teedel ühetaolised inimesed ja rändajad. Ühtviisi me siia sünime ja ühtviisi läheme

siit ära mulla alla, ikka kirikukella helidel ja õpetaja sõnadega...

Just nagu Parmu Tõnu, mõtles Valdu tusa-selt, teadmata isegi tusatuju õiget põhjust. Eks meie ole ju kõik ühetaolised inimesed issanda teedel! Naeruväärne!

Kuid mis selles oli naeruväärne, seda Valdu järsku ei teadnud isegi. Võib-olla see, et inimesed sünnivad ja surevad küll ühtviisi, kuid mitte ühtviisi ei möödu see vahepäälne ja mitte ühtviisi ei ole kasvanud igaüks endale okkaid turjale. Võib-olla oli aga hoopis midagi muud see, mis sundis Valdut pahuralt naeratama. Järsku talle igatahes ei meeldinud enam see elu ja olemine siin, Nükakülas. Mis sellest, et oli valminud uus tee ja sild, mis sellest, et ajalehe-kirjutised olid teinud Vembusauna küla kadedaks Nükakülale, nii et vend uskus vembusaunlasi nuruvat varsti isegi tingimusteta leppimist. Päh, ajalehe kirjutised! Just nagu ei teaks Valdu neist lähemalt...

Ei, neil päevil ei saadud Nükakülas Valdust hästi aru. Ei saanud tast aru ema ega vend, ei ka Joosep Raudkaarna. Võib-olla ainult Parmu Leeli mõistis teda paremini.

X.

Sügishallid ajad rullusid üle Nükaküla. Külalad nad niisamuti ujusid ka Vembusaunast üle — sügiskurvad ajad halli taevaga ja porise maaga, märgade ja mustade öödega ning sügis-sadusesse uputatud päevadega. Ei juhtunud neil päevil tegevuse algatusi ega vadistatud külajutte. Ei, need olid üsna roidunud päevad, mis oleksid sellistena püsinud kaua, kui Vembusauna pastor poleks ühel niisugusel päeval sõudnud kitsas paadis, mis oli siiski palju uhkem harilikest püügikünadest, üle jõe otse Parmu talu alla ja sääl randunud. Neis Nükaküla taludes, kuhu oli selgesti nähtav luhaserv Parmu all, sirutati kaelu. Tõsi jäi tõeks — pastor, kellega oli kaasas keegi võõras, siirdus üle välja ja kadus Parmule.

Ei möödunud enam palju päevi, kui Nükakülas tekkisid jutud liikvele: ei tea, kumba see

kirikisand nüüd peaks kosima, kas Roometi Linda või Parmu Leeli. Käivat teine kordamööda Roometil ja Parmul. Ikka kordamööda. Näis ometi!

Kui siis tahtlikult või ekslikult küsiti asja kohta ka Valdu arvamust, ei lausunud see sõnagi. Pöördus kannal nagu juhm ringi ja läks, ja küsija jäi talle imestanult järele vaatama.

Pastori käigid Parmule muutusid sagedasemaks. Vahel paistis Looprele, kuidas Parmu mõlemad tütreid saatsid pastorit ning ta võõrast kaaslast nende paadini. Ei jäänud see saladuseks ka Valdule, kes hoidis nüüd eemale kogu Parmu pererahvast. Jälle veetis ta õhtud kodus ja ema muutus taas rahulikumaks. Kui aga mõnikord Valdu lahkuski Looprelt, siis teadis igaüks, kust teda otsida — Joosepi juurest või poemajakesest, sagedasti ka seltsimajast, kus nüüd harjutati jõulunäidendit. Too oli selline naljakas näidend naljaka päälkirjaga — „Inimesed issanda teedelt“. Keegi ei teadnud õieti, kes ja millal selle näidendi kirjutanud. Valdu ta tõi ja Valdu ta õppimist juhatas. Ja see oli kõik.

Nagu kogemata eksis ühel päeval seltsimajja ka Parmu Leeli. Vaikides istus ta kaugemas saaliservas, — sõnaaher ja pisut nukkergi. Kuid Valdu töötas, ta tegeles eriti Roometi Lindaga, kellele antud näidendis pääosa. Harjutuse lõpul lahkus Valdu üksi ja ruttu. Näis, nagu oleks ta unustanud Leeli saalisoleku. Ja Lindal tuli sammuda koduteed jällegi kõrvuti Joosep Raudkaarnaga. See kõik oli naljakas, äratas tähelepanugi.

Sajune õhtupimedus lõi Valdule näkku nagu raske märja kotiga, kui ta väljus seltsima-

jast. Ja siiski ohkas ta — pooliti kergendatult. Ta seisatas silmapilguks, vaatles seltsimaja valgustatud akent ja vangutas pääd. Selgesti tundis ta taskus elektrilambi mügerikku kuju, kuid täna unustas ta selle taskusse, hakates ise astuma kobamisi läbi porise pimeduse. Valdu mõtted olid rasked. Ta tahtis siit eemale — seltsimajast ja neist küladest, siinsetest inimestest ja nende toimingutest. Nüüd õieti kahetses ta, et oli hakanud jändama. Kuid olgu — selle näidendi viib ta lõpule ja siis... tulgu siis, mis tuleb...

Valdu läks veidi kühmas ja nii mõttes, et ei kuulnud kergetid samme selja taga, millised näisid ruttavat, ega märganud nagu piitsutatavat külma vihima. Alles siis, kui keegi hüüdis ta kõrval Valdu nime, seisatus ta järsult.

„Sa tormad, just nagu kardaksid mind!“

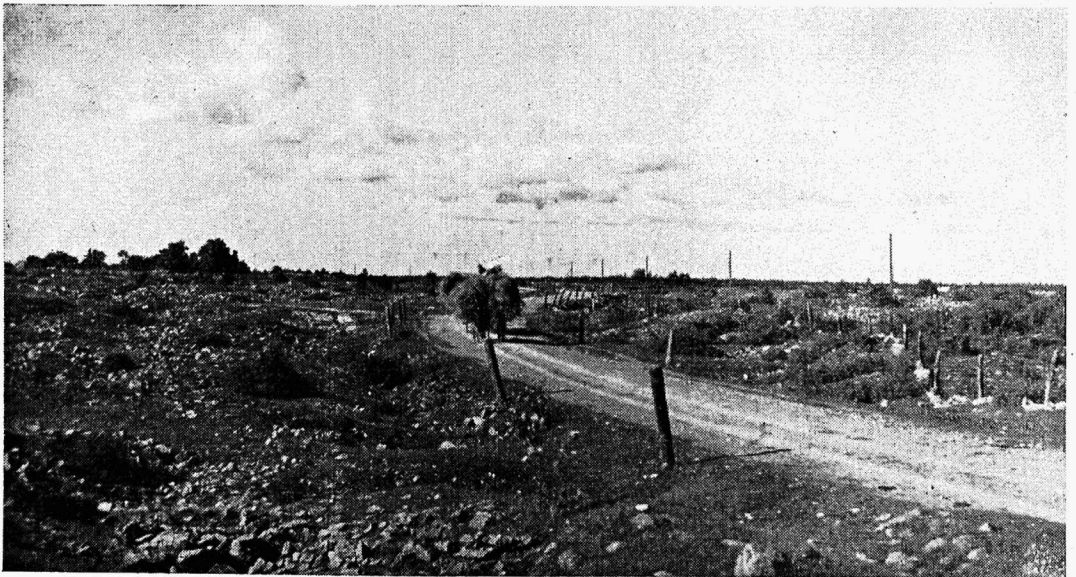
See oli Leeli. Ta hingeldas pisut, sest oli rutanud. Nüüd asus ta kõndima Valdu kõrval.

„Ei ma karda,“ vastas Valdu alles mõneminitulise vaikimise järele ja Leelile tundus, nagu jätaks Valdu oma lause pooleli.

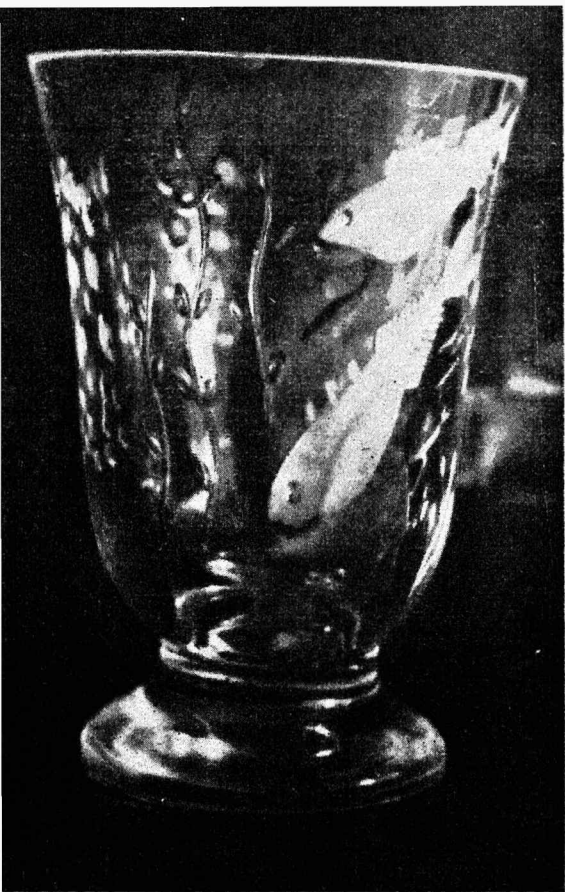
„Parmule ei tule sa kah enam!“ käis nüüd Leeli pääle. „Ju sääl midagi olema peab. Isa on tihti rääkinud ja... ju praegu oleks eriti tähtis Nükakülale, et tuleksid...“

„Soo!“ imestas Valdu. „Ei tea, miks siis nii?“

„Seepärast,“ vastas Leeli pisut räpakalt ja veidi närviliselt, „et Nükaküla käes on jäme ots ja et nüüd võib ennast süüa lausa Vembusauna südamesse — asutada sinna ühismeierei ja võtta üle ühiskauplus, mis jääks siis kahe küla kohta ja oleks ikkagi nükakülalaste valitseda.“

Sügismaastik Saaremaalt, Kaarmast.

VAAS.

Valdu seisatas järsku ja püüdis silmitseda Leeli nägu läbi pimeduse. Liiga naljakas ja uskumata oli see, mida ütles Leeli. Valdu ei osanud sellele midagi vastata. Siis puhkes Valdu naerma.

„Tjaa! ütles ta. „See on kena mõte, — süüa vastamisi südamesse... Ning jälle jätkati teed.

„Aga... mis on sääl siis nii kena, nii pilkavalt kena, nagu mulle paistab su toonist?“ küsis Leeli. „Nükkakülalased on ju tänulikud sinule. Tulid ja äratasid noored, aitasid ehitada silla ja uut ühendusteed, õhutasid siin talusid kodukaunistamisele ja soovitasid muuta nimesidki. Vembusaun on jäämas alla ja on seda ka tunnistanud. Ta tahab hakata käima Nükkaküla jälgedes ja sinul oleks veel palju lõõd...“

„Ah!“ ütles Valdu karmilt. „Ei huvita see mind! Ei, ei huvita! Tulin siia hiliskevadel, lõõtspill ainukese varandusena turjal. Nüüd on peaaegu hilissügis ja varsti tuleb talv. Siis ma lähen jälle maanteele ja ilmatuultesse — ainult lõõtspill turjal, ükskõik kuhu. Talvel Alutagusesse metsatöödele, kevadel Ida-Virumaa parvejõgedele, ja suvel — noh, kas-või

kaevandusetöödele... ikka vabana! Maailmas leidub ju ruumi!“

„Valdu!“ hüüdis Leeli, ega suutnud varjata kohkumist. „Sa... tahad siis jälle... minna Nükkast ja Looprelt? Ei tea, miks?“

„Miks! Miks?!“ osatas Valdu. „Kuradile need narri inimese kavatsused ja plaanid — harida endale ise kuskil tükike uudismaad ja ehitada sellele väike mugav kodu. Just nagu loil laps, kes ei tunne ennast ega elu! Usalda inimesi ja... ptüi!“

Nii ootamatult võttis siis Leeli ahtake käsi Valdul käsivarrest, nii rahulikult muutus tükiruk, et Valdu ei osanud õieti lausuda ühtki sõna ega mõelda ühtki mõtet. Ta ei suutnud ka järsku vastata endale küsimust, kas ta kõrval sammub ikka tõesti nooruke Parmu peretütar, või on see keegi talle hoopis võõras — keegi, kes on nii imelik...

See tegi Valdu kohmetuks.

„Sa oled narr, Valdu, päris narr!“ kuulis ta Leeli kindlaid sõnu. „Tormad nagu rumal varss!“ Ja Leeli naeris nii, et see lõikas Valdule närvidesse.

Ta seisatas järsult ja haaras mõlema käega tüdrukul õlgadest.

„Aga — need paadisõidud Vembusaunast üle jõe, pastor ja — see võõras ja...“ Valdu hää l värises pisut, värises ja kähises. Ärritusest. Nagu raudtangidega hoidis ta tüdrukul märgadest õlgadest. Nõnda seisid nad pimedas öös vihma piitsutada, seisid puhu sõnatult, nagu meeletud, kes ei leidnud õigeid sõnu. Kuni Leeli katkestas vaikimise.

„Sõidud! Mis tähendavad siis sõidud?“ küsis ta.

Jälle ei vastanud Valdu kohe. Ta parem käsi langes Leeli õlalt ja vasemagi surve vähenes.

„Tähendavad“, ütles ta endamisi, tähendavad seda, et — ma pean minema siit, oma lõõtspilliga ja... otsima tuuli, mis puhuksid vabaduse südamesse...“

„Seepärast siis, Valdu! Ei, sa ei pea minema kuhugi! Kas siis Nükkakülas pole vana või uut maad sinu tarvis, kas siin pole valmis maju või maad, kuhu võid ehitada uuel!“

Valdu kuulis neid sõnu, kuid ei muutunud rahulikumaks. Ainult meeletust tundis ta kasvavat, meeletust selle tüdruku järele, kes temaga täna rääkinud teisiti kui kunagi varem, ja teisiti, kui räägivad selleaegsed harilikult.

Nüüd järsku tahtis ta ruttu siit pimedast ööst välja, tahtis ruttu pääseda kuhugi, kus oleks soojem ja... Ning sõnatult hakkasid nad kiirustama mõõda poriloikudega ülekülvatud teed. Ei nad ütelnud teineteisele enam sõnagi. Ent nii, kõrvuti tõtates, hakkas Valdugi pikkamööda rahunema. Ta ruttas nüüd aina, hoides tüdrukut tugevasti käsivarrest, nagu kartes seda kuhugi kaduvat. Nii tugevasti, et Leelil oli peaaegu valus. Kuid temagi ei näinud seda praegu märkavat, ka tema tundus enesele praegu nagu keegi hoopis võõras.

Nii jõudsid nad Parmu õuele, ilma et kumbki õieti oleks sinna tahtnudki minna. Siin seisatuti teadmata, mida teha nüüd edasi.

„Oota!“ sosistas siis Leeli. „Mine sinna aeda, minu akna juure ja oota!“ Ta vabastas ruttu käe teise pigistusest ja kadus majja.

XI.

Tõsi küll, Valdu muutus sellest õöst alates, kuid mitte endiseks. Kuigi ta ilme oli rõõmsam, käis ta ringi vaiksena ja mõttlikuna.

„Oled ikka imelik, nagu lapsenagi“, ütles talle ema, „sinu pärast ole ikka mures nagu lapse pärast.“

Seekord Valdu ei vastanud, ta peaaegu ei kuulnudki ema muretsemaid sõnu. Ei mahtunudki praegu ta ajju need, sest kogu need imelikud päevad täitis ta olemust vaid tookord lahkumisel, millal oli juba peaaegu hommik, Leeli üteldud lause: „Rumal, aga sa pead nüüd kohe, varsti, rääkima isaga!“

Jah, seda teadis ka Valdu, seda ta tahtiski — rääkida nüüd kohe Parmu Tõnuga, sest sellest kohast saaks mõis, kui on tahtmist ja jaksu ning noortes lihastes jõudu ja ajus lakamatut soovi teha ja luua, vormida maast väärtsusi ja varasid. Ja Parmu Tõnule kuluks niहुके väimeespoeg...

Kuid võttis veel päevi, millal korraga olid valmis Valdu vaim ja liha. Siis astus ta otsustava sammu ning läks Parmule. Läks otse pere-mehe tuppa, kus oli joonud suvel mõnusat koduveini, ja veetis sääl poole tunni, mille kestel ei olnud Leelil oma toas rahu. Kuid asjata ootas Leeli Valdut, asjata ootas sedagi, et ilmuks ta uksele isa harjasjuukseline pää ja poolhabestunud nurgeline nägu. Ei ilmunud isa kulmupuhmaid ja kui oli möödunud hulk kuudepikkusi minuteid, nägi ta Valdut lahkuvat õuest — ruttavalt ja pisut nagu tuikudes. Esimaks viskus siis Leeli voodile ja nuttis.

Ning Valdu elus algas uus raske järk. Raske ja imelik. Küll jäi ta väliselt rahulikuks, kuid muutus veelgi kinnisemaks. Karmilt juhtis ta näiteproove seltsimajas, kuid nüüd juhtus tihti, et Valdu ilmus proovidele joobnuna. Kui aga proovid olid lõppenud ja seltsimajas kustutati tuli, läks Valdu koos ruugejuukselise Lindaga. Juba räägiti külas, et Valdu on asunud elama Roometite juure poemajja. Ei, muidugi polnud see õige, kuid neist päevist veetis Valdu enamiku aega siiski poemajakeses. Juhtus neil päevil rohkemgi — juhtus seda, et Valdu läks Roometilt koos Otsa Eediga Vembusauna, laaberdas sääl talude vahel, jõi ühiskaupluses ja jätkas seda alevikus, kuhu Nükaküläst pääses nüüd uut teed mööda. Ühel õöl olid purustatud kirikuaknad Vembusaunas ja see tekitas pahandust. Politseinik ilmus Looprele ja küsis Valdut. Siis asus ta kirjutama. „Võib-olla Parmu ehk,“ ütles Valdu politseinikule, „— tema ju alati vaatas nende akende poole nagu kass linnupesa poole, ehk sai nüüd jaole...“ See sugune märkus vihastas politseinikku, kuid teha polnud midagi. Kuulati üle ka Otsa Eedi, kuid asi jä selgumata, sest Eedi omakorda avaldas arvamust, et mine sa tea, võib-olla mõni noormees Saadu küläst... Eks see pastor ole ju käinud Roometil ja Lindal kuuluke olevatki peigmees kuski sääl Saadu kandis või sedaviisi... Selgus ainult see, et Otsa Eedilgi näis olevat südames vimma jumalamehe vastu, kuid sellest oli siiski vähe.

Sellest juhtumist saadik jäi aga Valdu uuesti kodusemaks. Jõulud lähenesid ja nendega koos päev, millal avalikkus pidi saama tuttavaks selle imeliku näidendi sisuga, mille nimeks oli „Inimesed issanda teedelt“. Mõnigi kuuldus oli juba külas tekkinud liikvele, ka selline, mis tahtis kangekaelselt kinnitada, et näidendis mõeldakse just siinset kaht küla nende jonniga ja nende eluavaldustega. Teati

MAASTIK.

sedagi, et Valdu on teinud parandusi näidendi lõpus veel siis, kui osad olnud kõigil juba pääs. Küllap see oli Valdu oma näidend!

Mine tea, kuid küllap need kuuldused olid üheks põhjuseks, et viimasel jõulupühal Nüka-küla seltsimaja oli müüdnud välja pidulistele, nagu silgutünni kasutatakse silkude ladumiseks. Ime see oli, kuid siiski tõsi — oli ilmunud noori ja vanu isegi Vembusaunast. See oli esimene kord, millal Nükaküla seltsimajas viibis koos inimesi kolmest naaberkülast — Nükalt, Vembust ja Saadult.

Ent näidend oli nagu ikka, erinedes paljust teistest veidi ainult seetõttu, et siin kisti armutult maha varanduslikke vaheseinu ja ehitati monumenti ürgsele südamele ning käterammule. Ei olnud siin liialt soola ega pipart ka kohalikele oludele.

Korraks siiski tolle näidendi tõttu nimetati kolmes külas Valdu Loopre nime ja huvituti temast tavalisest enam. Neil päevil oli ta siiski pisut imeasjaks. Ning kuulsuse kannul käis kuuldus Valdu peatsest lahkumisest. Ei võinud see jääda ulatumata Parmugi peretubadesse.

Pühad mõõdusid ja sellega koos uusaasta. Kuski olid valmiund töökavad ja Nükale asutati maanoortering, millise kaugemaks sihiks oli ühendada kolme küla noori loovale koostegutsemisele. Siis saabus nädal, millal Valdu otsustas lahkuda uuesti kodukülast. Samuti nagu tulnud, tahtis ta siit jälle minna — jala, ainult lõõtspill turjal. Tükike Valdu lapsepõlve oli selles lõõtspillis ning see oli ainus, mille Valdu tahtis kanda enesega kaasas.

Langes laiu pelmeid lumeräitsakaid, kui Valdu astus hommikusse hämarusse. Õuel ta seisatus, vaatas ringi ja tunnistas maju ning esemeid. Siiski, veidi raske tundus talle praegu siit lahkumine. Ta selja taga kräuksus uuesti üks ning ema seisatas ta kõrval.

„Valdu“, kuulis ta ema ütlevat, „sa siis lähed nüüd jälle...“

Valdu vaatas ema nukraste näkku ning tundis nukrust roomavat järsku enesesegi.

„Jah, ema,“ vastas ta tasa, „eks peab ju — minema...“

„Ei sa pea!“ uskus ema. „Ja ega ma sind vist enam ei näegi, kui nüüd — lähed“. Ta kohendas rätikunurka üle näo.

Sellele ei saanud Valdu järsku vastata. Ta vaid silmitses ema, püüdis siis jätta ruttu jumalaga ja minna. Püüdis olla rahulik, kuid ometi vasardas süda, kui astus mööda lumist teed kodutalust välja. Oli siiski raske jätta kõike seda siin selja taga, eriti nüüd, päälle seda, mis siin saavutatud. Kuid ta tundis ka, et ei saa teistigi. Tundis seda praegu rohkem kui kunagi varem.

Kuusikuserval Joosep Raudkaarna elamu lähedal lumisel teel seisis keegi ja ootas. Valdu peaaegu võpatas, lähenedes ootajale. See oli Leeli, väike komps käes. Võpatas veidi ka Leeli, kui Valdu peatus.

„Leeli — mida sa... siin...?“ küsis Valdu, tundes pigistust südames.

„Sa ju läksid tookord, pääle seda kõnelust isaga ja...“

Valdu tundis uuesti kerkivat sappi südamesse.

„Läksin — jah! Või — mida pidin ma's tegemagi muud? Kui ta peaaegu viskas mind välja...“

Tükil ajal ei vastanud Leeli. Kui ta viimaks jälle kõneles, oli ta hääles nagu kurba palvet.

„Neil on nüüd kõigil keegi — Mairel see pastori vend, Lindal Otsa Eedi ja...“

„Ja sinul?“ küsis Valdu vahele.

„Minul?“ osatas Leeli. Rohkem ta ei ütelnud, ent rohkem ei vajanudki Valdu praegu tüdruku mõistmiseks.

„Sa tahad siis — tulla minuga muredesse, maailma, kus mul polegi paika ega ulualust?“

„Rääkisid uudismaast ja majast, tegid ehitusplaan...“

„Jah, aga see maa küsimus ka...“ mõtiskles Valdu.

„Võib-olla vend sul... Alustasid ju Looprelgi uudismaa harimist, kaalusid ja lõhkusid kive!“

Sõnatult seisid nad silmapilgu, siis haaras Valdu tüdruku käe ja mõlemad hakkasid kiirustama mööda tulnud teed Looprele. Mõte, et ta ei peagi lahkuma kodust, vaid võib luua siin endale kodu koos Leeliga, täitis Valdu sellise soojusega ja energiaga, millist ta polnud tundnud enam ammu.

Ei, vennal polnud midagi selle vastu. Kuid milleks peab Valdu saama äärmiselt Looprel! Looprel on ruumi ja Loopre põld võib anda vilja kahele perekonnale. Loopre talu tuleb poolitada vendade vahel. See oli praeguse peremehe soov. Ema oli pisut naljakas sel päeval. Ta silmis oli niisket läiget ja ta tegeles Leeli ümber, nagu oleks see laps, üsna väetj alles, kelle eest tuleb hoolitseda. See oli hoopis omapärane päev Looprel — omapärane kõigile. Ja pisut harras.

Päev oli kaldunud lõunasse, kui Loopre ukse ees peatus Parmu Tõnu puristav hobune. Jah, Valdu on kodus, vastas Tõnu küsimusele Loopre peremees. Tõnu köitis hobuse, kattis looma karvakasukaga ja vaatas ringi.

„Teil siin talu nüüd puha korras“, tegi ta juttu, kuid peremees ei taibanud, mida Tõnu sellega mõtleb.

Veidi karmilt tervitas Valdu Parmu peremeest, kui see ta venna saatel astus majja. Valdu pilk jäi peatuma küsivalt teise näole, küsiv oli ka ema pilk. Tõnu näis mõistvat neid pilke.

„Tulin Leeli pärast“, alustas Tõnu.

„Leeli pärast?!“ imestas Valdu.

„Ta nagu minu tütar“, seletas Tõnu ja istus nüüd. Valdut sundis pisut imestama see rahu. Ja veidi vihastamagi, sest niist ei saanud

MADEIRA.

Meie laev jätab 18. juuni õhtul maha Lissaboni sadama ja võtab kursi lõuna-õhtusse. Ikka väiksemaks ja ähmasemaks muutub loojeneva päikese valgel seitsmel mäel asetseva Portugali päälinna siluett. Kaovad silmist rannal kasvavad palmid, liivaste mäekülgede vaevus ja troostitud rohelised laigud põuast kõrbenud Lissaboni ümbruses. Laev liigub Atlandi ookeani sügavatel vetel. Kolm korda päevas tehakse kindlaks meresügavus ja kirjutatakse seintahvlile, et kõik reisijad teaksid, kui palju maad on laevalt merepõhja. Seda on 3500—4000 meetrit, teiste sõnadega kolm ja pool kuni neli kilomeetrit. On kummaline tundmus mõelda sellele sügavusele ja kõigile neile varandusile selle sügavuse all. Sest juba varsti päälle Ameerika avastamist Kolumbuse poolt hakkas voorima Uuest Maailmast Portugali ja Hispaania sadamatesse sedasama teed mööda suuri ja väikesi laevu kallite laadungitega. Hõbe oli kord juba nii odav, et selle vedamist ei peetud kuigi tasuvaks. Kullale peeti jahti, seda toodi siis arvamata hulgal Ameerikast Euroopasse. Aga paljud laevad läksid sellel pikal teel nende sügavuste alla, mille turjal meie praegu sõidame. Kadunud on nende mälestuski, peaaegu niisama nagu mälestus Hispaania omaaegsest vägevusest maal ja merel. Ainult verine vennatapmine

Hispaania pinnal tuletab jälle maailmale meelde äraunustatud Hispaaniat ja toob unustuste laekast välja selle ajajärgu, millal nemad olid esimene suurvõim Euroopas.

Niisugused rahutud-rasked mõtted poevad reisijasse, kui ta näeb tummunud kuulsusega Pürenei poolsaart kaduvat silmapiiri taha. Aga meie laev rühib rõõmsama ranna poole. Madeira kõrge kaljune rand ootab meid kõige selle iluga, mis tal on pakkuda uudishimulikule rändajale. Tuul pöördub kagusse. Maroko kuum ranna tuulehiilid haaravad meid. Keegi naine on oma suures rumaluses läinud laevalaale päikesevanne võtma, aga pole osanud arvata, mis tähendab lõunapäike. Selle eest on ta nüüd üleni villis ja mähitud sidemisse nagu muumia. Kaks ööd ja ühe päeva kestab sõit Lissabonist Madeirale. 20. juuni varahommikul poeb valgus sisse meie kabiini väikesest aknast. Elame siin kahekesi: Haridusministeeriumi noortenõunik Maisma ja nende ridade kirjutaja. Laev seisab juba Funchali sadama läheduses. Sadamasse ta ei pääse, sest vesi on säääl meie suure laeva jaoks liiga madal.

Päikese tuline ketas on tõusnud merest ja valgustab heledalt Madeira pilvedeni küünevaid mägesid. Selle saare ilu haarab meie laeva tuhandepäist reisijaskonda. Vaatame

ta ütelda Tõnule seda, mida veeretis keele taga.

„Ju ta vist siia tuli?“ küsis Tõnu.

„Ju ta tuli!“ kinnitas Valdu, surudes sõnadesse trotsi.

„Nõnda ma uskusin!“ jätkas Tõnu. „Ja mida siis kavatsete nüüd?“

„Eks maailma ikka, säääl leidub ju ruumi!“ vastas Valdu.

„Ei nad maailma ühtigi“, segas ema vahele. „Ju Looprestki võimalik teha kaks sihukest talu, et nälg ei pääse lähedale.“

Ruttu pöördus Tõnu pilk Loopre perenaisele. Siis tõusis ta pikkamööda ja jäi harkisjalu seisma keset tuba.

„Loopre-ema,“ ütles ta. „Ei ole tarvis lõhutada talu. Ega mulgi ole meespärijat. Parmu on suur — ju neil sääälgi ruumi ja tööd...“

Valdu ei suutnud järsku uskuda kõrvu. Ta ei teadnud, mida teha või ütelda. Kuid Tõnu ise päästis ta rabalast olukorrast.

„Eks inimesed ole kõik ühetaolised issanda teedel rändajad,“ alustas ta. „Näe Vembusaangi loobus võistlusest. Ju selles suur osa sinulgi, Valdu. Tule ja ehita — unusta see päev, mis oli...“

Tasa avanes kõrvalruumi üks.

„Isa!“ ütles Leeli pooleldi paluvalt, pooleldi tänulikult. Ta oli üsna häbelik, kuid kogus ennast kohe.

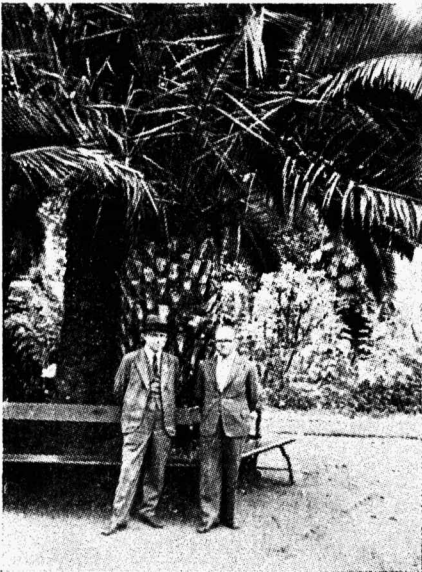
Kaua seisis nad Loopre toas, käed teineteise õlgadel — Valdu ja Leeli. Rääkida polnud neil midagi. Kuid see oli selline omapärane näht, mis sundis teisi pöörama pilguid kõrvale... See oli nagu suur õnne ja üheväärsuse uuestisünd, mis haaras kõiki sügavalt ja võitvalt. (Lõpp.)

hinge kinni pidades Madeira ranna uhkeid käärusid, väikesi kaljusaarekesi meres ja te-ravsiniist peegelsiledat merepinda. Ei midagi sellesarnast polnud me varem kuskil näinud. Tulevad paadid, et viia meid laevalt maale. Meie paadis seisab, mõla käes, pikk kondine madrus, nagu kuivanud ja tuletub meelde sur-nupäälud. Keegi naljahammas hüüab: „Vaadake, surm seisab paadipäras, vikati-lüsi peos!“ Aga kaunile saarele viis meid see võoras meremees.

Laevalt olime pikksilmaga näinud, et mäe-jalal kasvasid mehekõrgused rohelised taimed. Aga mis nad olid, seda meie pikksilm ei näida-nud. Keegi avaldas arvamist, et vahest kas-vavad kapsad Madeiral mehekõrguseks. Nüüd maale tulles märkame, et kapsad need küll ei olnud. Olid aga iküll eestiski tuntud taimed — kaktused. Ainult selle vahega, et meil kasva-vad nad lillepotis, siin aga vabas looduses. Mõned sordid on mehekõrgused ja õitsevad ilu-sasti. Madeira on täis õitsemisilu. Palju meil tuntud toalliki õilmitses siin Jumala kõrge ja avara taeva all mäekülgedel. Oli aga väga palju niisuguseidki õisi, millele meie, põhja-maalased, ei teadnud anda nime.

Aedades kasvatatakse siin päämiselt vii-namarju, apelsine, virsikuid j. m. Madeira saar on kogu maailmale tuntud just nende pi-sut kõrbenud maiguga veinide tõttu, mis siin valmistatakse ja siis veetakse iga nelja tuule poole, et kanda selle kauni saare nime kauge-tessegi maadesse.

Põllul kasvab nisu ja mais. Mis on mägis-maa-mehe põld? See on hulk peenraid, mis rajatud mäekülgedele, aste-astmelt, trepiviisi.

Noortenõunik J. M a i s m a ja juuresoleva artikli autor. Pildistatud Madeira saarel.

Hoolega on siin külitud ja hoolega on neid peenraid haritud, et võtta karmilt maapinnalt seda, mida vähegi võtta saab.

Rahvast on Madeira saarel 180.000. Saare pindala on 790 ruutkilomeetrit. Saar kuulub Portugali riigi alla. Inimesed on tõmmud na-gu mustlased ja elavaloomulised. Lapsed tee-vad indiaanlaste sõjakära, kui näevad meie autot, viskavad lilli sõidukisse ja jooksevad lusti pärast autole järele. Maarahvas on lah-ke ja sõbralik. Igale võhivõõralegi viibatakse käega ja naeratatakse, nagu oleks tegemist vana tuttavaga. Sadamalinnal on aga juba teine pitsat. Alatasa saabuvad ja lahkuvad laevad loovad siin mitmet tõugu ning mitmest rahvusest inimeste pöörise. Siin aaleb neeger laisalt, astub luuravate sammudega malailane poodide vahel, rühbib edasi hiinlane, nagu na-gu naeratav mask. Siin on näha inglise, portu-gali, saksa, norra ja isegi soome meremehi. Lokkab äri, aus ja ebaaus, sohki ja üksteise üelöömine. Tuleb meie juure ilusas mundris poiss. Maisma küsib, kas ta on skaut. Ra-putab pääd ja ütleb: „Skola“. Tähendab koo-lipoiss. Kasutab meie sõbralikku huvi tema vastu ja hakkab kohe sigaretti nuruma. Kat-sume teda siis ilma portugali keelt oskamata häbistada, et ise koolipoiss ja tahab suitsu. Teeb siis pahase ja pettunud näo, et pole juh-tunud kokku täitsameestega, vaid moraalilu-gejatega, ja kaob kähku.

Sadama lähedal merekaldal sillutatj teed. Sammusid mehed, kümned ja mitmedkümned, korv kividega päälal. Sunnitöölised nad vist küll ei olnud, aga tuimus nende sammus, lohu-tamatus nende kõrbenud ja koltunud nägudel jättis meile kõigile masendava mulje.

Kummalisem selles linnas oli aga see, et siin juulikuus sõideti saanidega. Lund siin küll ei olnud, vaid Funcheli tänavaid on sil-lutatud erilise maheda läikiva kiviga, millel saan libiseb hoopis kergesti. Saani veavad pikasarvelised härjad. Kutsar ise on üleni valges mundris. Tema ei istu aga saani. Sin-na istub ainult sõitja. Kutsar kukub härgi nüpeldama, teeb vägevat kisa ja laseb härga-dega võidu sörki.

Metsa on Madeiral vähevõitu. Oi, missu-guseid telefoniposte me säääl nägime! Kol-mepidi kõveraaid ja armetuid. Aga on hää, et leidub niisuguseidki. On ikka midagi, mille külge saad traadi kinnitada.

Kaunid päevad on kiired lõppema. Nõnda oli lugu ka meie päevaga Madeiral. Öhtu saabus. Jätsime maha selle saare valged ma-jad keset õitsevaid aedu, jätsime maha tema siledad teed ning sõbralikud inimesed ja tuli-me, lahkumisnukrusega südames, läbi vana-kurja pudrupaja — Funchali — sinna, kus paadimehed meid viisid tagasi laevale. Meie laev pöördus, et sõita läbi Gibraltari Napoli kaunile kaldale. Kajas laevavile lahkumis-märgiks. Kogunesime pardale ja lähvitasime mahajäävale saarele, kuni ta kadus me sil-mist. Hääd tervist! Vaevalt me üksteist veel näeme! Hääd tervist, Madeira!

Ignas Tõrmaküla.

Sõna on „Tõusev Noorus“ lugejail.

Mida arvavad maanoored ise oma ajakirjast.

Et saada pilti sellest, kuidas hindavad „Tõusev Noorus“ lugejad maanoored ise oma ajakirja, korraldas ajakirja toimetuse kirjatöö võistluse teemal: Miks tellin endale ajakirja „Tõusev Noorus“. Võistluse tulemused ja mõned auhinnatud tööd on avaldatud teisel, siin toome rea iseloomustavaid väljavõtteid võistlustöödest, milledest peegeldub selgel kujul maanoorte hinnang oma ajakirjale.

Paul Paju, 19 a.: Ma olen ajakirja „Tõusev Noorus“ kaudu õppinud armastama seda musta üllast maad, millel kõnnime, seda ah-takest elu, mille küljes ripume; olen õppinud armastama püüdmisi ja — õnne, mis seisab seoses nende püüdmiste kordaminekuga. Sellest ajakirjast olen otsinud sobivat ja — olen leidnudki selle. Sää! on väljendatud suurimaid elutõdesid, parimaid juhiseid ja sõbralikke nõuandeid, mida on vaja vaid omaks võtta. Olen kogenud, et vähe lugeda ja sellest loetust teha palju järeldusi — on parim tee, et saada lugemisest suurimat kasu. Nagu vabastav ja valgustav päike muudab Eesti elu teiseks, kui loen selle aja-kirja ridu, otsekoheseid ja lihtsaid. Nagu kergemaks muutuks omagi elu ja sihid kättesaadavamaks. Nagu lahedamaks läheks kops, paremaks ja värskemaks õhk.

Leida Reinart, 21 a.: Vahest leian end keset lainetavat elumerd nõrgana, abituna. Randa ei näe, valgust ei paista kuskilt. Nii-sugusel hetkel janunen nii väga lohutava, sütitava päikesekiire järele, karge julgustava tuuleõhu järele.

Mis on siis meile, noortele, julgustajaks, virgutajaks, lohutajaks? See on meie aja-kiri „Tõusev Noorus.“ Ei saa jääda väsi-nuks, ükskõikseks ränduriks, ei saa alistuda raskusile, lehitsedes sind, me ühine hääle-kandja.

Põnevusega ootan su ilmumist, mu truu seltsiline. Kui saabud nukral sügisepäeval, haihtub röske sügisüdu, selgineb taevas, kaob hingest kõik kurbus, lootusetus, mis on seoses kaduvusega, asendudes vaikse rahul-olu ja järelemõtlikkusega.

Su saabudes pakasel talvapäeval avarduvad kitsad toaseinad, valgeneb hämar tuba ja täitub hubase soojusega.

Ärkaval kevadel tuled ja avad silmad ning kõrvad vastuvõtuks suurele, vägevale looduse ilule ja võlule.

Suveõhu läpastavas kuumuses tood aga virgutavat jõudu väsitavas töös nõrkevaile liigetele. Annad kosutavat und ja ilusaid unenägusid me lootusrikkast tulevikust.

Kui palju õilsaid eeskujusid ja kauneid ideaale olen omandanud sinust, „Tõusev Noorus“! Kõike seda pakud sa oma lugejale. Mida pean sinult siis veel soovima?

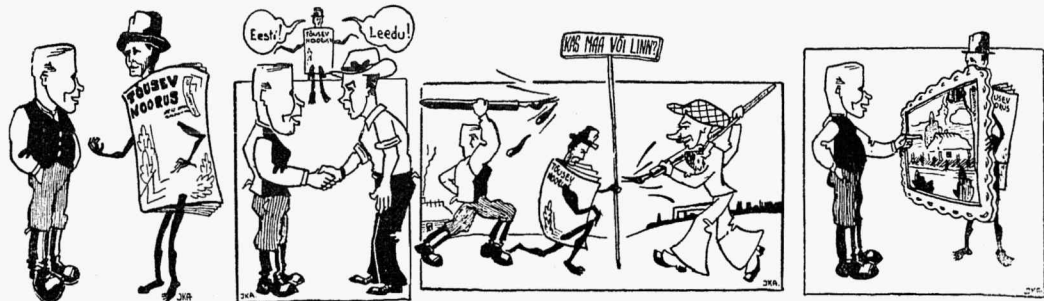
Luise Uibu, 24. a.: On imelik, kuidas olen hakanud lühikese ajaga armastama seda ajakirja. Ootan tema saabumist postilt ja nagu teinekord hää sõbra ootusel kiikad rõõmust, kui kuuled õuel vana karjamuri haugahtavat: nüüd ta tuleb, minu sõbrake! Niisamasugune siiras ja südamluk on rõõm, kui „Tõusev Noorus“, tubli külvimehe pil-diga kaanel, lebab su ees laual laupäeva õh-tul, millal on tulnud saumast j a vanas hu-bases ning soojas talutares on juba kõik vaikseks jäämas. Ema askeldab veel viima-seid õhtutoimetusi oma väsimatute kätega köögis, isa on lõpetanud ajalehe lugemise ning kui pisemad vennad ja õed juba puh-kavad siis hakkame meie puhuma sõbra-likku juttu — mina ja „Tõusev Noorus.“

Erik Vaikmäe, 20. a.: „Tõusev Noorus“ on meile, maanoortele, abistajaks ja teeju-hiks igal sammul oma noorusaastail. Jul-gen teda soovitada tellida igale vähegi ead-sipüüdlile noorele. Ei saa ette kujutadaagi elu ilma selle hää seltsimeheta. „Tõusev Noorus“ õlgadele on pandud nii palju ka-tsususi ja häid lootusi.

H. Pajumäe, 16 a.: Tellin ajakirju ja raa-matuid, neid kohtlen oma parimate sõprade-na. Praegusajal on aga kahjuks eesti raa-mat harukordselt kallis ja minul, noorel, pa-kub lähedasemat kättesaamist maanoorte tuntud ajakiri „Tõusev Noorus“. Raama-tute kõrge hinna juures ei unusta ma mitte, et raamatuid saab ka raamatukogust ja nende ostmise asemel tellin ajakirja „Tõusev Noorus“.

Harald Suislepp 17 a.: Olen endale juhiks ja valgustajaks valinud kirjasõna, mida ei puhu kõlkaina unustustuuled ega aegade hä-vitav rooste. Olen endale teenäitajaks vali-nud kirjasõna, mis juhatab meid tagasi alg-organi — maa juure. Olen endale teenäita-jaks valinud ajakirja „Tõusev Noorus“. Temast kiirgab lugejasse maavaimus val-gust ja ta annab usku maasse. Ta kut-sub austama isade õilsat põllumehekutset. Ta liidab meie noori maaga, selle looduse elusaladusist tulvil musta mullaga. Ta kut-sub meid kündma neid nurmi, kuhu isad on ohverdanud oma töö, oma tervise, kuhu nad on rajanud oma unistused, oma ideaalid ja mille eest nad on andnud sangarina kallima — oma elu.

Miks tellin endale ajakirja „Tõusev Noorus“?

1. Juba esimesel kohtamisel saime häädeks sõpradeks.

2. Ta tutvustab meid välismaa noorte eluga.

3. Tema veergudel leiavad aset huvitavad „sulesõjad“.

4. Ta tutvustab meile Eesti kunsti.

Lilli Kirss, 17 a.: Olen üks neist maanoorist, kelle õppimine on piirdunud ainult algkooliga. — Mitte seepärast, et pole olnud õppimistahet ega -võimet, vaid majanduslikud olud on lõiganud läbi arenemise tee.

Vähe leidub meie ajakirjanduses nii täiuslikku ja lähidast sõpra — ajakirja maanoo-rele-ensearendajale ja maailmavaate kujunemisel, kui seda on maanoorte ajakiri „Tõusev Noorus“.

See ajakiri on aidanud püstitada elu töökspidamisi ja ideaale. Sest tahan minna läbi elu vaba eesti maanoo-rena, kelle püüdeks on luua eesti maakodu keset päikese-kulda ja muuta väljad kalliskivide ja -väär-tuste kaevikuteks, kust saaks ammutada lõp-matut jõudu, töötahet ja julget vabameel-sust mitmed-mitmed põlved.

Helga Mölder, 15 a.: Rõõmsa südamega astud jälle teisel päeval töö juure, kui oled lugenud läbi maanoorte ajakirja „Tõusev Noorus“. Vist tuleb see rõõm sellest, et see ajakiri õhutab meid, noori, tööle, valgustab meie tööd ja toob kaasa koduste tööde ker-gendust.

Karl Piiraja, 23 a.: Mis põhjustab „Tõusev Noorus“ edu ja suure leviku? Kõige-päält „Tõusev Noorus“ pakub meile väga huvitavat ja mitmekülgset lugemismater-jali. Noorte meel ihkab alati seda, mis on määratud otseselt neile, ja „Tõusev Noorus“ ongi ajakiri, kus kirjutavad need, kes on suured noorte sõbrad ja kes ikka ja alati, aastate pääle vaatamata, on tuli-hingelised noored. Ta seab meile eeskujud, ergutab, annab nõu tänapäevaks ja kannab meid noorusele omase kerguse ja süttivusega üle olevikust tulevikku — unelmate riiki.

Laseb meil silmade eest mööduda lapse-põlve, kooliaastad ja viib meid mälestusis neile muinasmaadele, neile muretuile ja ta-gasitulematuile aegadele.

„Tõusev Noorus“ istutab meisse, noortes-se, teadmist, et ainukeseks eluideaaliks olgu töö ja et armastus Eesti kodu vastu ja usk töö õnnistusse toob eluõnne. Ja kui me tee-me oma kodud ilusaks ja armsaks, eks siis ole leitud eluõnn ja südamerahu.

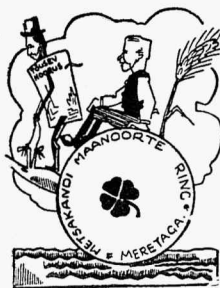
Aga „Tõusev Noorus“ juhhib me tähele-panu ka sellele, et kunagi ei jõua me sinna-maale virisemise, halisemise ja rahulolema-tusega. Selleks on vaja rõõmsat töömeel-leolu ja ennatsalgavat tööd, milles ununevad kõik hädad ja vaevad. Ja ega nooruse soove ja tunnete tuld ei ole eluraskused suutelised pidurdama.

Selle eest oleme mina ja kaasnoored „Tõusev Noorusele“ tänulikud ja tellime alati „Tõusev Noorus“. Ka siis, kui aastad me juukseid hõbetavad.“

Herbert Narusberg, 24 a.: Mispärast „Tõusev Noorus“ on minule eriti armsaks saanud? Ta toob aeg-ajalt oma veergudel geniaalsete ja mehiste inimeste eluloost huvitavaid episoodide ja kirjeldusi. Eriti täht-sad, ja just eriti noorsoole on tarvilikud meh-iste ja hääde inimeste elulood. Nad mõju-vad nende südamele ning jätavad nende hin-gesse kustumata jälgi. Elulood ergutavad meid uutele püüdmistele, uuele tegevusele. Elada. tublide meestega nende eluloos ning vaimustuda nende eeskujust, on niisama palju, kui nende keskel elada tõelikku elu.

Artur Saarts, 16 a.: Miks tellin just ajakirja „Tõusev Noorus“ endale ega rahuldu lugemisega ringi lugemislaualt? Sellele vast-taksin: „Tõusev Noorus“ aastakäik ei ole mitte nii kallist, et ta seetõttu kättesaada-

I auhinna saanud võistlustöö illustratsioonid.

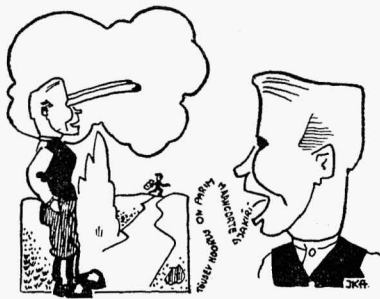
5. Annab juhi-
seid maanoorte-
ringi juhtimi-
seks.

6. Tutvustab meid
linnaelu varjukül-
gedega.

7. Toob ülevaa-
teid Eesti kir-
janikest.

8. Seepärast ootan uue
numbri ilmumist piki-sil-
mi ja neelan temast iga
rea.

matu võiks olla ja et peaksin teda lugemiseks laenama. Päälegi kui mul on oma raamatud, siis olen ka nende peremees ja loen, millal just huvi on, ei ole tarvis neid tähtajaks tagasi anda. „Tõusev Noorus“ sisaldab ka küllalt selliseid artikleid, mis on niisama huvitavad kahe-kolme aasta pärast kui esimest korda lugedes. Aasta lõpul köidan üksiknumbrid ja saan endale seega raamatu, mis on huvitavaks ja väärtuslikuks mälestuseks veel 20—30 aasta möödudes, tuues esile mõnusaid elamusi noorusest.

Regina Klaving, 12 a.: Ajakiri „Tõusev Noorus“ õpetab meid armastama üle kõige oma isamaad, oma ligemat kodu ja selle ümbrust. Ta näitab meile, kui kaunis on meid ümbritsev kodumaa loodus ja ta äratav meid huvi oma kodu ja selle ümbruse kaunistamis vastu.

„Tõusev Noorus“ õpetab meid lugu pidama neist, kes meie vaba isamaa hääks on tööd teinud ja praegu veel teevad. Ta äratav meid huvi meie kodumaa, meie kodukoha, meie perekonna ja isatalu ajaloo ja saatuse vastu.

Salme Seebald: Eriti rõõmuga vihjan sellele, et oman päris kenakese raamatukogu ja olen alati õnnelik, kui võin sinna lisada jälle mingisugust kirjandust. Nüüd olles aga põhjalikult järele mõelnud ja kalkuleerinua, jõudsin päris kindlale otsusele, et tellin endale ajakirja „Tõusev Noorus“. See ajakiri kõlbelise ja noorile kõigiti ilusa ja kasuliku sisuga rikastab ja kaunistab mu raamatukogu.

Olen kindlasti väga õnnelik, kui iga kuu võin lisada oma raamatukokku uue ja värsket ajakirja „Tõusev Noorus“.

Rudolf Kukk: Ma räägin, kuidas olen temasse süvenenud ja kuidas algasin ta lu-

gemisega esimest korda. See oli 1938. aastast alates kui tellisin endale „Tõusev Nooruse“ kogu aastaks; siis arvasin, et mis sääl sees ikka on, aga kroon viiskümmend senti pole ju ka suur raha. Arvasin, et eks selle raha eest ikka midagi ole, kui ennast see ei huvita, eks siis teised noored ikka loe, mul on ju ka vend ja õde. Noh, tuli jaanuarikuu number, vaatasin, lugesin mõne loo, nägin kohe, et see polegi nii kui arvasin, ei saanudki enne teda käest ära panna kui oli läbi loetud. Ja nüüd ootan huviga ta igakordset saabumist.

Riho Sinelpuu, 18 a.: „Tõusev Noorus“ on mu kasvataja, õpetaja, sõber või sõbratar, ta on külvaja, kes meie noorusveadel külvab meile kõigile, mille teri maitseme kord mehe- või naiseas ja vanaduspäevil. See seemne langemine ei paista meile praegu silma ja see viligi nagu oleks pikaldane valmima — aga ta valmib kindlasti. Aastakümnete pärast valmiv ja rahvasaatust määrav on see külv, mida märkamatu teostab „Tõusev Noorus“. See ajakiri on mind pärast kooli arendanud, minust teinud elurõõmsa noore, ta on andnud mulle juba nüüd kindlad ja elutruud töökspidamised. Ta on õpetanud mind elu mõistma ja teinud minust aktiivse ühiskonnaliikme. Varem puudusid mul need omadused, olin passiivne ja endasse süvenenud nagu indo, kes oma naba ja maailma vaatlemisest ei saa kaugemale. Nüüd oman aga juba palju neist ideaalse noore ja tulevase riigikodaniku omadustest.

Leida Kukk, 15 a.: Juba varasest lapsepõlvest saadik olin ma huvitatud talutööst. Kus iganes teised õed olid, sinna jooksin ka mina, kuigi ma neile olin enam tüliks kui abiks. Hiljem, kui kasvasin, aitasin neid meelsasti.

Kui algkooli lõpetasin, see oli 1936. a. kevadel, tahtsid vanemad mind keskkooli

edasiõppima panna. Mina aga tahtsin kodunduskooli õppima minna. Lõpuks jäigi minu tahtmine ning ma pidin rahul olles vastu võtma koduse toimetamise ja töö.

Sellesama aasta talvel asutasime meie, Vigala noored, kooliõpetajate abiga maanoorterinki, kes praegugi tegutseb. Ringi vanem tellis samal aastal ringile ajakirja „Tõusev Noorus”. Olles seda lehitsenud tekkis mul soov tellida ajakirja ka endale. Sellest ajast päälle olen „Tõusev Nooruse” sõber.

Lembit Palmik, 17 a.: Palju peitub „Tõusev Nooruse” ridus noorele, kes elab üle esimesi pettumusi. Säält saab ta julgust uueks tööks ja omandab aja jooksul endausalduse.

Just nagu tundmatult maalt või kaugelst kuningriigist, nagu seda leidub ainult muinasjutudes, oleksime saanud muinasjutulise imepeegli maailma vaatlemiseks.

Palju avaramaks on muutunud silmaring ja paljudesse asjadesse suhtutakse siis hoopis teisiti.

Jaan Kaarna, 15 a.: Algul arvasin, et ega nii väikeses ajakirjas ka midagi leidu, kuid olin eksiarvamisel. Esimesel silmapilgul, kui ta lahti tegin, veendusin selles, et see on üks huvitavamaid ajakirju Eestis. Nüüd hakkasin ka soovitama teda oma sugulastele ja ka nemad tellisid ta kohe. Kõige rohkem huvitas mind ajaviitenurk, kus oli rohkesti nalju ja „mustakunsti”. Ma arvan, et „mustkunst” huvitab iga noort.

Ruth Kivimäe, 18 a.: Ja nõnda, nagu igas külas peaks olema organiseeritud maanoori, peaks ka iga maanoore laual leiduma ajakiri „Tõusev Noorus”. Kes kord on hakanud tema lugejaks, see ootab teda iga kuu nagu vana armsa sõbra külaskäiku. Ootab, et jälle lugeda ja teada saada kaasnootre tegevusest, kes kõik on küll võrad, kuid siiski saanud lähedaseks; kes kõik võitlevad, ja ühes nendega ka ise, meie armsa kodumaa parema tuleviku nimel. Soovin, et „Tõusev Noorus” saaks kõigile kaasnootrile niisamasuguseks sõbraks ja aitaks kinnitada usku enesesse.

Anti Õunapuu, 17 a.: Oli aeg, millal ma teda veel ei omanud. Siis ei teadnud teda ka oodata, nüüd on ta saanud mulle armsaks külaliseks, kes toob kaasa palju rõõmsat meelt ja päikesepaistet. Toob mulle väärtuslikke kirjandeid, mis on nagu aarded, kaunid ja kallid — noortest südamest. Säält kirjutavad noored ridu, milledest hoo-vab elutahet ja tööindu. See ajakiri rikastab mind uute ja laialdaste teadmistega teisist noorist ligiald ja kaugel maal. Ta võtab nagu käest kinni ja näitab õiget rada, kuidas kasvada õilsaks ja valvsaks. Ta ergutab meeli uusi teid otsima ja rajama. Arendab mõtteis ette seadma sihti, mis viib elu noorte ja vanade keskel edasi otstarbekohaselt ja jõurikkalt, armsalt ja rahulolemistes.

Helmut Rästas, 21 a.: Olen kitsa silma-ringiga. Tahan aga sellest vabaneda. Olen saanud üldhariduse ja üldmõisteid nii mõneltki alalt, kuid pole saanud süveneda ühes-segi. Tahan aga ikka enam ja enam õppida, tahan leida õiget teed ja viise. Tahan end täiendada teadmiste ja oskustega, et olla kasulik, maale ja ühiskonnale vääri-line liige.

Olen majanduslikult teisist sõltuv ja sellisena pole mul võimalust reisida ja rännata, et saaksin ise näha ja tundma õppida teisi ja teiste töid. Tahan aga ometi teada ja tundma õppida palju kasulikke oskusi ja viise, kuidas enda tegevust teha lihtsamaks, sääli-juures aga viljakamaks! Tahan teada, mida teevad noored väljaspool minu koduringkon-da, kuhu ma ise minna ei saa.

Kuid ma mitte ainult ei taha, vaid ma ka võin kõike seda saada, kui tellin endale noorsooajakirja „Tõusev Noorus”.

Nikolai Tust, 19 a.: Meil kõigil jääb üle tunnustada sündinud tõika, et „Tõusev Noorus” on õigusega võitnud maanoorte südamed. Tema praktilised õpetused ja isalikud nõuanded on kuldaväärt abilisteks noorte eluteel, need võivad veel isegi elusügisel meile kasulikud olla.

Võiksim küsida, kust sai siis „Tõusev Noorus” selle jõu, elava võitlejana kerkida eesti maanooruse maleva esirinda, hakates sääli valgustama õiget teed ja selget suunda. Kust ammutas ta selle väsimatu energia, mis lõpmatult vaimustas ja tõmbas kaasa maanoorte võimsat arvu? Kas ei saanud ta selle jõu just maanoorte oma hingeadetest, meie rahva sügavast südamest! Kas ei tõusnud „Tõusev Noorus” just eesti maanoorte eneste uljatest ideedest!

Gustav Mootse, 22 a.: See on ajakiri, kuhu on koondunud kõik niisamasugused sihid, kui need on minul ja tuhandeile teisel nooril. Seega on ta meile, parimaks liitlaseks, mis õhutab ja annab hoogu. Kuid ta tõstab ka oma hoiatava sõrme ja näitab piire, kus on igal asjal oma paras osa. Ta hoiatab meid, et me oma sihtide saavutamisel ei muutuks mitte mõneks tööorjaks, ei muutuks inimeseks, kes on nagu mõni masinavänt, mida võib lükata edasi ja tagasi.

Elfride Ohi, 15 a.: Palju on sääli kirjutatud kodumaa töökatest noortest, kes püüavad mäest üles. Sinna nad ka jõuavad. Need on organiseeritud noored. Nende ettevõtted on ilusad ja lugedes neist satud vaimustusse ja mõtled, et tahan olla ka üks, kes järgneb neile ja püüab üha edasi. „Tõusev Noorus” on juhtiv, õpetav, vaimustav ajakiri, kohane maanoorile. Kuiigi ta ilmub harva, on ta aga sisukas. Otan teda kui päikest su-medal, sügispäeval. Olen jänune ta järele nagu maapind harvade vihmahogude järele, sest need niisutades maapinda äratavad hulk taimi elule.

Ants Gross, 17 a.: Tarkus on enam kui rikkus. Kui on tarkust, tuleb ka rikkus. Soovin igale kaasnoorele, olgu ta mu südamesõber või vaenlane: „Telli ikka endale ajakiri „Tõusev Noorus“, siis näed, mida võid!”

Mul on see juba ammu olemas.

Iga kauaoodatud number on teretunud. Kärtsitult sirutan käe ta järele. Vaevalt suudan ma ta postist koju kanda avamata, harilikult hakkab teda lugema juba teel koju.

Robert Upser, 17 a.: Mul on „Tõusev Noorusega” olnud kokkupuuteid kooli lugemislauadega ja sellest ajast on ta jäänud mulle üheks lähemaks sõbraks, on muutnud nii mõnegi tumeda päeva päikesepaisteliseks ja mällujäävaks. Seepärast julgen „Tõusev Noorus” soovitada igale maanoorele ja tulgu peagi aeg, kus „Tõusev Noorus” ei puudu ühegi tõsise maanoore lugemislaua. Maanoor ja ta abiline „Tõusev Noorus”, samamudes käsikäes külvavad säravaid tähti meie põllumehe okkalisele teele, kus nad särades annavad tuge igale, tulles seega kasuks meie riigi ja rahva hääle käekäigule.

Otto Pirn, 23 a.: Hääks ja moraalseks sõbraks on saanud meile lühikese ajaga meie lemmikajakiri „Tõusev Noorus”. Küsime miks? On tuhandeid vastuseid, tarvis ainult meenutada mälestusi varajasemast noorusest, kodust ja neist paikadest, kus lapsena ringi oleme joosnud ja hiljemgi seisnud rukkivälja ääres ja mõelnud igapäevasest leivast. Koduväljad ja -nurmed on saanud meile kui kunstnikule lõuendiks ja rohelised niidud ning lokkavad kuld kollased viljaväljad kõnelevad tehtud tööst. Ja kui me vabadel hetkedel viibime koduaias või lamame murul, on meie juures need mõtted, mis oleme lugenud „Tõusev Noorusest”. Siis ei saa me hoida käsi rüpes, vaid meid meelitab töö ja töö on hää sõber, kes kunagi ei peta, vaid annab uusi ja sügavaid väärtusi, millest sõltub meie kodune ilu ja soojus, mille järele janunevad meie maakodud. Vana vaim üha taganeb, andes teed avarusele ja valgusele.

Ernst Veiko, 17 a.: Selle kahe aasta jooksul, millal on ilmunud meie kõigi maanoorte häälekandja „Tõusev Noorus”, on ta saanud kõigi maanoorte kiitva tunnustuse osaliseks. Selle sisu on alati läbinud lihtne, maitsekas ja asjalik toon, vastavalt maanoore iseloomule ja temperamendile. See ajakiri on palju teinud noorte enesearenduseks, enesekindluse tõstmiseks ja selgel sõnal vahet teinud hää ja halva vahel. Uus ja vaheldusrikas tegevus, mis ergutab midagi tegema ja vaba aega kasulikult ära kasutama, on selle ajakirja veedgudel alati leidnud avaldamist. Kui meil seni teohimulisile noorile pakuti kontrollimata materjale ja seda suure reklaami kaasabil nende poolt, kes sellest ärilist kasu said, kuigi see kõik võis olla väärtusetu praht, siis selles noorte omas ajakirjas soovitatud materjalid ei vaja kahtlemist.

Rudolf Kuku, 24 a.: Nähtub, et ajakiri „Tõusev Noorus” on parimaks juhiks ja õpetajaks iseõppijatele ja enesearendajale kui ka üldse noorte liikumisest huvitatuile ja kaasantundjatele, temale ei leia me asendajat oma lugemislauale.

Aug. Martinson, 20 a.: „Tõusev Noorus” on tuumaks ja huvitava sisuga ajakiri maanoorile. Ei jõua oodatagi, millal ta saab. Ajakiri on tulvil elurõõmu, mis nakkab minussegi seda lugedes. Tõrjub eemale elueitavad mõtted, mis pahatõhtigi igapäevaste raskete tööde — murede taustal vaevavad pääd. „Tõusev Noorus” on kui hääletu õpetaja — igast raskest küsimusest saan üle tema kaasabil.

V. Neeme, 22 a.: Meie, noored, kes me elame 20-nda sajandi tõusva põlve tulevikutähistega kandjainena, ei saa enam ilma kirjanuduseta läbi. Nii nagu igal riigil ja suuremal organisatsioonil on oma lipp ja häälekandja (ajakiri, ajaleht, ajakiri), ning igal haritlasele ja meistril oma erialaline kirjandus, nii peab ka igal õigel maanoorel olema oma kirjavara vähemalt ühe ajakirja näol; selles maanoorte ajakirjaks on „Tõusev Noorus”!

Hilda Rips: Ajakirja „Tõusev Noorus” seni ilmunud numbrite sisus ei ole ainustki lehekülge, mis oleks täidetud asjatult, ei ainustki kirjutist, mis ei täidaks oma ülesannet, ei ainustki sõna, mida meie, maanoored, tohiksime jätta lugemata.

Lembit Meister, 17 a.: Teada ja mõista, et päälle sinu on veel sadasid ja tuhandeid noori, kes tunnevad, mõtleavad ja tegutsevad samade sihtide, soovide ja tahtmistega kui sinagi, kellel on niisamasugused mured ja niisamasugused rõõmud kui sulgi — see sisenab imelise kindluse ja julgeolekutunde; sellest nagu kostub: „Ma pole ükski, meid on palju!” — ning see annab jõudu edaspidisteks püüdmisteks.

Raul Müür, 15 a.: „Tõusev Noorus” maanoorte oma ajakirjana avaldab oma veergudel artikleid, mis on väga elulähedased ja mis muutuvad seetõttu lugedes armsaiks ja koduseliseks. Eriti meeldivad säärased artiklid just seepärast, et neis käsitletakse maaellu ja -töösse puutuvaid küsimusi. See on üheks väga oluliseks põhjuseks, miks tellin ja loen ajakirja „Tõusev Noorus”.

Maanoorterangi esimehena on mul kasulik ja huvitav lugeda juhtkirju, mida on kirjutatud Põllutöökoja ja teised maanoorte juhtivad tegelased. Sääraseid juhtkirju lugedes õpib iga maanoore kohapäälne juht maanoorterangi tegelikku juhtimist. Need juhtkirjad on kirjutatud väga selgesti ja arusaadavalt ja et nende rakendamine tegelikult maanoorte töösse ühes või teises kohas ei sünnita raskusi, selles olen praktiliselt juba ammugi veendunud.

Beethoven

See inimene sunnib endast rääkima kogu maailma...

Kas leidub tänapäeval noort haritlast, kes ei tea, mis tähendab Beethoven? Või kas leidub algkooli lõpetajaid, kes pole kordki kuulnud nimetatavat seda nime? Ja kas leidub muusikaalset inimest, kellele ei meeldi Beethoven? Kindlasti ei leidu!

Beethoven, muusikute kuningas, on tuntud üle maailma. Teda on kiidetud, kiidetakse praegu ja kiidetakse tulevikuski kui suurt kunstnikku, kes on osanud anda maailmale oma elust parima. Ta on aga palju enam kui suur muusik. Ta on kangelaslikkuse kehastus, on kannatajate ja võitlejate suurim ja parim sõber. Kui inimene on kurb, kannatustest rõhutud ja talt veerevad üle elutormid ning raskused, siis püüab ta otsida meelelahutusi, et leida unustust. Unustust, millest nii palju on räägitud ja veel enam kirjutatud, kuid mida siiski nii paljud ei oska õieti otsida ja äärmusse sattudes püüavad oma hingevalu vaigistada viinajumala kummardamisega, unustades seejuures, et hallidel silmapilkudel võib nutvat südant kõige paremini rahustada Beethoveni oma surematu muusikaga. Kuigi teda ennast ei ela juba üle 100 aasta, hõiskavad ta osavõtlikud viisid, mis toovad lohutust kurbadele ja nukratele.

Kui maise matka rändur on tulpinud alata- sa kehvast tagajärjetust võtlusest vooruste ja pattude väiklaste keskpärasustega, siis võib olla Beethoveni geniaalsus selleks suureks lätteks, millest ammutatakse tahtejõudu, energiat ja usku, ja millesse laskutakse, et värskendada ja karastada omi väsinuid liikmeid. Teda kiidavad targad mehed, suured kirjanikud on temast kirjutanud paksu raamatuid, temast peetakse pikki loenguid kõrgemates koolides, meieaja muusikud austavad teda kui jumalust, sest ta oli suuteline geniaalseks tööks ajal, millal ise elas pool nälgides, et anda tulevastele põlvedele väärtuslikku muusikat. Võit-

lus, mis tal tuli enda olemasolu eest pidada, oli kangeslaslik. Kui ta elaks praegu, laekuksid talle tohutud summad, sest inimpõlved otse janunevad ta kunsti järele.

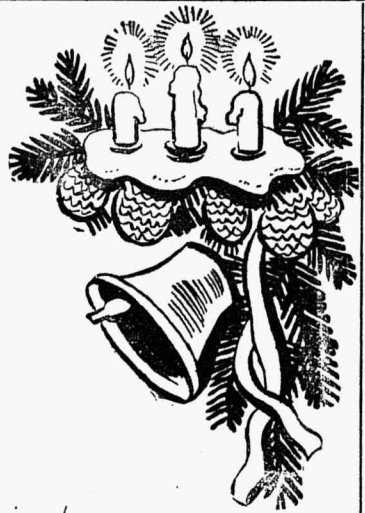
Elamused ja raskused, inimeste õelus ja salakavalus istutasid talle juba noorena eraku meelsuse. Tema kohta kirjutatakse, et loodus olnud talle ainukeseks usaldusmeheks. Ta oli õnnelik metsades, kus iga puu kõneles Kõigevägevamast. Ammutades jõudu loodusest suutis ta luua surematud tööd oma elu raskemal ajajärgul, millal ta oli juba kurt. Milline kurbloomus!.. Lõi teiste kõrvadele helitöid, mida ise iialgi kuulda ei saanud. Ta võis endale neid ainult ette kujutada. Võis silmadega näha noote ja sõrmedega kombata klaveriklahve. Sellest siis tuligi, et kui ta valas oma tundeid klaverisse, võisid kaaslased imestusega tähele panna tasastel kohtadel, et helisid üldse kuuldavale ei tulnud. Ise ta sellest aru ei saanud.

Tema isa ja vanaisa olid kotalauljad. Oma esimesed muusikatunnid sai kuulus helidevõlur isalt, ja juba nelja-aastasena mängis ta isalt paaril korral kuulnud lood peaaegu vigadeta järele. Seitsmeaastaselt läks ta muusikatunnis isaga tülli, jooksis põõningule, haaras viiuli ja kavat- ses laia maailma põgeneda. Enne alla minekut aga viiulit mängides mattus ta viha ja valu viiuli nuttu ning vanemad, kes seda kotas seistes päält kuulasid, unustasid peagi äsjase tüli ning leppisid pisarsilmil poisiga. Õppimine hakkas jälle suure hooga pääle. Kui ta sai nelja- teistaastaseks, määras Bonni kuurvürt ta kõja- organistiks ja sellest ajast pääle oli tal väga palju tegemist väiklaste ja kadetate vanemate muusikutega, kes otse põlesid vihast, nähes noores Beethovenis tõusmas suurt kunstnikku. Samal ajal külastas ta üht kloostrit Rheini kal- dal ja nähes kloostrikirikus suurt orelit, avaldas ta soovi mängimiseks. Kloostri munk- orga- nist lubas seda pilkaval muigel. Kui aga Beet- hoven mängima hakkas ja kirik täitus võim- saist akordest ning mahedaist helidest, palus munk pisarsilmil andestust. Kloostri õuedes ja tubades jäeti töö poolele ja kikkivarbail hiiliti kirikusse. Kokk jättis söögitegemise ja värava-

Rõõmsaid jõulupühi ja õnnerikast uut aastat

soovib kõigile lugejaile

„Jõusev Nooruse“ toimetis

vaht värava ning kloostriülem astus vaikides sinna ja jäi seisatama Beethoveni selja taha. Vaimustushoos ei näinud noor kunstnik midagi. Ta mängis kirglikult ja kaua. Lõõtsatallaja lausus, et sellisele kunstnikule võib ta ööd ja päevad vahetpidamatult lõõtsa tallata. Beethoven aga võttis külmalt ja vastumeelselt vastu need kiitused ning kadus salaja, teistele märkamatult kloostrist.

Kuurvürsti kojaorkestrandid, nagu mainisime eespool, olid Beethoveni edule kadedad. See pärast otsustasid Beethoven ja ta sõber krahv Valdstein balletimuusika, mille komponeeris Beethoven, anda mängida Valdsteini nimel. Tükil oli hügelmenu. Orkestrandid tegid kõik, et aga näidata kuurvürstile, et Beethovenist on ka paremaid heliloojaid. Krahv Valdstein sai suure kiituse osaliseks. Kuni ettekande lõpuni võttis Valdstein vastu kõik need kiitused. Siis alles avaldas ta vaimustusse sattunud publikule, et balleti looja pole tema, vaid noor helilooja Ludwig van Beethoven. Jahmatus oli suur. Muusikantide näod venisid pikaks; nad olid väga rumalas seisukorras.

Kui Beethoven fantaseeris selleaja muusikakuningale Mozartile Viinis, jäi see külmaks ja tähendas ainult: „kätteõppitud tükk!“ Mõndi vaidlema ja siis trummeldas Mozart ühe sõrme klaveril muusikalise fraasi. Beethoven haaras kiiresti mõtte ja hakkas mängima. Mida kauem Beethoven mängis, seda suuremaks kasvas Mozarti imestus. Lõpuks karjus ta üle saali:

„Pöörake tähelepanu sellele inimesele, tema sunnib endast rääkima kogu maailma!“

Samal ajal, kui Beethoven Viinis õppis, oli ta perekond, vanemad ja kaks venda, kodus suures raskuses. Ema oli tiisikuses, millesse ta ka surigi mõni päev pärast Beethoveni kojujõudmist. See mõjus nooresse geeniusse raske löögina.

Huvitav juhtumus, mille ta läbi elas, juhtus uuesti Viini sõites. Ta jalutas kuuvalgel ööl alleel, kui kuulis järsku ühest lahtisest aknast ilusaid helisid. Suutmata minna edasi, astus ta mingisuguse salavõimu kutsel majja. Klaveri taga istus 16—17-a. tütarlaps ja mängis tema töid. Beethoveni lähenemist kuuldes küsis ta: „Kas sina oled, isake?“ ja mängis ise edasi. Beethoven vaatas tütarlapsele otsa ja jahmus. Selle silmad olid elutud ja läiketa. Nüüd teadis Beethoven, et ta seisab pimedas ees. Tasane valuohe läbistas teda. Sellest tundis pimedat erk kõrv, et see, kes tuppa tuli, pole mitte ta isa.

„Ärge kartke, olen teie sõber,“ ütles Beethoven. „Tulin teid tänama, et te olete osanud minu tööd nii hästi tõlgitseda.“

Tütarlapse imestus oli piiritu. Ta hakkas nutma ja kurtis, et ei saa näha suurt geniust. Hingepõhjani liigutatud, sõnas Beethoven:

„Vaene laps! Näha teie mind ei saa, kuid selle eest peate mind kuulma.“

Ta istus klaveri taha ja valas muusikasse sügava valu, mis oli hetke vältel toonud ta hinge tütarlapse traagiline saatuse, valas muusikasse kuuvalge öö ühes õnnetu inimese hämaras saatusega...

Nii sündiski Beethoveni kuulus „Kuupaiste-sonaat“...
V. L-soo.

Maanoorteringi aasta tegevuskavast.

Agr. E. Nugis.

Maanoortering on vabahariduslik organisatsioon, kuhu noored on koondunud oma vabast tahtest. Organisatsiooni püsimiseks ja eduks on tarvis, et tegevus maanoorteringis huvitaks noori.

Maanoorteringis võib peagi märgata tagurpidiminekut ja lagunemist, kui tegevus ei tõmba noori kaasa, seepärast peab tegevuskava koostamisel väga arvestama liikmeskonna soovidega.

Algkooli lõpetanud, arenevate noorte huvid on laialdased, sellele vastavalt mitmekesised peavad olema ka tegevusalad nende organisatsioonis.

Maanoorteringis töötades peab kujunema noore maailmavaade, selles eas peab noor valima endale elukutse ja sellekohaselt end elule ette valmistama.

On loomulik, et enamus maanoorteringi liikmeid jääb tegutsema maale, põllumajanduse alale. Seepärast tuleb peaarõhk suunata, kutselise peremehe ja perenaise ettevalmistamisele.

Kuid siin ei tohi talitada ühekülgset. On vaele arvamine, et maanoorteringi ülesandeks on kasvatada ainult spetsse talude juhtimiseks. Ei. Maanoortering peab kasvatama harmooniliselt arenenud maaühiskonna liikmeid. Maanoortering on maanoorte rahvaühikool, kus kutsetöö kõrval täiendatakse teadmisi ja arendatakse end haritud inimeseks.

Maanoortering peab võimaldama noorele arenemist ka teaduse, kirjanduse, muusika, spordi ja muudel aladel.

Maanoorteringi tegevuskavva valitud ülesanded peavad olema noorile parajasti jõukohased. Siin võib eksida kahele poole. Kui ülesanded on liialt rasked, siis hirmutab see noored töö juurest ära. Kui noor ei suuda alatud või temale määratud ülesannet viia lõpule, siis hakkab ta kahtlema oma võimete juures, ta kaotab julguse iseiseisvaks tegutsemiseks. Kui näiteks teha ülesandeks äsja maanoorteringi astunud noo-

rele esineda juba järgmisel koosolekul iseiseisva referaadiga, siis võib see ülesanne olla noorele üle jõukäiv. Jõukohane oleks talle vahest katkendi ettelugemine mõnest ilukirjanuduslikust teosest.

Ka liialt kergeid ülesandeid ei ole sobiv võtta tegevuskavva, sest see jätab noored üksikõikseks ja ei arenda neid tarvilisel määral. Kui näiteks anda põllutöökooli lõpetanud liikmele koduseks tööülesandeks köögivilja kasvatamine algastmes, siis on see temale liialt kerge ülesanne; sobiv oleks kas heinaseemnekasvatust, katsete korraldamine või mõni muu ülesanne edasijõudnute tarvis.

Sobiva tegevuskava koostamine ei ole kerge ülesanne. Lühemat aega tegutsenud maanoorteringides ei oska juhatus vähese vilumuse tõttu mitmesuguste ülesannete hulgast leida neid, mis võiksid kohased olla organisatsioonile. Aastaid töötanud maanoorteringis on raskusi uute ülesannete leidmisega. Tundub, et on juba kõik tähtsamad ülesanded lahendatud, kõik tööviisid läbi proovitud.

Tegevuskava koostamine on juhatuse ülesanne. Aasta tegevuskava tuleks esitada üldkoosolekule kinnitamiseks jaanuarikuujooksul.

Mõnes maanoorteringis sünnib tegevuskava koostamine järgmiselt. Aasta üldkoosolekuks ei ole juhatus koostanud mingisugust tegevuskava, vaid esimees pöördub vastava päevakorra punkti all koosolijate poolt umbes järgmiste sõnadega: „Juhatus omalt poolt tegevuskava ei koostanud. Täna on siin hulk liikmeid koos. Igaüks avaldagu oma arvamist, mis eeloleval aastal teha, siis saab tegevuskava hästi huvitav ja sobiv.“ Koosoleku juhataja palub sõna võtta. Sõnavõtjaid, ei ole, sest liikmetele tuleb küsimus ootamata. Viimaks tehakse ettepanekuid ja kinnitatakse kuidagi juhuslikkudest osadest kokkuklapitud tegevuskava. Juhatus taipab juba sama koosoleku lõpul, et töö-

kava pole hää, kuid ta troostib end sellega, et üldkoosolek koostas selle ja kinnitas.

Seesugune tegevuskava koostamisviis on vale. Tegevuskava koostamist ei saa jätta suure kogu — üldkoosoleku hoolde, eriti veel siis, kui liikmed pole teadnud asjale varemalt mõelda.

Tegevuskava peab koostama juhatus juba aegsasti enne aasta-üldkoosolekut. — Enamasti äpardub tegevuskava ka siis, kui juhatus asub seda koostama oma koosolekul üks või paar tundi enne aasta-üldkoosolekut. Häa tegevuskava koostamiseks kulub sageli enam kui ühe juhatuses koosoleku aeg.

Kuidas oskab juhatus koostada seesugust tegevuskava, kus oleks arvestatud maanoorteringi liikmete soovidega? Selleks on sobiv korraldada vastav ankeet liikmetele, et igaüks saaks oma soovid eelseisva töökava suhtes juhatusele teatavaks teha. Samuti võib mõnel koosolekul enne aasta-üldkoosolekut asja läbirääkimiste korras arutada. Igal juhtumil peab liikmetel küsimus teada olema, et nad saaksid juba kodus läbi mõelda, mida nad soovivad tegevuskavasse võtta.

Maanoorteringi juhtivatel tegelastel võiks olla märkmikus paar lehte selleks, et aegajalt üles märkida mõtteid uudsete tööülesannete kohta, mida võiks rakendada oma organisatsiooni töös. Seesuguseid mõtteid leiab, kui lugeda ajalehti, ajakirju, kuulata kõnesid ja ajada juttu teiste maanoorteringide juhtivate tegelastega. Enamasti ununevad need huvitavad mõtted jälle peagi, kui neid ei märgita paberile.

Edasi tuleb jälgida ringkirjadest ja „Tõusev Noorusest” neid ülesandeid, mida soovitakse võtta lahendamisele ülemaalse Maanoorte Ühenduse poolt.

Kui niiviisi küllaldaselt andmeid on kogutud liikmete soovide, keskkoha soovitude ja teistes organisatsioonides häid tagajärgi andnud tööviiside kohta, võib asuda oma organisatsiooni tegevuskava koostamisele.

Kõigepäält tuleb järele vaadata eelmisel aastal koostatud tegevuskava ja selle täitmine. Võib-olla on tarvis mõne eelmisel aastal tegevuskavas olnud ülesande jätkamist või kordamist. Selle järele asutakse kaalu- ma ja arutama uute ülesannete kavasse võtmist.

Juhatuses poolt koostatud tegevuskava kantakse ette aasta-üldkoosolekul. Sellele tehakse koosolijate poolt enne kinnitamist tarviduse korral parandusi ning täiendusi.

Maanoorteringi aasta-tegevuskava ei saa olla päris üksikasjaline ega lõplik, sest raske on ette näha kõiki neid ülesandeid, mis võivad esile kerkida aasta jooksul.

Aasta-tegevuskava määrab kindlaks tegevuse ulatuse ja üldsuuna üksikute kuude järgi. Selle alusel tuleks juhatusel koostada veel eraldi juba üksikasjalisemad tegevuskavad iga 3 kuu ehk veerandaasta kohta: 1) talvine tegevushooaeg — jaanuar,

veebruuar, märts, 2) kevadine tegevushooaeg — aprill, mai, juuni, 3) suvine tegevushooaeg — juuli, august, september, ja 4) sügisene tegevushooaeg — oktoober, november, detsember.

Iga veerandaasta esimesel üldkoosolekul tutvustab juhatus liikmeskonda lähema 3 kuu üksikasjalise tegevuskavaga. Tarviduse korral võetakse siis üldkoosoleku hääkskiitmisel tegevuskavva juure ka uusi ülesandeid, mis ei olnud aasta-tegevuskavas ette nähtud.

Järgnevas on toodud näide aasta-tegevuskava koostamisest Metsaküla Maanoorteringis 1939. aastaks.

Maanoorteringi juhatus on eespool käsitatud viisil kogunud materjale tegevuskava koostamiseks ja paberile märkinud järgmised ülesanded.

I. Ülesanded organisatsiooni töös.

1) Üldkoosolekuid pidada igas kuus üks. Pääle asjaajamise osa olgu koosoleku päevakorras 1—2 referaati ringiliikmete poolt. Referaatide teemad peaksid olema osalt põllu- ja kodumajanduse alalt, osalt külaühiskonna ja üldhariduslikkude küsimuste valdkonnast.

2) Osa võtta võimalikult kogu liikmeskonnaga üleriigilistest maanoorte suvipäevadest augustikuus.

3) Korraldada vastastikune külaskäik Mägiste Maanoorteringiga.

4) Osa võtta ja kaasa aidata korraldajana konvendipiirkonnalisele noortepäevale mai-kuus.

5) Esineda väljapanekutega maakondlikul põllumajandusnäitusel sügisel.

6) Sügisel korraldada maanoorteringi aastapäeva tähistamiseks lõikuspüha koos peoga kohalikus koolimajas.

7) Kõigile maanoorteringi liikmeile teha kohuseks tellida maanoorte ajakiri „Tõusev Noorus”.

8) Korraldada talvel puutöökursus poisitele.

9) Korraldada sügisel sissekeedukursus tütarlastele.

10) Korraldada suvel ujumiskursus.

11) Koosviibimiste mitmekesistamiseks õpida uusi seltskondlikke laule ja mängu.

II. Koduste tööülesannete alal.

1) Osa võtta ülemaalse Maanoorte Ühenduse poolt väljakuulutatud võistlustest heinaseemnekasvatuse ja kanakasvatuse alal. Talve jooksul vastavates tööühmades aine läbi võtta.

2) Kõigile noorliikmeile teha kohustulikuks osa võtta köögiviljakasvatuse võistlusest.

3) Osa võtta teistest koduste tööülesannete võistlustest (suvinisukasvatust, kanepikasvatust, söödapeedikasvatust jne.), kui need tulevad korraldamisele üleriigilises ulatuses.

Nende põhimõtete kohaselt koostatakse pääkoosolekule kinnitamiseks järgmine tegevuskava.

Metsaküla Maanoorteringi tegevuskava kuude järgi 1939.

Jaanuär.

1. Ära pidada maanoorteringi aasta-üldkoosolek. Juhatusel koostada möödunud aasta tegevuse ja rahaline aruanne, mille vaatab läbi enne üldkoosolekule esitamist revisjonikomisjon. Koostada eeloleva aasta tegevuskava ja eelarve.
2. Korraldada maanoorte ajakirja „Tõusev Noorus“ ühistellimine. Tellimisi hankida ka mitteliikmetelt.
3. Registreerida kodustest tööülesannetest osavõtjaid ja rakendada tegevusse töörühmad.
4. Öppida uusi seltskondlikke tantse.

Vebruar.

1. Pidada üldkoosolek, mille päevakorras referaadid: „Kanakasvatus maanoorte tööna“, b) „Tõusev Noorus“ maanoorte ajakirjana.“
2. Kaitseliidule ja naiskodukaitsesele kaasa aidata Vabariigi aastapäeva pühitsemisel. Aktusel lubada esineda maanoorteringi laulukooril.
3. Uute seltskondlike mängude öppimine.

Märts.

1. Pidada üldkoosolek, mille päevakorras referaadid: a) „Heinaseemnekasvatusest“, b) „Töö ratsionaliseerimisest talus.“
2. Koolimajas korraldada avalik aktus C. R. Jakobson surmapäeva mälestuseks.
3. Liikmete kodused tööülesanded lõplikult kindlaks määrata; tööjuhised, arvestusvihikud ja seemned ühiselt ära tellida.

Aprill.

1. Pidada üldkoosolek, mille päevakorras referaadid: a) „Koduümbruse kaunistamisest“, b) „Maanoore tööriivastusest.“
2. Korraldada puude ja põõsaste ühistellimine ringi liikmete jaoks.
3. Korraldada avalik mesinduspäev teoreetilise ja praktilise osaga.

Mai.

1. Pidada üldkoosolek, mille päevakorras referaat: „Aedvilja vaheltharimisest.“
2. Kuu algul korraldada noorliikmetele demonstratsioon aias peenrate valmistamiseks ja seemnete külvamiseks.
3. Kaasa aidata Maanaiste Seltsile emadepäeva korraldamiseks.
4. Osa võtta kogu liikmeskonnaga konvendi noortepäevast. Tegelikudest töövõistlustest võtab osa 2 liiget igast võistlusalast.
5. Töörühmade rakendamine koduste tööülesannete tegelikule läbiviimisele.

Juuni.

1. Pidada üldkoosolek, mille päevakorras referaat: „Meie ümbrus Vabadussõja keerises.“

2. Vastu võtta Mägiste Maanoorteringi külaskäik. Külalised võtaksid osa üldkoosolekust ja sellele järgnevast ühisest koosviibimisest.

3. Kaasa aidata Kaitseliidule võidupüha pühitsemisel.

Juuli.

1. Pidada üldkoosolek, mille päevakorras referaat teemal: „Maanoor ja temale sobiv käitumine.“
2. Küllastada Mägiste Maanoorteringi.
3. Teha ettevalmistusi üleriigilistele maanoorte suvipäevadele sõitmiseks.
4. Korraldada ujumiskursus.

August.

1. Osa võtta üleriigilistest maanoorte suvipäevadest võimalikult kogu liikmeskonnaga.
2. Pidada üldkoosolek, mille päevakorras referaat: „Muljeid maanoorte üleriigilistelt suvipäevadelt.“
3. Korraldada tütarlastele 3 päeva kestvusega sissekeedu kursus.
4. Hinnata võistlejate kodused tööülesanded.

September.

1. Pidada üldkoosolek, mille päevakorras referaat: „Mida ja kuidas lugeda!“
2. Esineda väljapanekutega maakondlikul põllumajandusnäitusel.
3. Ettevalmistused lõikuspüha korraldamiseks.

Oktoober.

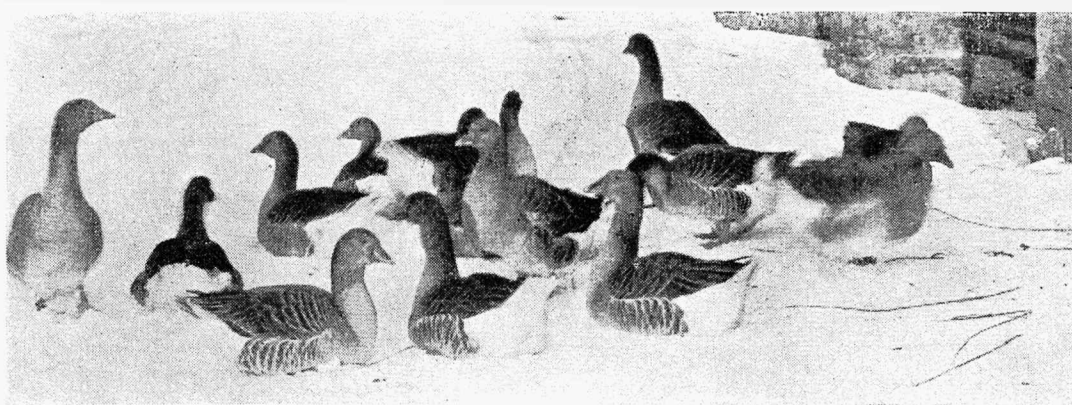
1. Sügishooaja avamine huviohtuga.
2. Pidada üldkoosolek, mille päevakorras referaadid: a) „Maanoored ja karskusliikumine“, b) „Toalilled kodukaunistajana.“
3. Korraldada koolimajas lõikuspüha, mille päevakorras jumalateenistus, aktus ja õhtul sega-eeskavaga pidu.

November.

1. Pidada üldkoosolek, mille kavas referaadid: a) „Karjasööda-eelarve koostamisest“, b) „Mis määral rakendada ellu rahvatantse.“
2. Korraldada poistele puutöö kursus, mille kestvus 4 nädalat. Kursuse lõpul korraldada näitus ja teeõhtu.
3. Ettekannete öppimise algus jõulupuul koosviibimiseks.

Detsember.

1. Pidada üldkoosolek, mille päevakorras referaadid: a) „Muistseid jõulukombeid“, b) „Kuidas vedada vaba aja.“
2. Korraldada rahvatantsude kursus.
3. Korraldada maanoorteringi jõulupuud.

Kuidas alata, et saada linnukasvatajaks.

Kui vaadata viimase aastakümne töö tulemusi eesti põllumajanduses, siis näeme, et ühte või teist ala esile tõstmata on tehtud tööd, mille tulemuste pärast ei tarvitse ühegi teise rahva ees häbeneda. Kindlasti on selles loomisprotsessis töötanud kaasa ka noored ja osa saavutatud edust langeb noortele. Aga on alasid, milledest saavutatud edu võinuks olla veelgi suurem. Üks neist on linnukasvatust. Seepärast väärrib linnukasvatust suuremat tähelepanu. Seda enam, et valdav osa eesti taludest asuvad looduslikult ja teisilt eeltingimusilt seisukorras, mis loovad soodsaid eeldusi linnukasvatuseks.

Antud olukorrast lähtudes seame maanoorte seisukohalt küsimuse, kuidas alata, et saavutada maksimaalseid tulemusi? See küsimus on seda rohkem õigustatud, et eelolev aasta on mõeldud maanoorte organisatsioonides linnukasvatuse hoogtöö-aastaks. Kui igast maanoorteringist 2-3 aktiivsemat teovõimelisemat noort sel alal suudavad midagi korda saata, siis oleme jõukohaselt aidanud kaasa selle ala arendamisele.

Sellest artiklist jätan välja arutluse tasuvuse üle, sest iga maanoor peaks olema teadlik, et tasuvus on olnud töö korraldusest ja oskusest. Munaturg on igatahes soodus tasuva linnukasvatuse loomiseks.

Maanoorte organisatsioonidesse kuulub valdav enamik selle eelise noori, kes töötavad taludes koos vanematega. Talu valdajaks on isa või ema. Loomulikult saab siis ühe või teise ettevõtte läbiviimine võimalikuks viimaste nõusolekul ja tulemustele tuleb vaadata kui koostöö viljale. Sellega tuleks ka igal noorel arvestada.

Kahtlemata ei keela ükski vanem oma nõusolekut, kui ettevõtte kava on noore poolt põhjalikult läbi mõeldud ja vanemaid selle üksikasjus informeeritud. Vanemate esialgse kahtluse korral ei tohiks ükski noor haavuda, sest peame arvestama sellega, et aastate, sageli aastakümnete pikkused elukogemused on teinud vanemad ettevaatlikuks ja tihti umbusklikuks.

Praegu on paras aeg alata linnukasvatustesse puutuvate õpingutega ja vajalike eeltööde tegemiseks kevadeks. Kõige esmalt astume välja ja vaatame kodutalu ümbruses hästi järele, kas

maakoht on linnukasvatuseks sobiv. Kas jatkub jooksukopli rajamiseks ruumi. Iga kana kohta tuleks arvestada 10—15 m² maad.

Teiseks selgitame, kui palju kanu on võimalik kasvatada, arvestades söödatagavaradega. Siin tuleks arvesse võtta talus peetav loomade arv: lehmad, hobused, sead jne. Isaga koos nõu pidades arvutada, kui palju kulub neile aastas teravilja, juurvilja, kartuleid jne. Nii saame kätte andmed, kui palju jatkub oma majapidamisest söötaineid kanadele. Selle järele on hõlpus arvestada kanade arvu, mida võimalik pidada, kui ei taheta väljast söötaineid juure osta. Väljaarvestuse hõlbustuseks toon andmeid, kuipalju tarvitab munejat tõugu kana keskmiselt aasta jooksul sööta (täisnormiga söötmine on arvestatud 8 kuud): teravilja 18 kg, segaviljajahu 5,4 kg, nisukliisid 3,6 kg, lõssi 36 l, juurvilja 12 kg, kartuleid 10 kg, silot 12 kg, ligukarpe 1,8 kg, kalajahu 3,6 kg, purustatud konte 1,8 kg. Antud söödandmed koosnevad söötadest, mida valdav enamik talumajapidamisi saab omast majapidamisest. Toodud aluseks võttes tuletame lindude arvu, milleni võime praeguse maaviljakuse juures suurendada kanakarja.

Järgmiseks võtame vaatluse alla olemasoleva kanakarja; siin selgitame, kas praegune kanakarja on küllalt toodanguvõimeline ja oma tüvilmet vääriiline eesti talu õuele. Peaks olema nede seas kanu, kes oma toodangult (munevad vähe, munad väikesed) ei vasta tasuvuse piirile, siis peame leidma võimalusi olemasoleva materjali uuendamiseks. Odavam moodus on kevadel muretseda pesaläis või paar sugulavast sugumune ja ise kasvatada toodanguvõimelisem kanakari. Et sugumunade järele on viimastel aastatel nõudmine järjekindlalt tõusnud, siis tuleks hiljemalt jaanuari-veebruarikuus tellimistega vastava sugulava poole pöörata, et saada kevadel õigel ajal sugumune.

Teine võimalus on osta päevavanuseid tibusid. Tibude kasvatamiseks tuleks aga talvel kunstema valmis teha, et oleks paik, kuhu neid tuues paigutada. Ega kevadel kiirel tööajal jatku valmistamiseks aega.

Kanakasvatuse hoogtöö-aasta.

võistlus 5000 krooni auhindadega.

Põllutöökoja juhatus otsustas välja kuulutada kanakasvatuse hoogtöö-aasta maanoortele kestvusega 1. maist 1939. a. kuni 30. aprillini 1940. a. Selle aja jooksul taetakse maanoorteringides panna erilist rõhku kanakasvatuse edendamisele. Et hoogtöö-aastal oleks võimalikult suured tegelikud tulemused, selleks korraldatakse eeloleval aastal Eesti Munaekspordi toetusel üleriigilised kanakasvatuse võistlused maanoortele.

E. Munaekspordil on võtnud oma eelarvesse selle võistluse auhindadeks 5000 krooni.

Eeltoodud kanakasvatuse hoogtöö-aasta edukaks teostamiseks algasid juba käesoleva aasta suvel, Põllutöökoja töäjõudude kokkulekul Vaekülas, kus maanoorte instruktoritele korraldati vastav tegelik kursus. Praegu käivad maanoorteringides ettevalmsitused kursuste, õpingide ja tööriühmade näol, et võistlus hästi õnnestuks.

Maanoorte kanakasvatuse võistluse määrus.

1. Põllutöökoja korraldab maanoortele E. Munaekspordi toetusel kanakasvatuse võistluse.

2. Võistlusest võivad osa võtta kõikide ülemaalises Maanoorte Ühenduses registreeritud maanoorte organisatsioonide tegevliikmed kuni 25 a. vanuseks saamiseni.

3. Iga võistlusest osavõtja soetab endale vähemalt 15 puhttõulist kana ja peab neid maanoortele kirjastatud „Linnukasvatuse võistluse tööjuhise ja arvestusvihiku“ kohaselt. Samasse vihikusse tehakse ka kogu võistluse kestvusel märkusi söötade, töö ja rahakulu kohta, märgitakse üles munatoodang ning arvestatakse ettevõtte tasuvust.

4. Võistlus kestab 1. maist 1939. kuni 30. aprillini 1940. a.

5. Võistluse eelhindamist kohapääl teostab kas linnukasvatuse-konsulent, maanoorte-

instruktor, maatulunduskonsulent või tema asemik, kes hindab 5-punktilise süsteemi järgi:

- tõulist väärtust, toodangut,
- ruume, puhtust ja hoolitsemist,
- ülestähendusi,
- üldmuljet.

Hindamise tulemused märgitakse „ettevõtte hindamise“ tabelisse ja kirjutatakse alla.

6. Võistluse lõpphindamist teostab komisjon, kuhu kuuluvad:

- Põllutöökoja esindaja,
  - E. Munaekspordi esindaja,
  - E. Linnukasvatuse Seltsi esindaja.
- Komisjon valib endale esimehe.

Lõpphindamisel komisjon võtab aluseks eelhindamise andmed, aga tal on õigus hankida ka lisaandmeid ja toimetada kohapäälset ülevaatus.

7. Võistluse auhindadeks võtab E. Munaekspordil oma eelarvesse kr. 5000.—. Au hinnad jagunevad:

a)	50	I	auhinda	á	30	kr.	—	Kr.	1500.—
b)	100	II	„	á	20	„	—	„	2000.—
c)	150	III	„	á	10	„	—	„	1500.—

Kokku Kr. 5000.—

8. Võistlusele ülesandmise viimaseks tähtpäevaks on 1. aprill 1939. a. Ülesandmisel tuleb teatada:

- võistleja nimi,
- vanus,
- aadress,

9. Võistlusest osavõtjad saavad arvestusvihikud Põllutöökojale ära hiljemalt 15. maiks 1940. a.

Võistlejaid registreerib ülemaalse Maanoorte Ühenduse sekretariaat Põllutöökoja juures.

Tõugude suhtes on meil valik kerge. Kes soovib kasvatada kergelt munejat tõugu, see valib valge-leghorni, kes muna-liha kana, see valigu rood-ailend. Viimased on väiksemad, kuid söövad rohkem.

Valusamaks küsimuseks on korraliku kanakasvatuse rajamisel kanala. Ilma kanalata kannab kanamajapidamine juhuslikku ilmet. Seepärast tuleks selgitada, kas ei leidu mõni olemasolev hoone või pööningupäälne, mis annaks ümber ehitada kanalaks. Kui sõita mööda maad, siis nähtub hooneid, millel katused lagunenud. Nõnda on nad seisnud aastaid. Seinad, sarikad, roovilatid alles tugevad, aga ometi kõdunevad asjata. Kui need ümber korraldada kanalaks, siis laheneks kanala pundus paljudes taludes. Uue ehituse korral sobib väga hästi kanal koos ehitada sauna-ga, aidaga jne.

Põrandapinda tuleks arvestada iga 5 kana kohta 2 m² (50 kana kohta 20 m²). Akende vaherkord põrandapinnaga oleks soovitatav mitte üle 1:10, s.t. iga 10 rm² põranda pinna kohta 1 m² akna pinda. Akende kõrgus põrandapinnast olgu 40-50 sm. Kanala sisemine kõrgus 1,80-2,10 m. Kanala sobivam laius 4-6 m.

Lähemaid juhiseid kanalate ehitamise kohta annab E. Linnukasvatavate Selts, Tallinn, Pikk tän. 40. Ka ilmub käesolevas ajakirjas edaspidi iseseisev artikkel kanalate ehitamiseks antavate preemiate ja muude küsimuste kohta.

Kui senini pole kanakasvatusega tegeletud, siis on õigem alata vähema karja kanadega. Kogu tööd läbistagu põhimõtte: mitte arv, vaid toodang ja tasuvus esikohale, sest tahame ju kanakasvatuse kaudu kaasa aidata talu sissetulekute suurendamiseks.

R. Paglant.

Maanoortele jagati auhindu

Kevadel korraldas Tšiilisalpeetri Põllumajanduslik Büroo lähedases koostöös Põlutöökojaga maanoorteringide liikmetele töövõistluse söödapeedi kasvatamises. Et võistlusest osavõtt oleks jõukohane ka nooremaile ringiliikmeile, koostati võistluse tingimused võrdlemisi lihtsad. Nõuti 10-ruutmeetrilisel maa-alal vähemalt 20 söödapeedi kasvatamist. Oma oskuse ja leidlikkuse rakendamiseks ja kohalike olude täielikuks ärakasutamiseks olid jäetud noortele vabad käed nii maaharimise kui ka peetide eest hoolitsemise alal. Niisamuti jäeti väetamises suured vabadused. Võistlejaile oli lubatud nii laudasõnniku kui ka kaali- ja fosforväetiste tarvitamine oma oskuste ja kogemuste kohaselt. Lämmastikväetistest oli lubatud tarvitada ainult tšiilisalpeetrit, kuna selle kõrgväärtusliku loodusliku salpeeterväetise edukaks tarvitamiseks on meie nii vanadel kui ka noortel põllumeestel pikaajalised ja põhjalikud kogemused. Teatavasti sisaldab tšiilisalpeeter pääle lämmastiku ja arvuka

kogu taimekasvust tähtsust omavate kõrvalainete hulgas ka boori, millel on kindel söödapeedi südamemädanikku ärahoidev mõju. Veel ei olnud lubatud virtsa tarvitamine, mis oleks seganud tšiilisalpeetri mõju selgitamist ja hindamist.

Huvi võistluse vastu oli noorte hulgas elav. Sellest võtsid osa kogusummas 105 maanoorteringist 715 liiget, kellest rõhuv enamus viis oma võistlustöö kõigiti edukalt ja ülesseatud tingimuste kohaselt lõpule.

K. a. 1. detsembril, pääle seda, kui kõigi võistluse lõpule viinute töötulemused olid ära saadetud ja andmed kontrollitud, astus kokku autasude määramise komisjon. Komisjonist võtsid osa Tšiilisalpeetri Põllumajandusliku Büroo juhataja agr. J. Kass, Põlutöökoja maanoorteenunik agr. E. Nurgis ja Harju maatulunduskonsulent agr. H. Luik. Ülesseatud võistluse tingimuste ja töötulemuste paremuse järjekorra kohaselt määras komisjon autasud allpool toodud võistlejaile.

Elli Luhakooder,
võitis I auhinna, kr. 50.—

Asta Villefeldt,
üks III auhinna võitjatest.

Järjekorra nr.	Auhinna võitja nimi ja maanoortering	Suurima söödapeedi kaal	Auhind	Autasu Kr.
1	Luhakooder, Elli, Tääksi Maanoortering, Viljandimaa	10,20	I	50
2	Aru, Veigo, ÜENÜ Voldi Osak., Tartumaa	9,30	II	25
3	Kuum, Jaan, Abja-Peraküla Maanoortering, Pärnumaa	9,25	II	25
4	Lõo, Raja, Pärnumaa Maanoortering Saarem.	9,00	III	15
5	Villefeldt, Asta, Viisu-Koorti Maanoortering, Järvamaa	8,90	III	15
6	Kõva, Endel, Pärnumaa Maanoortering, Saaremaa	8,50	III	15
7	Paju, Maimu, Tsirgulinna Maanoortering, Valgamaa	8,00	III	15
8	Helju, Hilja, Loopre Maanoorter., Viljandim.	8,00	III	15
9	Vahtra, Liisi, Väandra-Saalema Maanoortering, Pärnumaa	8,00	III	15
10	Kärt, Aliide, Imavere Maanoortering, Viljandimaa	7,80	IV	10
11	Sünt, Aleksander, Sinalepa Maanoortering, Läänemaa	7,65	IV	10
12	Kokla, Uudo, Jõgisoo Maanoorter., Läänem.	7,60	IV	10
13	Nõukas, August, Pärnumaa Maanoortering, Saaremaa	7,50	IV	10
14	Aas, Hugo, Assikvere Maanoorter., Tartum.	7,40	IV	10
15	Rihkrand, Sinaida, Jõiste Maanoortering, Saaremaa	7,395	IV	10
16	Kuum, Peeter, Abja-Peraküla Maanoortering, Pärnumaa	7,25	IV	10
17	Raag, Hermann, Rannamõisa Maanoortering, Läänemaa	7,10	IV	10
18	Reinsalu, Salme, Jõgisoo Maanoortering, Läänemaa	7,00	IV	10
19	Lints, Eduard, Sinalepa Maanoortering, Läänemaa	7,00	IV	10
20	Sirel, Helmi, Pamma Maanoorter., Saarem.	6,92	V	5
21	Grepp, Oskar, Pamma Maanoorter., Saarem.	6,80	V	5
22	Holst, Erika, Assikvere Maanoortering, Tartumaa	6,80	V	5
23	Paomets, Paul, Keina P. Seltsi Maanoortering, Hiiumaa	6,75	V	5
24	Raaperi, Maria, Jõiste Maanoorter., Saarem.	6,70	V	5
25	Laimets, Heinrich, Rannamõisa Maanoortering, Läänemaa	6,60	V	5
26	Jõemaa, Woldemar, Rannamõisa Maanoortering, Läänemaa	6,60	V	5
27	Vuus, Irelie, Sinalepa Maanoorter., Läänem.	6,50	V	5
28	Teelaht, Tarmo, Võõpsu Maanoortering, Petserimaa	6,50	V	5
29	Vaher, Linda, Pamma Maanoorter., Saarem.	6,48	V	5
30	Pärtelpoeg, Erich, Saare Põllum. Seltsi Maanoortering, Tartumaa	6,40	V	5
31	Aedmaa, Endel, Pamma Maanoortering, Saaremaa	6,30	V	5
32	Mogom, Alma, Saare Põllum. Seltsi Maanoortering, Tartumaa	6,20	V	5
33	Uusma, Aliide, Käesla Maanoorter., Saarem.	6,20	V	5
34	Koost, Helgi, Elme Algkooli Maanoortering, Saaremaa	6,20	V	5
35	Kalju, Paul, Sinalepa Maanoorter., Läänem.	6,20	V	5
36	Soo, August, Imavere Maanoortering, Viljandimaa	6,20	V	5

Kokku Kr. 375

Mesilase elutöö väärtus.

Teie toote lauale meepurgi, määrite leivale või saiale pakku kihi meeldiva lõhnaga, isuäratava kollase värviga mett ja asute rahulikult sööma.

Kas te aimate, kui palju on pidanud mesilased nägema vaeva meekorjamisega? On teil ettekujutust nende väikeste loomakeste tööst ja hoolest?

Mesindusega tegelevad teadlased on püüdnud mitmesuguseid küsimusi lahendada ja tungida mesilaste elusaladustesse. Nii on Saksa teadlased püüdnud selgusele jõuda, kui suurest õite hulgast saab 1 kg mett. Ristikheina juures peavad mesilased ühe kg mee tootmiseks kälkusid tegema 6.000.000 õiele, võilille juures 125.000 nutile, akaatsia puhul 1.600.000 õiele ja hernepõllul peavad nad külastama 80.000 õit. Kui aluseks võtta keskmise lennu kauguseks 2 km, siis peavad mesilased 1 kg mee tootmiseks lendama 400.000 km, mis on kümme korda ümber maakera! Lennu kiirus on olenev ilmast ja tuulest. Korjelennule väljuvad mesilased vaikselt ilmaga 6—8 m sek., vastu tuult 4—5 m sek. Seega lendab koormavaba mesilane 1 kilomeetri 2—4 minutiga. Korjelennule lennates peab mesilane saaki otsima, mis vähendab lennukiirust, seetõttu koju pöörduv koormaga mesilane lendab kiiremini kui korjelennule lennates. Tagasilennu kiirus on 11 m/sek. Asub korjekoht 2 km kaugusel, klub mesilasel korjelennul sinna- ja tagasilendamiseks 10 minutit. Kandamikogumiseks ajakulu arvestatakse keskmiselt 10—30 minutit. Korjelennul külastatud õite arv on olenev õite nektari sisaldusest, see kõigub kesk-

miselt 500—200 üksiku õie vahel. Seega külastab mesilastööline minutis 5—10 üksikut õit. Kokku töötab mesilane korjelennul 10 minutit õites, kuna ülejäänud aja viibib õhus. Üksiku korjelennu kestvus kõigub 10—30 minuti vahel. Päevas teeb mesilane 5—20, keskmiselt 10 korjelendu. Keskmine pere teeb aastas umbes kuus miljonit korjelendu ja kannab seejuures umbes 60 kg mett ja 20 kg õietolmu tarru. Sellest tarvitab pere enda ja haudme toitmiseks vähemalt 40 kg mett, kuna ülejääk jääb mesinikule.

On huvitav teada, kuipalju suudab üks mesilane kogu oma elu kestel mett koguda. Noor tööline lendab 2—3 nädala vanuselt korjelennule. Pingutava korjetegevuse tõttu saavutab ta ainult 5—6-nädalase vanuse. Seega kestab korjetegevus üksikul töölisel ainult 3—4 nädalat, kuna sel ajal ka vihmasid päevi esineb, jääb vahest ainult 20 päeva õigeks korjetööks. Kui arvestada päevas mesilase kohta 10 korjelendu, teeb see 20 korjelennu-päeva jooksul 200 lendu. Igalt lennult toob mesilane 30 milligrammi nektarit (mis võrdub 10 mg meele), 200 korjelennuga tuuakse 6 g nektarit = 2 g mett. Mesilane ise tarvitab oma elu kestel vaglana ja täiskasvanud taruelanikuna kokku ainult 0,4 g mett. Praegu maksab mee kilo 1,5 kr., 2 g mett maksab siis 0,3 senti, mis oleks ka ühe mesilase elutöö väärtus. Tegelikult on mesilase kaudne väärtus õite tolmlemise kaasaitamisel 10 korda suurem otsesest tulust, mida mesilane annab mee näol.

E. K-lo.

Kuna komisjon ei pidanud soovitavaks asetada ühte 8 kg kaaluva söödapeedi kasvatajat kahest teisest võistlejast auhinna ja ka autasu poolest halvemasse seisukorda, täiendati kokkuleppel Tšiilisalpeetri Põllumajandusliku Bürooga võistluse tingimusi ühe 3-da auhinna ja Kr. 15.— autasu juuresõidamisega.

Samadel kaalutlustel tuli täiendada ka 5-da auhinna saajate arvu kahe autasu võrra, et võrdselt hinnata kõiki 6,2 kg kaaluva söödapeedi kasvatanud võistlejaid.

Autasud kõigile auhinna saajatele tulnud võistlejatele loodab Büroo välja saata veel aegsasti enne jõulu, lootes sellega omalt poolt valmistada väikest, kuid tõsist jõulurõõmu hoolsatele ja edukatele noortele juurviljakasvatajatele.

Siinkohal ei saa jätta hindamata ka kõigi nende võistlejate häid saavutusi, kes pineva võistluse tõttu ei pääsenud auhindadele, kuid kelle hulgas kahtlematult oli palju neid, kelle töö tagajärgi komisjon tunnistas vägagi edukateks. Kuna komisjon ühtlasi kaalus ka tuleval aastal enam-vähem samadel tingimustel Põllutöökoja juures organiseeritud maanoortele „tšiilisalpeetri kasvatamisel suurima söödakaalika kasvatamise“ võistluse korraldamist ja leidis selle olevat kõigiti soovitava ja otstarbekohase, siis avaneb seega kõigil maanoortel jälle uus võimalus huvitavaks omavaheliseks jõukatsumiseks. Autasud selleks paneb välja Tšiilisalpeetri Põllumajanduslik Büroo.

Agr. J. Kass.

Ärgu talv toogu meestele talveund.

Need on karused sõnad, ja ka need readki on pisut karused, mis tulevad päälkirja alla. Ometi vajavad read kirjutamist, sest sügiskünnide lõppedes langeks meil palju mehi tõesti nagu igaaastasesse talveunne. Ollakse suvi otsa tehtud kirudes rasket tööd ja nüüd puhatakse õiglasel meele, et alustada järgmisel suvel niisama rasket ja alaliselt tagasihutavat tööd niisamasuguste võtetega ja nagu harjunud tusaga. Et olla jälle töö ori, vahtida tülpinult lauta jooksvat tülpinut naist, räpast last ja põllul komberdavat vana küürus ema; et süüa võib-olla ainult natuke paremat leiba ja leivakõrvast kui mõnekümne aasta eest, ja et lugeda hinge ülendamiseks vahetevahel lehest või kuulata rahvaaktustel kõnesid meie meeste vägevusest, kangusest ja uljast tublidusest.

Eks ju muidugi ollakse tubli ja tehakse tööd tööajal viimse hingetõmbeni, aga milleski peab seisma viga, sest taludes saadakse liiga vähe tulu tööst ja vähe elumõnu töösse mahutatud tublidusest. Talu tõelikkuses uputakse meil porri, elatakse väheste rõõmudega ja mõnikord mõeldakse juba sügisel hirmuga uue kevade tulekule.

Selles olustikus on osa paratamatust, niivõrd kui elu on loodud võitlemiseks parajate raskustega, et nende võitmisest alaliselt tunda jooksvat rõõmu. Kuid enamjagu ehamugavustest on ilmaaegne ja kõrvaldatav, kui talutööd võetakse rohkem mõistusega, ja teadmissega, et talu ei ole vangilaager kuhu õnn ja rahu ei kuulu, ega ka hüppelaud mujale minekuks, vaid talu on väärtuslikumate inimeste päriskoht ja päris kodu.

Päriskoht ja päris kodu on põlised, kuna rendikoht ja üürikorter on ajutised. Päriskohta ehitatakse ja armastatakse, rendikohas elatakse kuidagi ära, et vaid ei jääks langeva katuse alla, ja võetakse endale seda vähest, mida annab võtta. Seepärast näib päriskoht teekäijale jõukana ja rendikoht vaesena.

Agas teekäijale, kes on käinud ja näinud mitut elu, paistavad liiga paljude põliste põllumeeste ja meheas asunikkude päris kohad veel liiga vaesed olema. Vaesed peremehe armust ja mõistusepärast väärtkorras, sest nendes valitseb olustik, mille põhitooni on kirjeldatud eespool. Mis on selle põhjuseks?

Vanasti, kui rent oli maksta või talu välja osta, käisid mehed talvel raha teenimas pikkael veovooridel Peterburisse, Pihkvasse ja Riiga ning lõikasid metsa. Nüüd on need teenimisvõimalused enamaste kadunud. Kadunud on aga ka väljas teenimistarve, sest praeguses kultuuris on igas talus endas peremehe rahaauk. Säält on kergem kulda kangutada kui vanaaja veovooridega pakaseil talvetel kaugetel maadel.

Ometi jääb kuld kangutamata ja elu kehvaks, sest harjumused ei ole ajale järele jõudnud. Vähe sellest, et meie kõige vanemad inimesed on kirjaoskajad ja seega meie kultuur kõrgem väga paljude vanade riikide omast, kui me ei oska kultuuri rakendada isikliku elu teenistusse. Harjumus vajutab teadmised jala alla, harjumus ja laisk kahtlus laseb meil ainult pisut teisiti majandada talu kui seda isaisad tegid.

Me võime oma talukorraga otse hirvitada praeguseaja elunõuete ja tarkuse üle ja olla sellest kõigest täiesti teadlikud, kuid me lööme käega või paremal juhtumil ütleme teisele, et tee ja proovi sina, kui tahad.

See ongi see talveuni, mis on langenud luupainajana meestele. Kui kadusid talveveod, kadus ühes talvise tööga tihti ka talvine mõtlemine, mis peaks vististi keerlema talu korras-tusküsimuste ümber. Naised aga toimetavad ikka kiiruga pliidi ümber ja istuvad voki taga, lüpsavad sõnnikusi lehma ja lõövad lahinguid seapörsaga, kuna mehed sügisevidevikus seavad jalad seinale ja haigutavad kägisevas koi-kus, et une tulles lõpuks jälle oodata kümnekordset söömakutset. See on raske elu, sest kus loov mõte on unne suikunud, ei saa olemisest ja ajast olla palju rõõmu. Mitte igal pool ei ole olukord selline, aga palju on siis ikka neid talusid, kus mees või poeg askeldaks vähemalt samaväärselt naisperegaga? Lüpsaks ja söödaks loomi, korraldaks käepäraseks lauta ja teeks õhtuti käsitööd! Nii et tallu tuleks juure üks tööd hõlbustav tarberist või seadeldis teise järele ja üks tuba teise järele muutuks omavalmistatud lihtsa mõõbliga koduseks ja mugavaks, kuna talvel on ju nii palju aega ja nii pikad on õhtud!

Tegelikkuses me tunneme põllumehe, kes on piimaühingus ja põllumeesteseltsis esimeheks, aga oma laudaseinasse ei ole suutnud saagida härjasilmast suuremaid aknaid, kust mõnikord puuduvad klaasidki, ega pole lauta ehitatud sõimi ega sigadele korralikke sulgusid ning künasid. Niisama sagedasti omatakse suurejooneliisi oskusi käitseda mootorit ja ehitada kasvõi raadioaparaati, aga ei tulda sellele, et seal lauta ei tohi puhuda tuul ega tuisata lumi, ja et on olemas hõlpsaid võimalusi virtsast lauta kuivaks muuta ja ehitada veistele kui ka hobustele ainult mõne õhtuga sõimi ning sulgusid, mis hõlbustavad väga palju loomade talitamist. Ei tulda ka sellele, et soovikorral automaat- või poolautomaatjootmise sisseadmine hakkajale mehele on ainult tühise raskusega ülesanne. Ja et oleks vaja ehitada lihtne vesivarustus ka kööki ja sisustada kanadele kuskile hoonenurka omaette köetav valge nurgake.

Maanoortereringidele uusi sissetulekuid otsima.

Nii nagu iga organisatsioon vajab oma edukaks tegutsemiseks raha, — vajavad seda ka maanoorterigid. Viimased vajavad seda võib-olla rohkemgi, kuna siin on ju iga liige alles noor, kellel puudub sageli endal taskuraha ja kes on sõltuv isa rahakotist. Kuid seejuures peaaegu iga üritus on seotud kas suurema või väiksema raha väljaminekuga. Olugi et kõike seda nn. „mammona-jumala teenimist“ aitab kergendada noorte aatelus ja ideeliselt kaasariühkimine, kus ei hinnata ümber iga ohverdatud minutit senti-deks ja joostud sammud jäävad alati rahaks ümber arvestamata.

Kust saavad siis maanoorterigid oma eksisteerimiseks sissetulekuid? — Liikme- ja sisseastumismakudest ning toetajatelt liikmetelt väikestest toetussummadest. Need on otsekohesed ja kindlad tulud. Kuid seda kõike on vähe. Piisab vaevalt kirjavahetu-seks ja rakendusraamatute ostmiseks, ole-nedes liikmete rohkusest ja ümbruskonna jõukusest. Jäävad veel toetussummad põl-lutöökojal, konvendilt, ümbruskonna põllu-majandusliikudelt ettevõtelt, harva ka omavalitsuselt ja asjahindavatelt vanemalt põliupdatajalt. Kuid ka seda on vähe ning need kannatavad väga juhuslikkuse all. Orga-nisatsioonidelt toetuse väljakauplemine eba-õnnestub sageli, kui ei osata nende juhte küllalt kiita ega paitada. Teiseks anumine pole maanoorte — tulevaste iseseisvate pe-renaiste ja põllumeeste — neutraliteedile sobiv. Raskelt kokkukorjatud „almus“ on väga kandiline selleks, et maanoorteringi ürituse kõri ei vigastuks. Kuna meie loo-sungiks on ju manalasse varisenud juhi C. R. Jakobsoni juhtmõtteid: „Ole ise mees!“ — siis seega armuannid, nagu juba ütlesin, ei toida küllaldaselt meie organisatsiooni orga-nismi. — Põllutöökoja ja konvendi igaaas-tased toetused on tavaliselt natuuras — kir-janduse, väetuse, seemnete jne. näol — oma sihtülesanneteks ja auhindadeks.

Jäävad üle veel sissetulekud ringi oma üritustest — päämiselt pidudest. Need on kõige soliidsemad summad, millega tuleb ar-vestada. Kuid kuidas on lood aga nende laekumsiega? Need olenevad eeskätt mui-dugi ümbruse jõukusest ja vahekorrast ümbrusega; kuid õige mõjuvat osa etendab siin ka ringi tegelaste võimed, pidu korral-damise aeg, eeskava koostamise kunst j.t. tegurid. Kindel on igatahes see, et pidude korraldamised nõuavad pingutavat hoolt ja püsivat energiakulutust. Seda aja- ja ener-giakulu on väga raske arvestada. Kuid umbkaudse ettekujutuse saame siiski. Ole-tame, et pidu eeskava on kõigiti korralik, sest maanoorterig on väga raske etteval-mistusega ega nigela väärtusega pidusid ei korralda. Näidendiks olgu seega mõni väärtteos, näiteks Särev-Tammsaare „And-res ja Pearu“, kus on 23 tegelast. See 125-leheküljeline dramatiseering ei saa kätte õpitud kindlasti mitte alla 8—10 proovi ning igakord läheb vähemalt 4 tundi aega, lisaks veel teelolek kodunt näidendi harjutusele ja tagasi. Seega on näidendi õppimisele kulu-nud $23 \times 10 \times 4 = 920$ tundi. Pääle näidendi kannab mitmekesistamise mõttes ringi oma peol ette ka kolm-neli koorilaulu. Laulude õppimist ei saa arvestada, kuna see toimub vaimse harrastusera, mida vajatakse ka üld-koosolekutel ja teistel kokkutulekutel. Aga laval harjumiseks ning võimaliku lambi-palaviku vältimiseks peab paar proovi ikka-gi tegema. Laulukooris on 20 lauljat, mõ-lematel kordadel kulub umbes kolm tundi, seega jälle oma $(20 \times 3 \times 2) = 120$ tundi. Kui on ka veel rahvatantsud, kõnekoor, sport-likke ettekandeid — ka nende ettevalmis-tamiseks võime arvestada 120—200 tundi. Ning lisaks kõigele üldised ettevalmistused, mil-leta ei saa kunagi läbi, sest lavastus ja pidu korraldamine peab funktsioneerima hästi-õlitatud masina mehhanismina, nagu saali dekoreerimine, saali eel- ja järelepuhastamine,

Need olid ainult pisimärkused suurtest liht-sate tööde sarjast tarkade meeste talus, mis jäetakse tegemata vanast mugavast harjumu-sest, et jääda põliseks raskes töös tulpinud or-jaks vähenäguks kodus.

Selle vastu on meie naised maal kange-mad meestest, nemad kuuluvad küll maailma kangemate tippu oma väsimatu alalise tööos-kusega. Lääne-Euroopa teistes põllumajandus-maadades on vaevalt leida nendetaolisi. Ei lüpsa sääli naised — eriti perenaised — lehma ega käi põllul tööl, vaid kasvatavad lapsi, teevad süüa ja hoiavad kodu nägusalt puhta. Sääli on ka mehed rakendatud tööle. Ja see on kultuuride vahe. Kui idamaad naisi orjastasid, neid kas ostes haaremimööbluks või pannes tööle põldu-dele piitsahirmu all koos lojustega, siis lääne

kultuur on pakkunud neile üheõiguslust mees-tega. Ka meie taludes peavad nad selle õiguse pikkamööda omandama. Ja kui ka praeguse põlve vanemad mehed ei peaks enam suutma lüpsikutega kummarduda lehma alla, võtku nad talve vabal ajal päevakorda vähemalt lau-tade, köökide ja kambrite korda-seadmine. Algatajateks ja eesvedajateks aga olgu noorem põlv. Kui ruumid on seatud joonde ja valmistatud laitmatu, kultuurikohane sisustus tubadesse ja majapidamishooneisse, muutub kogu talu töö ja elu inimvääriliseks ja me võime ise tunda elu ja enese tublidust. Ja siis hakkab ka talu tulukus tõusma, rahaaugult kaas kerkima.

Selleks siis tänavune talv ärgu toogu mees-tele talveund!
E. P.

valgustus, reklaam, tuletõrjevalve jne. — ka selleks arvestame 100 tundi. Seega kuulub antud juhul pidu ettevalmistuseks

näidendi õppimine	920 tundi
laulude õppimine	120 tundi
rahvatantsude õppimine	120 tundi
muu ettevalmistus	100 tundi

Kokku 1260 tundi

Kui arvestame kulutatud tunnitaseks 15 senti, saame seega 189 krooni, see on summa, mis on kulunud ainult ettevalmistuseks tarvitatud aja eest. Nüüd peame arvestama veel otsekohesed kulud:

saali üür	— 5 krooni
valgustus	— 2 krooni
reklaam	— 8 krooni
mitmesugune	— 5 krooni

Kokku 20 krooni

Arvestamata jääb veel autori honorar; oletame, et sellest ollakse vabastatud; muusika, sest ringil on olemas oma orkester, ja lõbustumaks, kuna ring on registreeritud Haridusministeeriumi Noorsoo Osakonnas, — seega jäävad ka need maksud arvestamata. Nüüd saame kokku peo ettevalmistuseks kulutatud summa — 209 krooni. Oletame, et tegelikult tuleks toime odavamini, kuna märgitavas näidendis on võib-olla vähem tegelasi ja kokkuhoidu saab teostada mõnelt muult alalt, seetõttu vähendame kulusid 50% võrra. Seega jäävad kulud ümmarguselt 100 krooni.

Kui suured on aga pidude sissetulekud? Sirvides aruandeid selgub, et keskmine pidu bruttosissetulek on 70—80 krooni, kuid sageli ka ainult 30—40 krooni ja isegi vähem. Seega kõige paremal juhul on kulud tuludega tasakaalus. Kuid eelolevate arvestuste põhjal, mis vastavad reaalsusele, on 20—30—60 ja rohkemgi krooni puhast kahju. Järeldus sellest oleks; pidude korraldamine annab ringile suurt puudujääki. Ning katta seda pole enam millegagi ning sellele võib järgneda kõige raskemad tagajärjed — ring jääb ainelisse kitsikusse. Lisaks sellele kõigele suur pettumus, tüdimus, igasugused üksteise kahtlustused ja ka seltskonna tegevuse vastastel on klatsimiseks ainet külluses.

Kui pidu korraldamise eesmärgiks oli ümbruskonnale meelelahutuse pakkumine, ja ringi kassa võimaldab niisugust lõbu, — siis on see tervitatav. Kui aga pääpõhjuseks oli ringile sissetulekute soetamine, mida vähemalt 80% tegelastest alati rõhutanud, siis tuleks küll edaspidi tõsiselt revideerimisele võtta nende pidutulude pettepillide fantaseerimine. — Tuleb katsuda leida uusi sissetulekuvõimalusi maanoorteriringidele. (Eksiarvaniste vältimiseks olgu mainitud, et siia ei kuulu mitte

suvipidud, näitused, töödemonstratsioonid ja võistlused ning propaganda pidustused. Need peavad jääma. Neid peame ehk rohkemgi senisest korraldama. Käesoleva kirjutusega mõtlen vaid tavalisi piduõhtuid segaeskava ja tantsuga).

Kas poleks võimalik seda ajakulu, mis kulus, nagu eespool nägime, puhaskahjuandvate pidude korraldamiseks, kuidagi teisiti tasuvamalt rakendada. *)

Vaatame lähemalt, kuidas seda võimalik on teostada.

Peaaegu iga ring saab endale rentida 0,5—1,0 ha või rohkemgi maad. Isegi päris hästi väetatud nn. aiamaad. Ning nüüd tuleks võtta see kultuuri alla. Viljelda tuleks siin eeskätt hästi tasuvaid kultuure ning mis ühtlasi täidaksid ka õppeülesandeid. Näiteks heina seemnekasvatust. Kui suurt puudust tuntakse meil kevadel kultuurheinete seemnetest, seda teab iga põllumees. Laialdased hulgad ei kasvata veel seemet, kuid uudismaaharimise propaganda tõttu on näha, et seemnetarvidus veelgi suureneb, — seega on see üks ala, mis tasub end kindlasti. Siin oleks vaja vaid organiseerimist ja ettevõtlikkust. Ning kas kutseharidusega ringivanemad, kelledele ei peaks nende tööde juhtimine ja organiseerimine mitte üle jõu käima, ei hakkaks pioneeridena sel viisil oma ringidele ühississetulekuid hankima. Siin tulevad kõik ringiliikmed järjest tööle rakendada ja kõik vajalikud ja ettetu-levad tööd ise ära teha. Kõigi väljaminekute kohta on täpne raamatupidamine, kuhu märgitakse maa rent, väetus, seeme, tööpäevade hulk, hobuse töö, masinate ja riistade kulu jne. Seemne realiseerimisel arvestatakse kogu kulud seemne müügist saadud rahast maha ning see vahe on puhastulu, millega hakatakse ringi teisi vajalikke väljaminekuid tasuma. Kindel on see, et sel teel on ringi tulud mitmekordselt tasuvamad, võrreldes suurte ohvritega lunastatud pidustest saadud sissetulekuga. Sel viisil saadud sissetulek on pidude ülejääkidega võrreldes otse hiigelsissetulek. Üksikasjalikku kalkulaatsiooni selleks teha pole käesoleva kirjutuse piirides, selleks saab andmeid vaid vastavatest käsiraamatutest, põllumajanduslikudest ajakirjadest, maatulunduskonsulentidelt ja tegelikult saadud seemnekasvatatelt. — Tegelikult on siin veel ka teine tähtis asjaolu: ringi liikmed õpivad seemnekasvatust õieti teostama, mis on ju meil veel peaaegu tundmata ala laialdastes hulkades. Kolmandaks — ring saaks endale muretseda külvi- ja harimiseabinõud ja neid saaksid liikmed siis endalegi seemnekasvatuseks laenata. Et turg küllastub ja seemet ei ole võimalik realiseerida, seda karta veel niipea ei tarvitse Oleks häa, kui maanoorteriringid saaksid sel

*) Tegelikult pidude aruanded ei näita sääraseid puudujääke, kuna ei arvestata kulutatud aega. Maanoorteriringid, kui tööorganisatsioonid peaksid kindlasti ka sellega arvestama.

määralgi kaasa aidata, et meil ei tarvitseks kallist seemet importeerida. Oletame aga, et oma turg küllastub, siis jäävad eksporteerimisvõimalused ikkagi.

Niisama hää eduga ning samadel eeltingimustel oleks mõeldav arstirohutaime de kasvatamine, aed- ja puuviljaseemnete kasvatamine, seemnekartuli kasvatamine, puukooliderajamine, linnaligidal kattekultuuride kasvatamine jne.

Isegi sääl, kus sääraseid võimalused ja juhtivad tegelased puuduvad, on võimalik tööga ringile sissetulekuid muretseda. Näiteks, sügisel kartulivõtmine. Kui ringil on kolmkümmend liiget ja igaüks tuleks paaril pühapäeval viieks tunniks kokku ja läheksid üheskoos kuhugi tallu kartuleid noppima, siis seega oleks saavutatud 300 töötundi. Vaevalt keegi peremees keeldub sel puhul tasumast 15 senti tunnist — ning ringi puhastulu oleks 45—50 krooni. Hää organiseerimise juures võib siinjuures korraldada ka veel töövõistlusi ning sel teel leida ümbruskonna kartulinoppimise, heinaniitmise, künni jne. meistrid. Pärast tööd võib lubada ka korralikku meeelahutust, laulda ja tantsida.

Edasi võib raha ringile teenida veel hilissuvel ühise marjanoppimise teel, sügisel pähklite korjamisega, kevadtalvel käbide korjamisega. Talvel võib teha ühiselt kursustel mitmesuguseid käsitöid ja need hiljem ära müüa. Seega jäävad kursustel omatud teadmised vastutasuks töötajale, kuna töö jääb ringile omatud teadmiste eest.

Aasta vahetusel, millal igaüks uuendab ajakirjanduse tellimisi, on jällegi soodus juhus suurendada ringi sissetulekuid ajakirjanduse tellimiste vastuvõtmi-

sega. Kuna on teada, et iga ajakiri ja ajaleht annab tellimiste vastuvõtjale vaevatasuks 10—20%. Ringivanem valigu oma liikmete hulgast agaramaid ja andku igaühele teatud ajakirja või ajalehe tellimiste vastuvõturaamat ning käskigu oma piirkonnas kõik majapidamised läbi käia ning ajakirjandust levitada. Protsent aga jäägu ringile, mida ohverdab tellimiste vastuvõtja selle aja eest, mis kuluks pidude ettevõtmistamiseks. Näiteks 10 „Põllumajanduse“ aastatellimist annab neli kr. 50 senti või jällegi üks „Uus Eesti“ aastatellimine 2 kr. 50 senti. Tellimiste levitamisel maanoored võtku oma eriülesandes maanoorte-, põllu- ja kodumajandusliikude ja teiste positiivsete ajakirjade levitamise. Ajalehtedest levitatagu maorientatsiooniga ajalehti. Siin on veel see suur ülesanne saavutamisel, et ümbruskond hakkaks rohkem lugema, seega vaba aega kasulikult mööda saatma.

Kevadel on võimalik teha seemnete ühistellimisi ning see vaheprotsent, mis üksikult ostes läheks vaheltkaupleja taskesse ja võetakse ikkagi seemnetarvitajalt sisse, võiks jällegi minna maanoorterangi puhtaks sissetulekuks.

Nimetatud ja paljud teised võimalused on maanoorterangidel kasutada sissetulekute soetamisel. Seega ei olda sugugi sõltuv ainult pidudest. Oleks soovitav, et maanoorterangid näitaksid ka sissetulekute hankimisel rohkem praktilisi kalduvusi. **Enno Piir.**

Mõttevahetuse osas avaldatud artiklites leiduvate mõtete kohta palume maanoori oma arvamusel saata toimetusele hiljemalt 10. jaanuariks 1939. a.

Toimetus.

*Kadugu kivid
kultuurimaalt.*

Talispordiks

sobiv riietus tütarlastele.

1. Pikad, tumedast villasest riidest püksid ja munakoorevärvi valge jakk on kauni-
maid ja praktilisemaid ülikondi talvespor-
diks. Jakk on kaunistatud rahvusliku setutikan-
diga. Niisamasugune motiiv kordub ka kindal.

2. Suusatamisülikonnal on jaki kaelus
ees kõrgelt suletav. See suusataja kannab
pääs tikandusega ilustatud sooja mütsikest.

3. ja 4. Esimene uisutaja kannab tume-
sinisest villasest riidest volditud seelikul pu-
nast neljataskuga jakki. Kaelarätik on tume-
sinine. Teisel uisutajal on punaseruudulisest
villasest või puuvillasest riidest volditud see-
lik ja valge, varrastel kootud kampson.

5. Tikandusega suusatamismütsikesi.

Moode tütarlastele.

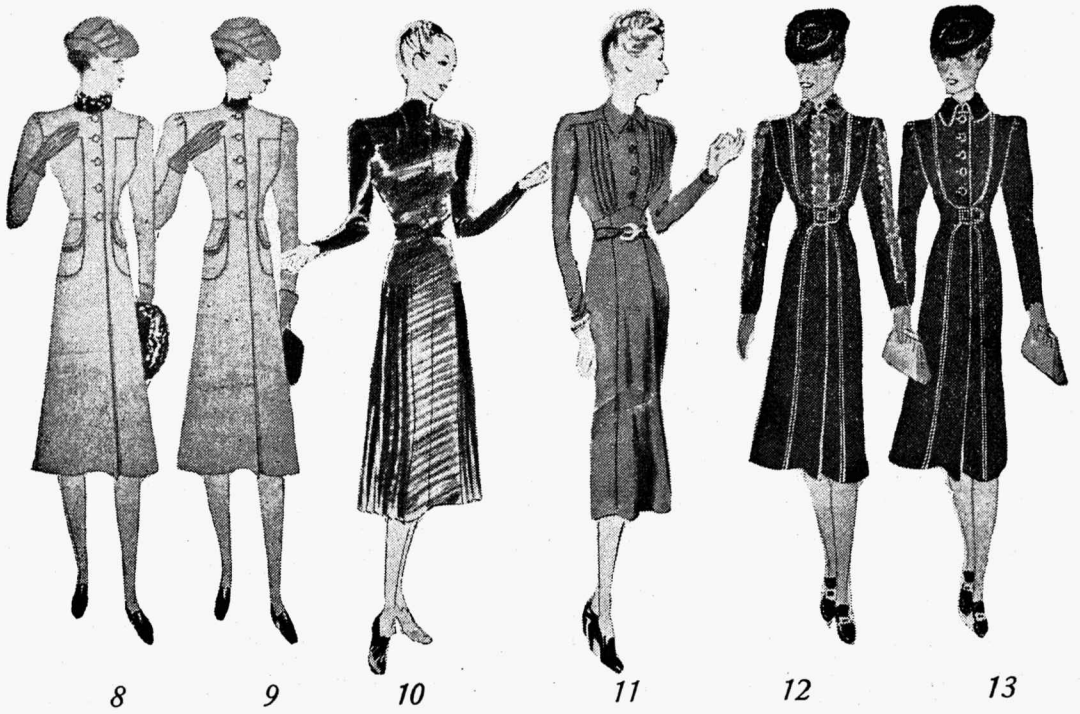
1. Helehallist villasest riidest kleit, pik-
kade kitsaste varrukatega, mis õlakohalt on
kergesti kroogitud. Kleiti täiendab punane
nahkvöö ja kinnised punased nõöbid. Kaela-
väljalõikesse on pandud sallina väike vär-
viline siidrätik. Seeliku-osa on alt kellukese-
kujuline.

2. Punane villane riie on selles lõikelt
lihtsa, kuid kauni kleidi materjaliks. Kleit
on väikese pihaga. Selle küljest algab esi-
poole volditud osa. Selja võib lõigata sirge
või ka õmmelda kolme voldiga keset selga.
Kleiti täiendab samast riidest vöö. Kinnis

on ees ja on suletud kleidiriidega ületõmma-
tud nõöpidega.

3. Omapäraselt on asetatud voldid sellel
ruudulisest villamusliinist või siidist kleidil.
Seelikul on voldid kuni põlvini kinni õmmel-
dud. Kleit on täiendatud väikese värvilise
siidist kaelarätiku ja ilunõöpidega. Vöö on
kleidiriidest.

4. Tumesinine siid on selle alt kellukese-
kujulise pidukleidi materjaliks. Kleidi all-
ääre on õmmeldud kaks sõrmelaiust vateeri-
tud volti.

Mõrsja ehtimine looriga.

Mõrsja rõivastuses on raskemaid, kuid ka olulisemaid küsimusi loori, selle mõrsjapäa ainsa ehte juustele kinnitamine.

Pildil, vasakul on näidatud kahe üksiku suure õiega loori kinnitamist. Siin katab ka

loor näo. Uudne on ka selle loori pikkus — see ulatub ainult õlgadeni.

Ülemisel pildil on õied asetatud diademina päälale.

All paremal on loor kinnitatud väikeste mirdiõitest ja -okstest pärjakestega.

5. Rohelisest villasest riidest printsesslõikeline kleit on kaunistatud väikeste värvilisest paelast seostega. Lai vöö on kleidi materjalist. Varrukail on õla kohal sisseõmmeldud voldid.

6. Seile kleidi materjaliks on pruun siid. Pidulikuma ilme annab sellele sissepandud roosast siidist vest, mis on äärestatud pliseeritud ribaga.

7. Punasest õhemast riidest kleit. Kaelaväljalõige on kaunistatud kerge tikandiga. Lühikesed varrukad on õlal kroogitud. Kleidi kinnis on ees ja on suletud väikeste riidega ületõmmatud nõõpidega.

8. Tumesinisest kodukootud villasest riidest palitu. Kõrge väike krae on lühikarvalisest karusnahast, samuti ka sinna juure kuuluv muhv.

9. Siin on näidatud sama palitu, kuid ilma karusnahata. Nii on see kaunis sportliku lõikega sügis- või kevadpalitu. Krae asetab värviline kaelarätik.

10. Läkiv siid on selle volditud külgsa-dega kleidi materjaliks. Kaelaväljalõige on ees kõrge ja on suletud kahe nõõbiga. Varrukad on pikad ja kitsad.

11. Kergemast villasest riidest kleit. Varrukad on raglaanlõikelised. Kleidi pluusiosa on kaunistatud viltidega. Samast riidest vöö on ees suletud ilupandlaga.

12. Parem villane riie või ka samet sobib selle viimistletud väljatöötusega palitu materjaliks. Väga omapäraselt on ka kaunistatud see palitu karusnahaga. Palitu suletakse ees suure pandlaga.

13. Sama palitu ilma karusnahata.

„Looduse“ laureaadid 1938.

Karl Ristikivi „Tuli ja raud“, I auhind, 464 lehekülge, hind kr. 6.50.

Leida Tigane „Seitse pastlapaari“, II auhind, 320 lehekülge, hind kr. 4.60.

Elmar Õun „Unustatud naised“, II auhind, 320 lehekülge, hind kr. 4.60.

Mardikas „Tint“, III auhind, 340 lehekülge, hind kr. 4.90.

Kui K. o.-ü. „Loodus“ kuulutas välja seekordse romaani võistluse koos lastekirjanduse võistlusega, siis usuti kindlasti, et vähemalt üks neist ebaõnnestub. Millegi pärast kiputi pidama selle kurva saatuse osaliseks just romaani võistlust. Võib-olla seepärast, et oli juba seesuguseid kogemusi. Kuid seekord tuli üllatusi: ei ebaõnnestunud väljakuulutatud võistlustist kumbki, vaid tulemused kujunesid koguni üle ootuste hääksi. Lastekirjanduse, õigem küll noorsookirjanduse alal ei ole olnud võimalust tutvuda auhinnatud teostega, kuna need on alles ilmumata, kuid eelteated lubavad hellitada lootusi. Romaanikirjanduse alal krooniti auhindadega ülaltoodud neli teost ning sellele lisaks soovitas žürii kirjastada veel 5 romaani, millised esinesid võistlusel. Nendeks osutusid H. Pärlri „Improviatsioon mängutoosis“, Eerik Laidsaare (seekordse noorsookirjanduse võistluse I auhinna laureaat) „Kiri noorusmaalt“, Arnold Sepp'a (paari algupärase opereti autor) „Raisatud suvi“, M. Nurme „Kentaurid“ ja A. Kurmese „Kindluse-ehitajad“. Kõik viimatinimetatud 5 romaani ilmuvad 1939. a. „Looduse Kroonise Romaani“ sarjas ja pääsevad seega lugeja ette, kes neid meelasti tahab vaagida ja püüda selgitada nende kaalu kõrvuti auhinnatud teostega. Kokkuvõttes on seekordne romaani võistlus andnud seega 9 uut algupärast romaani, kusjuures enamuse autoreist on noored ja seni tundmata nimed. See kinnitab meie kirjanike jõudsat päalekasvu ja see tundub päris rõõmustavana. Jääb aga ka mulje, et auhinnatud romaanide autorid on saanud kirjanikeks just tänu „Loodusele“, sest kõigilt kolmelt päälle Mardika on ilmunud „Looduse“ kirjastusel varem lasteraamatuid ning Ristikivi ja Tigane on viimasegi lastekirjanduse võistluse laureaateks. Seega kahekordsed laureaadid ühel-samal aastal. Mardika kui varjunime all esineva autori kohta puuduvad loomulikult andmed, kuid üha järjekindlamalt on teda hakatud pidama üheks meie varem tuntud kirjandusnaiseks. Kui nii, siis päriselt

uustulnukaid kirjandustaevasse laureaate hulgas ei ole, kuid nad on tähed, mis seni särahtanud igaüks mõne korra ja vajunud siis taas poolunustuse uduhõlma, kuni prahvatasid nüüd lausa leekides, jäädes kindlasti püsima kirjandushuviliste vaatepiiri.

Mida siis jutustavad laureaadid?

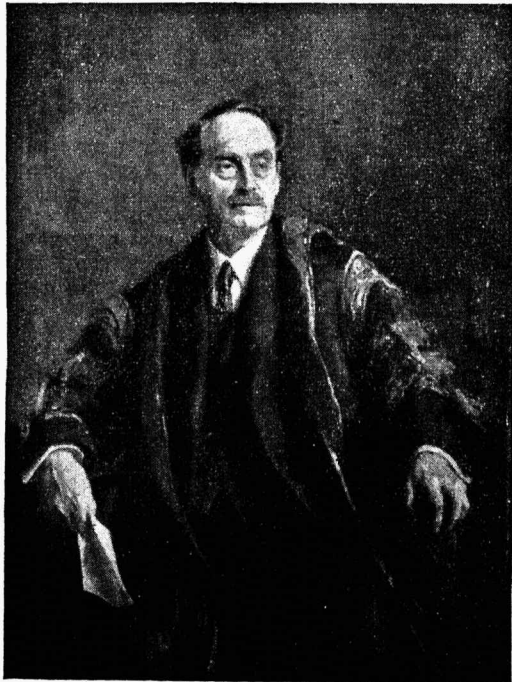
Neljast esimesena asusin päris juhuslikult lugema kõrgeima hinnangu saanud Karl Ristikivi teost „Tuli ja raud“, ja usun, et tegin õieti, kui võtta aluseks inimese soov, omada kõigepäält ülim nauding ning selle nautingu all purjetada läbi pisut soga-semate vete. Mitte kirjandusteoreetikuna, vaid lugejana olgu kinnitatud, et pole leidnud kümnetest viimasel ajal loetud teostest sellist üllast naudingut, nagu pakub seda noore autori K. Ristikivi „Tuli ja raud“. Seda teost on võrreldud juba enne ta ilmumist reklaamvõtetes suurmeisteri A. H. Tammsaare „Tõe ja õigusega“. See oli kardetav reklaam ja äärmiselt julge, sest ta võinuks kergesti tähendada teose täielikku läbikukkumist. Ei meeldinud seesugune võrdlus ka autorile, kes oskab hinnata meie kirjanduse senist parimat eluvõitluse suurt monumenti. Ent õnneks ei olnud seesugune reklaamvõtte liialdus, vaid asjatundja isiku üsna objektiivne hinnang teisele, mida teosega tutvunult võib rahuliku südamega jagada ja millele tuleb vist seegi, kes pole kuulnud seda võrdlust varem. „Tõde ja õigus“ on meie maainimese ja mullavaevade piibel, meie maad harivate sugupõlvede raamatusse raiutud mitmele sugupõlvele püstitatud võimas mälestusmärk. Niisama on „Tuli ja raud“, ainult selle vahega, et ta kujuneb linna tööd rühkiva töölisperre eepiliseks suurmonumendiks, missugune ulatub samuti läbi mitme sugupõlve. Muidugi — „Tuli ja raud“ on Jüri Sääveli perekonalugu, kuid selles loos on niipalju avarust, et selles kajastub kogu tööliiskond, seega linnas, keset vabrikuid ja kauplusi. Kogu meie linna vaeserahva elusisu, rühmamised ja äpardumised on leidnud selles teoses usutavat kajastust. „Tule ja raua“ kujud on niisama sitked, väsimatud ja raudsed eestlaseed, nagu on seda kujud „Tõest ja õigusest“. Ja samuti nagu „Tões ja õiguses“ Andres leiab lõpu lähenedes, et ta on ükski ja et tal õieti kõik on jäänud tegemata, nõnda leiab seda „Tules ja rauas“ oma elu lõpul väsimatu töömees Jüri Säävel.

See on pikk ajalooliste suursündmuste ahel, mille läbi jookseb „Tule ja raua“ tegevustik. Siin on möödunud sajandi 80-date aastate hallid ajad, siin on 1905. a. sündmused, Maailemõda, revolutsioon, Vabadussõda,

väljarändamiste aeg ja omariiklus. Autor ei sunni päälle nende ajajärkude erinevaid mee- leolusid, ta ei kirjuta kuski juhtkirja, vaid kõik areneb siin inimeste hinges kasvavate ja valmivate suhtumiste kaudu ümbritsevasse aega. Jüri Säävel ei oma paatost, vaid umb- usku, ta ei taha kelleltki midagi, kuigi ta elu jookseb tühja, ta vaid töötab, jäädes lõpuks üksi oma raudristiga, mida vedanud korterist teise aastakümneid.

Meil on põhjust tõsiselt rõõmustuda see- suguse lisandi puhul meie kirjandusvarasse ja oletada, et see teos peatselt leiab tee üle kee- lepiiride. Mulle meeldib aga eriti, et noor autor on vaba tungist venitada, luua hõre- daid lehekülgi, kirjutada liigliha ja ilustada või tumestada olukordi. Ristikivi oskab olla asjalik, kaine ja napolisõnaline kujutaja, kelle kujutus muutub aga lugejale antud süvene- misvõimalustes kristallselgeks elupeegliks. See on teosele suureks vooruseks, mida kah- juks harva leiame meie viimaseaja kirjandu- sest.

Kuid siski — niisamasuguse mõnuga, na- gu lugesin läbi „Tule ja raua”, asusin Leida Tigase „Seitsme pastlapaari” juu- re, kuigi mulle mõni aeg tagasi tekitas pin- gutusi sama autori „Marga müüb mehi” luge- mine. „Enne kui kaks inimest paari saavad, tallab vanakurat seitse paari pastlaid läbi”, ütleb autor enne romaani kirjutamisele asu- mist. Ja sellele rahvapätlusele autor oma ro- maani ehitabki, käsitledes üht karjasesuve kuski Tartumaa talus, veidi rohkem kui 15

Ungari kuulsa kunstniku Szabo portreemaal.

kilomeetrit Elvast. Leida Tigane on meie omapäraneim ja ühtlasi isikupäraneim kirja- nik, kelle sulest seni ilmunud päälle siinnime- tatud teoste veel „Palun seda härrat...”, seega kolm raamatut, millised kõik kirjutat- tud kerges armastusjutu stiilis. Leida Tigane ei arutle suuri elu- ega ajaprobleeme, vaid vestleb isikupärase huumoriga, mida meie kir- janduses viljeldud seni harukordselt vähe. Ta- valised igapäevamured ja väikesed sekeldu- sed, nende väikeste sekelduste koomiline ta- gapõhi ja naljategijaid — see on Tigase teos- te sisu. Kerge ja julgustav — ela aga ela, kõik on korras ja elu läheb edasi. See Tiga- se omapära on olnud kahtlemata ka see, mis tõi talle II auhinna, kuid see omapära muu- dab raskeks ühtlasi seisukohavõtu „Seitsme pastlapaari” kohta. Raskeks seetõttu, et puudub möödupu.

Kuid üks on kindel: Tigase teoses leidub rida üldist karikatüüri segavaid tehnilisi vigu, mis kipuvad nagu veidi tumestama teose nau- taimist. Näib isegi, et tolle vahva karjatüdru- ku Tiiuga ei ole kõik nii, nagu see olema peaks, rääkimata reast teisist puudusist. Tiiu kuju on ju joonistatud üldiselt hästi, kuid et Tiiu laseb Tondil endale külge kasvada rahu- liku südamega vargakalduvustega gümnaa- siumiõpilase kuulsuse, see sunnib protesteer- ma. Seda peaks Tiiu karistama, kuid seda see vahva tüdruk ei tee ja seetõttu ei jää lugeja teosega päriselt rahule, nagu ei taha uskuda ka seda, et vanakurat võis nende sündmuste jooksul kulutada läbi seitse paari pastlaid. Ei, see on natuke palju. Üle 2—3 paari ta küll ei kulutanud.

Psühholoogiaga Tigane ei tegele, kuid mõ- ningaid probleeme kergitab ta ometi üles, missugused aga kas jooksevad tal käest laiali või jäävad kuhugi rippuma.

Mis aga selles teoses tundub üllatuslik ja valmistab rõõmu, see on autori uudsel leiut-atud võte stiilis — varustada Tiiu valitsuse alla usaldatud ja Tondi talu piirides liikuvaid lojuseid ja koguni sääski ning kaane ja kalu- gi üsna arenenud psüühiga. Sellist psüühi peegeldab Mustiku ja Lilli duell karjamaal, kuke ja kana lugu lakas ja lõpuks seegi, et sääsk peab sel lihtsal põhjusel inisema ja pi- risema pika puhu kahe magaja kohal, et ei jõua nii kiiresti selgusele, kumba küljest tu- leks enne hammustada. Muidugi — maailma- kirjanduses ei ole see uudne, kuid meil, kus sellelaadiline kirjandus teeb esimesi samme, on see ometi tervitatav. Ja samuti tervita- tav on see, et Leida Tigane on asunud pide- valt viljelema sellelaadilist kirjandust. Ainult — ta peab arvestama ka seda, et jõuaks jä- rele sellelaadilisest maailmakirjandusest helli- tatud maitsele...

Kõige visamalt edenes Elmar Öuna „Unustatud naiste” lugemine, eriti sel- le esimeses osas, mis valmistab pettumuse oma liigse, venitatud ja hõreda dialogiga. Esimese osa all mõtlen raamatu esimest poolt,

kuna umbes keskosast tekib suurem tihedus ja hakkab kasvama pidev huvi teose vastu, mis kestab kuni raamatu lõpuni.

Tõepoolest on see tänulik ja söödis aine ning miljöö, millise õun on valinud oma teose „Unustatud naised“ aluseks. Meil kurdeti kaua, et puudub kirjanik, kes vaatlaks ja valgustaks rannarahva elu. Siis tuli Mälk ja lahendas seda kriisi oma kõrgväärtuslike novellidega ja paari-kolme romaaniga Saaremaa randadelt. Seda tänuväärset tööd jätkab Mälk praegugi ja seda tööd on tugevasti tunnustatud. Kuid Saaremaa ei ole Hiiumaa, see on selge. Ja eriti selgeks muutub see Elmar õuna „Unustatud naised“ lugedes. Siin elavad mehed, kes naituvad selleks, et neil oleks töötajia kodu ja paik, kuhu minna kord vanaduspäevil. Nende elu möödub meredel ja unustatuna elavad naised kodus ning töötavad, rühmavad rohkem kui mehed, kelleks kodusaares on päämiselt raugad ja lo-gardid.

Õun on astunud esimese sammu, kuid mitte õnnestunult — kahjuks. „Unustatud naised“ on ikkagi mandrilt Hiiu- ja Saaremaa länud unustatud abielunaise eludraama, kelle mees peaaegu alaliselt kodust väljas ja kelle elu, ta tublidusele ja lausa mehi ületavale töövisadusele vaatamata, nurjub. Hiiu ja hiidlaste elu-olu kajastub siin ikkagi ähmaselt, unustatud hiiu naise traagikat ei suuda see teos reljeefselt valgustada. „Unustatud naiste“ aegki on kauge ja teos lõpeb Maailmasõja esimeste kuudega, suutes mõneti valgustada rohkem ainult hiiu meest, kelleks on paljude teiste eeskujul oma elu laevadel veetnud Liisu mehe Juhani isa. Leidub ju siingi liialdusi, nagu näiteks anekdoodiline mõtete vahe-tus miniaga, kus üks lause üteldakse ühel, teine teisel ja kolmas kolmandal õhtul. Leidub järjekindlusel napis murde kasutamisi (mette ja mitte kõrvuti), ja muud, kuid vanamehe kuju on kummatigi selgepiirsem.

Teos väärrib auhinda oma miljöö ja aine uudsuse tõttu, kuid tahaks loota, et meie kirjandusse järgneb sellele esimesele hiiu pääsukele teisigi, kus oleks valgustatud juba ulatuslikumalt mineviku ja oleviku hiiu elu-olu ja hiiu unustatud naised, mitte ainult mandrilt Hiiusse abiellunud unustatud naised, kelle elu kolm suurimat sünd-must, kolm abielurikkumist, sellisel kujul lubavad vangutada pääd. Käesolev raamat on selline, missuguseid meil leidub praegugi juba küllalt ja milliseid meil kindlasti kirjutatakse veel küllaltki, päris keskpärane romaan, milles muide leidub suur hulk trükivigu, kuigi need ei olene autorist. Teoses on olemas isegi tagurpidi rida, mida pole kohanud meie hinnalisemates raamatutes enam hulgal ajal.

Tuli nagu iseenesest, et auhinna-romaanidest viimasena võtsin kätte neist küll kõige väiksema auhinnaga kroonitud, kuid kõige enam kõmu tekitanud ja kuuldavasti ka kõige enam levinud — M a r d i k a varjunime

Pastoraal.

all esineva esialgu tundmatuks jääda tahtva autori teose „Tint“. Nagu mingi umbusk oli selle raamatu vastu, mis sundis ta lugemist lükkama päevast päeva edasi. Võib-olla tuli see vastumeelsusest kohviku vastu ja sellest, et „Tint“ on andnud nii palju kohvikukõmu ja et teda on loetud pääasjalikult kohvikus. Mine sa tea! Kõmu maiku pidi olema tublisti juures ka kogu teose ülesehitusel, nagu on tunnistanud riigiametnikud ministeeriumide kantseleidest ja mujalt, keda selles küsimuses küsitletud. Seega kahtlane kraam see kurikuulus ja kõmukuulus „Tint“, millist kiputakse pidama ja mida teosega tutvunult kipud ka ise üsna paljudel kaalutlustel pidama n a i s e k ä e g a kirjutatud teoseks, mistõttu ta annab ka üsna uut naise hinge ja tunnete, isegi naise tervise ja kõige muu kohta.

Kuid õnneks ei ole asi ometigi nii hull. Tõsi küll, — see on üsna troostitu pilt, millise maalib kantseleist, see tundmatu Mardikas lugejale. Palju uut ja isegi teatud ulatuses üllatuslikku pakub pilt selgrootusest, lõmitavusest, lipitsemisest, kadetsemisest, inrtigeerimisest ja muust sellisest halvast, kuid üks ole see kõik inimlik, puht inimlik. Ei, autor ei ole siin tahtnud tungida kellelegi kallale, ei ole ta tahtnud tasuda talle enesele võib-olla kunagi tehtud ülekohut, sest ta ei ole heitnud armu ühelegi — ei väikesele ega suurele. Ta on kujundanud puhtinimlikku olukorda igavesti püsivas kantseleis, kuid viibanud ühtlasi sellele, et seesugune oli olukord kantseleis enne vapside aega, enne kuulust 12. märtsiga lõppenud „rahvalikkumist“, maalides psühholoogiliselt vaatekohalt lähtudes tollest ajastust üsna omapärase ja uudse

ning küllalt meisterliku pildi, milline meie kirjanduses seni puudus. See on teosele plussiks.

See on loova momendi puudumine, mis iseloomustab „Tinti” ja ta tegelasi, eesotsas päätegelase Alfred Niinepiga. Teine on olukord naiskangelasega Helmi Leoliga, kes on Niinepile tüsedaks toeks. Ja teos ise jaguneb peaaegu kaheks lahusseivaks osaks — kantseleiks ja Niinepi eraeluks, millised mõlemad, olles küll kahjuks nõrgalt seoses, pakuvad siiski küllaldast huvi, ja näitavad, et autor omab üsna tugevat kirjanduslikku närvi ja on sel alal üsna kenakesti juba harjutanud. Muidugi — „Tindis” on puudusi, kas-või juba ta liigagi igapäevane keel ka autoripoolse teksti osas, hoolimatus lausetes ja sõnade kordamine, kuid ega see ei suuda veel teose väärtusi tuhmistada ega põhjustada talle eriti suuri etteheiteid. Maitsepuudumist teoses ei ole ja autor oskab ikkagi selle, mis ta tahab, ütelda südameilt ilusasti ja vastuvõetavalt ära. Pääleegi on „Tindis” rida üsna meisterlikke kohti, eriti sääI, kus juttu nais-

test, nende iseloomustamisest või nende hädade ja tunnete kirjeldamisest. Seesugusena „Tint”, olles tegelaste loovuselt ja töötungidelt vastandiks kolmele eeskäsitlule, jääb meie kirjanduses seni ainulaadseks teoseks ja väärib seetõttu ka lugemist. Kuid see kõmu suures ulatuses, mis seni „Tindi” ümber tehtud, on siiski asjatu, sest nii päädpöörivad see raamat siiski ei ole, eriti kui võtta arvesse aega. Kergelt lämmatav on ikkagi õhkkond, mis kantseleis levib üle ametkonna, kuid selliselt lämmatav ei ole õhkkond meie kantseleides enam, nagu ta oli vahest selles ajajärgus, mida käsitleb „Tindi” autor.

Nagu ei ole kolm eelmist teost saanud asjatult auhinda, nii ei ole seda saanud ka „Tint”, ma julgeksin teda mõnes tükis pidada koguni märksa paremaks Elmar Öuna „Unustatud naistest,” kuigi pole õige neid teoseid võrrelda.

Johannes Kaup.

Organiseeritud noorte tegevus.

„Tõusev Nooruse“ kirjatöö võistluse tulemused.

„Tõusev Nooruse” toimetuse poolt oktoobrikuus väljakuulutatud kirjatöö võistlusest osavõtmine oli väga elav. Võistlustöid saadeti hulgaliselt kõigist maakondadest niihästi õpilaste, maanoorteritingide liikmete kui ka ajakirja tellijate poolt.

Ajakirja toimetuse poolt moodustatud hindamiskomisjon otsustas rahalised auhinnad määrata järgmisile võistlusest osavõtjatele:

I auhind kr. 25.—, Johannes Kangro, 17 a. vana, Virumaalt.

II auhinnad, à kr. 15.— a) Alfred Rosenberg, 17 a. vana, Valgamaalt, b) Luise Uibu, 24 a. vana, Võrumaalt.

III auhinnad, à kr. 7.—, a) Regina Klaving, 12 a. vana, Virumaalt, b) Lilli Kirss, 17 a. vana, Petserimaalt, c) Herbert Narusberg-Randmaa, 24 a. vana, Võrumaalt.

Pääle selle otsustas komisjon määrata ergutusaahinde põllumajandusliku kirjanduse ja ajakirja aastakäikude näol järgmistele võistlejatele:

Leida Reinart — Tääksi, Paul Paju

— Teelahkme, Lembit Meister — Kiisa, Hilda Rips — Pala, Anti Öunapuu — Aluste, Rudolf Kuku — Kodijärve, Ernst Veiko — Misso, Riho Sirelpuu — Rahkla, Artur Saarts — Sauga, Jaan Kaarna — V-Maarja, Aug. Martinson — Paadremaa, V. Neeme — Tuhala, Elmar Püss — Kiltsi, Gustav Mootse — Ahja, Meeli Tavast — Tännasilma, Ruth Kivimäe — Läsna, Otto Pirn — Vägeva, Elfride Ohi — Imavere, Karl Piroja — Jõgisoo, Robert Upsser — Kuremaa, Ants Gross — Sangaste, Leida Kanger — Kehtna, Raul Müür — Oandu, Lembit Palmik — Ravila, Nikolai Tust — Riguldi, N. Sild — Pangodi, Harald Suislepp — Kunda, Helmut Rästas — Kehtna, H. Pajumäe — Kurna, Erik Vaikmäe — Põlva, Leida Kukk — Vigala, Ilmar Rõigas — Polli, Karin Juhans — Tännasilma, Salme Seebald — Pärnurme, Rudolf Kukk — Avinurme, Voldemar Elias — Helme, Helga Mölder — Seli, Martin Sepp — Jäneda, Vilma Viirlaid — Kadila, Lembit Pütsepp — Nõo, Heino Veev — Ahja, Kalju Janter — Väike-Maarja.

Võrumaa maanoorte tegevusest.

26. nov. s. a. pidas Võrumaa Maanoorte Ühenduse maakonnakogu oma esimest koosolekut, millest võtsid osa kõik ÜMÜ põhimääruses ettenähtud noortetegelased. Talvine tegevuskava koostati võrdlemisi laiaulatuslik.

Koosolek otsustas üle maa ellu kutsuda 23 uut maanoorteringi veel eeloleval talvel juhtumil, kui leidub kohtadel sobivaid juhte. Praegu tegutseb Võrumaal 38 maanoorteringi, neist mõned on näidanud üles väga intensiivset tegevust. Ka töötab mitmel kooli noortehingul ja ÜENÜ osakonnal maatulundusharu.

Detsembris korraldatakse Võrus kolme-päevased juhtide kursused, millest palutakse osa võtta igast ringist vähemalt kaks esin-dajat, samuti on saadetud kutsed neisse koh-tadesse, kus ringe veel pole, kuid kavatsetakse luua. Kursuse kava on väga laiaula-tuslik — nii teoreetiline kui ka tegelik. Kur-suslastele katsutakse muretseda maksuta ühiskorter ja ühine teelaud, samuti ka prii-pääsmed teatri- ja kinoetendustele.

Ühenduse juure otsustati asutada põllu-majanduslik laenuraamatukogu, kust haka-takse laenutama komplektide viisi ringidele raamatuid ringivanema vastutusel. Laena-mine sünnib maksuta. Sellise kutseteadus-liku raamatukogu järele oli tarvidus suur, kuna avalikes raamatukogudes sellesisulist kirjandust on väga piiratud arvul saada.

Märtsi algul on kavatsusel korraldada maakondlik maanoorte-talvpäev, mida saaks siduda ka C. R. Jakobsoni surmapäeva mä-lestamise elustamisega. Seks puhuks palu-takse kõnelema Vabariigi Valitsuse esindaja ja Põllutöökoja maanoorte juhtivaid tegelasi.

Et tegevus oleks kõigiti hoogne ning et aktiivseid ja innustatud ringe ja tegelasi väärilt hinnata, selleks kuulutati välja võrumaaline maanoorteringide-vaheline võist-lus. Võistluse tähtpäevaks on 1. august 1939. a., milliseks ajaks peab kohtadelt kõik ma-terjalid saadetama läbivaatamiseks. Kohta-deletunud ringide tegevust enne lõplikku auhindamist käiakse kohapääl kontrollimas. Auhinnad jagatakse välja pidulikult tuleval sügisel Võrumaa põllumajanduslikul näitusel. Võistluse standardhindamise alused on järg-mised:

1. Liikmete juurekasv või vähenemine, oran-giseerunud noorte arv tegevuspiirkonna noortest.

2. Juhatuse töö — töökava ja organiseerimine, koosolekute arv, liikmete osavõtt koosolekutest.

3. Hoogtööülesannete — kanakasvatus ja heinaseemnekasvatus — teostamine liik-metes protsentuaalselt ja kvaliteedilt.

4. Riiklikest ja rahvuslikest üritusist osa-võtmine, nagu vabariigi aastapäev, jüriöö, võidupüha, emadepäev, raamatu-, karskus- ja ühistegevusnädal, rahvuslipp, eesti nimi jne.

5. Organisatsiooni üldalgatused — rahva-koosolekud, kõned, mitmesugused päevad, külvi- ja lõikuspühad, õpiringid, kursused, võistlused, õppereisid jne., ja neist osavõtjad.

6. Liikmete osavõtt üldalgatustest ja nende läbiviimine, distsipliin, kord, koosole-kute täpne algus, liikmete käitumine jne.

7. Liikmete osavõtt (%) maakondlikest ja üleriigilisest üritusist — õppelaager, juh-tide kursus, suvipäevad, „Eesti Mängudest“ osavõtmine jne.

8. Ühised töövahendid (aiapritsid, külvi-riistad, puukoolid jne.), nende kasutamine, korrashoid ja otstarbekohasus.

9. Mitmesugused kodused tööülesanded ja tööettevõtted ning nende läbiviimine.

10. Organisatsiooni asjaajamine, kirjava-hetus ja raamatupidamine.

11. Vaimsed üritused — raamatukogu, kodumuuseum, kroonika, oma ajakirjad, sei-naleht jne.

12. Ajakirjanduse tellimine ja levitamine liikmetele ja ümbruskonnas.

13. Majandusliku olukorra kindlustamine — toetuste hankimine, tulud oma ettevõtte-dest ja algatustest.

14. Üldmulje organisatsiooni tegevuse ula-tusest, tulemustest ja selle otstarbekohasu-sest ümbruskonnale.

Maksimumpunktide arv on 200. Kui palju mingile alale on punkte ette nähtud, ei aval-da Ühendus enne võistluste lõppu.

Pääle nimetatud võistluse on Ühendusel kavatsus veel välja kuulutada kirjatööde võistlus ja 3-aastase kestvusega kodukorral-damise ja puhtuse võistlus.

Ka on eeltööd käimas tuleval sügisel Võ-rumaa põllumajanduslikul näitusel väarikaks esinemiseks, kus tahetakse anda üksikute ringide esinemise kaudu tervikulist pilti kogu maanoorteringide avaldumisvormidest sel teel, et iga ring esineb mingi erialalise väl-japanekuga — nagu koduapteek, moodne talumööbel, uudiskultuurid, kahjuritõrje, kodumuuseum, eeskujulik raamatukogu jne.

Talviseks tegevuseks kuni 1. apr. 1939. a. võeti eelarve vastu tasakaalustatult kr. 572.37 suuruses.

Võrumaa Maanoorte Ühenduse vanemaks on Võru Maavanem Aug. Kohver. Maakonnakogu oma koosolekul valis vanema asemikuks maakonsulendi J. Männiku ja laekuriks Võru konvendi noortevanema H. Naruski. E. Piir.

A. Kohver.

Võrumaa Maanoorte Ühenduse vanem

Prangli maanoorte tööst

Prangli Maanoorterühm Krüüdneris tegutses kaunis hoogsalt. Suvel tegelesid ringi liikmed köögivilja ja loomasöödajuurikate kasvatamisega, mis kõigiti õnnestus. Võeti osa ka Kambja konvendi piirkonnas töötavate maanoorteringide suvipäevast Kambjas. Ringivanemaks on koolijuhataja J. Vilismäe, esimees — J. Kivioja, esimehe abi — H. Soodla, laekur — O. Paal, kirjatöömaja M. Teeharu ja ametita juhatuseliige L. Teeharu. Ringi koduks on Prangli koolimaja, kus asub ka ringi raamatukogu ja lugemislaud kõigi noorte ja maanoorte ajakirjadega.

Hiljutisel üldkoosolekul võeti vastu ja kinnitati juhatusel poolt esitatud talvine töökava, kus on ette nähtud muuseas järgmised tähtsamad ettevõtted ringi töös:

- 1) korraldada iga kahe nädala järele referaat-koosolekuid mitmesuguste maanoorte ja kodumajanduse tegevusaladesse puutuvate küsimuste selgitamiseks;
- 2) korraldada lühiajalisi kursusi ja loenguid, nagu heinaseemne- ja kanakasvatuse alalt, aianduse, talvise loomade toitlustamise jne. üle, kuhu paluda kõnelema vastavaid asjatundjaid;
- 3) moodustada heinaseemne ja kanakasvatuse rühmad;
- 4) asutada oma laulukoor, mille juhatajaks oleks ringivanem J. Vilismäe;
- 5) asutada rahvatantsu- ja võimlemisrühm, mille juhatajaks oleks ringi liige A. Koplus;
- 6) esineda ühe avaliku piduga ja avaliku töökoosolekuga;
- 7) aidata kaasa Raamatunädala korraldamisele oma ümbruskonnas.

Võistlused Vastseliinas

Vastseliina Maanoorte Ühenduse juhatusel koosolekul 6. nov. s. a. otsustati välja kuulutada kirjatööde võistlused auhindadega Vastseliina noortele teemadel:

1. Noortele alla 18 a.: „Kuidas veeta vaba aega“.
2. Vanematele üle 18 a.: „Põllumees oma kutseväljal“.

Otsustati välja anda Vabariigi aastapäevaks noorte tegevuse- ja omaloomingu-albumi 50-lk. suuruses. Toimetajateks valiti: pr. Armilde Sibul, Aleksander Tammesalu ja Jaan Sibul. Albumile on lubanud kaastöid noorte juhid, omavalitsuse tegelased jne.; sääl avaldatakse ka auhinnatud kirjatööd.

Lõpuks otsustati välja kuulutada talvipeel peetav kõneviistlus teemal: „Kuidas korraldan oma kodu“.

Talvipeel peetakse aprillikuus.

Ilmus trükist.

„Eesti maanoorte ideaalid ja organisatsioon“ — J. Tõrmaküla. Põllutöökoja väljaanne. Hind 60 senti. Raamatu sisu ülevaade on toodud „Tõusev Noorus“ nr. 10-das s. a.

Raamat saadetakse posti teel välja kõigile, kes saadavad Põllutöökojale rahas või postmarkides raamatu hinna ja 5 senti postikulu või maksavad selle Põllutöökoja posti jooksvale arvele nr. 231.

Sobiv laulik maanoortele.

Praegu ilmus trükist E. Karskusliidu ja E. Noorsoo Karskusliidu kirjastusel valimik seltskonnas lauldavaid laule „Ühislauluvara“, III trükk. Toimetanud E. Kubjas, Ed. Sangaste ja J. Tõlp. Uus trükk on parandatud ja täiendatud uute lauludega, sisaldades kokku 165 hästivalitud laulu. Laulikul on sobiv formaat kaasas kandmiseks ja äärmiselt odav hind, ainult 25 senti. Sellest hinnast tehakse maanoorteringidele veel 30% hinnaalandust, kui tellitakse vähemalt 5 raamatut korraga. Tellimistega tuleb pöörata E. Karskusliidu poole, Tartu, Gustav Adolphi 18.

Kaks hääd raamatut poole hinnaga.

Põllutöökojal on võimalik müüa maanoorteringidele ja nende liikmetele piiratud arvul raamatuid „Eesti rahvarõivad“, hinnaga kr. 4.50, ja „Valimik eesti rahvatantse“ hinnaga kr. 1.20. Raamatukauplustes on need raamatud kaks korda kallimad. Kuna tagavarad on piiratud, siis palutakse tellimistega rutata. Soodustus lõpeb 15. jaanuaril 1939. a.

Raamatute hind tuleb saata rahas või postmarkides, või maksta Põllutöökoja posti jooksvale arvele nr. 231.

Kirjutage meile!

Omapärane tunne tekib rinnas kirjutades täiesti võõrale kaasnoorele, kes asub kusagile kaugel. Kas ta vastab kohe minu kirjale, kas saame kord häädeks sõpradeks, kerkivad ajus arglikud küsimused. Neile saab vastuse anda ainult tulevik.

Jõulu ja uueaasta puhul on eriti sobiv aeg kirjateel tutvusi luua kaasnoortega. Kui ei ole rohkem võimalusi, siis vähe-

malt mõned pühade õnnesoovikaardid paneme posti „Tõusev Nooruse“ käesolevas ja varemates numbrites ilmunud aadressidel.

„Tõusev Noorus“ avaldab ka eeloleval aastal tasuta kõigi ajakirja tellijate nimed ja aadressid, kes soovivad kaasnoortega kirjavahetust.

Kaasnoortega kirjavahetust soovivad:

Virumaalt.

„Elsa“, Revina kt., K.-Järve.
 „Veera“,
 „Vollil“, Peeri, K.-Järve.”
 „Ruudi“, „
 „Muraka Mari“, Unukse kt., Kalvi ag.
 „Varepõllult Lee“, Koila pk. 9, Kalvi ag.
 „Käbi Mai“, Unukse kt., Kalvi ag.
 „Seikleja Juss“, „
 „Nurme Arvo“, N.-Nigula Tarvitajateüh.,
 Kalvi ag.
 „Oru Vimka“, Unukse kt., Kalvi ag.
 „Tombi Toomas“, „
 „Männikuvälja Ants“, „
 „Lumiste Ilse“, Väike-Maarja Täiendus-
 kool, Väike-Maarja.
 „Salu Maie“, Edise as. pk. 23, Jõhvi.
 „Kadri“, Kahula Maanoortering, Jõhvi.
 „Krõõt“, „
 „Kristi“, „
 „Hele-Mai“, „

Harjumaalt:

„Koidupuna Lulli“, Pikavere pk., Pen-
 ningi ag.
 „Ehapuna Lilli“, Pikavere pk., Peningi ag.
 „Täheväli Elli“, „

„Vikerkaar Elvi“, Pikavere pk., Peningi ag.
 „Täheväli Olev“, „
 „Taevasina Sulev“, „
 „Kuukuma Kalev“, „
 „Päikesekiir Olev“, „
 „Aasma Marie“, Nummeküla pk. 18, Keava.
 „Katkusild Aino“, Kehtna ag. pk. 19.
 „Sulakatko Asta“, Salmi pk., Kehtna ag.
 „Sulakatko Meeta“, „
 „Ringo Selma“, „
 „Ott Anny“, Kingamäe pk., Kehtna ag.
 „Liiver Agnes“, Karjatse pk., Kehtna ag.
 „Pärtel Asta“, Kehtna ag., pk. 17.
 „Pärtel Laine“, „

Järvamaalt:

„Raidla“ Rein“, Koorti küla kt., Esna
 agentuur.
 „Aasmae Arvo“, Koorti küla kt., Esna
 agentuur.
 „Orumäe Olev“, Koorti küla kt. Es-
 na ag.
 „Ojamaa Rudolf“, Oeti pk., Järva-
 Jaani.
 „Lembit“, Müüisleri pk. 38, Järva-
 Peetri ag.
 „Sillamaa Erna“, Jootma pk., Tapa.
 „Kesküla Emilie“, „

Tammiste Alfred, Jootma pk., Tapa.
 Seppa Harald, " "
 Sinikas Juhan, " "
 Tammiste Erich, " "
 Kesküla, Eduard, " "

Läänemaalt:

„Oja Maret“, Maalse pk., Taebla ag.
 Raudpea Linda, Kokre pk., Lähtru ag.
 Noorel Olga, S.-Lähtru pk., Lähtru ag.
 Ulpus, Keta, " "
 Kuremaa Alma, " "
 Siimon Helmi, Ohtla pk., Lähtru ag.
 Viilup Hilda, " "
 „Valing Velly“, " "
 Kaljuvee Valentin, " "
 Heinsoo, Vaike, Uusküla pk., Lähtru ag.
 Soosaar, Arno, Vanaküla pk., Lähtru ag.

„Kaste Maret“, Lähtru Maanoorterij, Lähtru ag.

„Jaani Henn“, Muriste pk., Paatsalu ag.
 „Kaasik Aarne“, Mäemõisa kt., Sinalepa ag.

Nurming Aleksander, Nurmsi pk., Karuse.

Saaremäe Hans, Paatsalu, pk. 12.

„Mäe Märtn“, Martna ag., pk. 13.

„Sinijärv Heiki“, Vigala Aianduskool, Vigala vaksali ag.

Raud Arno, Vigala Aianduskool, Vigala vaksali ag.

„Reets“, Luiste ag., pk. 21.
 „Sass“, „ pk. 16.
 „Ats“, „ pk. 4.
 „Mikk“, „ pk. 26.
 „Milvi“, „ pk. 21.
 „Sinilill Elvi“, „ pk. 21.

Saaremaalt:

Taaler Aleksander, Pidula.
 Aedmaa Endel, Pamma ag.
 Sirel Helmi, " "
 Vaher Linda, " "
 „Vana Taat“, Pidula.
 „Soosaar Lia“, " "
 „Männimaa Luule“, " "
 „Aasa Elli“, " "
 „Jõgi Astra“, " "
 „Lillepärg Öie“, " "
 „Annemarie“ „ "

Pärnumaalt:

Kose Elmar, Krundi II pk., Häädemeeste.

Toomsalu Jüri, Vahenurme pk., P-Jaagupi.

Raku Mihkel, Pärnu-Ellamaa ag., pk. 2.
 Rõõmussaar Vilma, Asunduse pt., Vändra.

Vainu Vilma, Mõisaküla pk., Enge ag.
 Tali Ella, " "
 Jürimäe Ella, " "
 Metsalu Elmar, Eametsa pk., Enge ag.

Viljandimaalt:

„Ürgvete Luule“, Kamari pk., Põltsamaa.

„Tiiu“, Kamari pk., Põltsamaa.
 „Murakas Mari“, " "
 „Anne Marie“, " "
 „Kallaste Ly“, " "
 Maileht Elmut, " "
 Piir Alfred, " "
 „Mats“, Väljaotsa, Lalsi ag.

Tartumaalt:

„Naljamägi Hans“, Vana Kastre pt., Tartu.

„Armuline Taimi“, V.-Konguta pk. 14, Elva.

„Armööd Aita“, V.-Konguta pk. 14, Elva.

„Armuvallu Elve“, V.-Konguta pk. 14, Elva.

Mäik, August, Soova pk., Elva.

„Põhjala Kalev“, V.-Konguta pk. 14, Elva.

„Kaljumäe Ants“, V.-Konguta pk. 14, Elva.

„Tammets Väino“, V.-Konguta pk. 14, Elva.

„Tammik Helju“, Konguta ag., pk. 21.

„Salminen Hella“, " "

„Kaselaid Erika“, " "

„Helminen Matti“, " "

Võrumaalt:

„Aaspalu Ants“, Listaku pk., Rõuge.

Treial Reiu, " "

„Jaak“, Tikutaja kt., Rõuge.

„Ainoke“, " "

„Eha“, " "

„Vennake“, " "

„Linda“, " "

„Sulevaevaja Ets“, Sänna ag., pk. 23.
 Helistvee Eha, Mäessaare pk., Lepassaare ag.

Hütt Aino, Pindi vallam., Lepassaare ag.

„Kullerkupp Vello“, Vära kt., Põlva.

„Roosinupp Ants“, " "

„Kallaste Kaarel“, Sänna ag., pk. 30.

Tirul Valdner, Misso ag., pk. 4.

Helistvee Taivo, Mäessaare pk., Lepassaare ag.

Vedelik rändab.

Asetage tühi veeklaas lauale ja sellest kõrgemale veega või veel parem — värvilise vedelikuga täidetud samasugune klaas. Kui nüüd vedelikuga täidetud klaasi asetada pehme puuvillase või villase nõõri üks ots ja teine ots juhtida madalamal-asetsevasse tühja klaasi, siis voolab peaaegu kõik vesi ajajooksul viimasesse. See katse aitab selgitada vedeliku liikumist kapillaartorukestes, millel põhjeneb muuseumis ka vee liikumine mullas ja petrooleumi liikumine lambitahis.

Korgid hoiduvad kokku.

Võtke 7 ühesuurust korki, pigistage need peos hästi kokku ja asetage vee alla. Kui korgid aeglaselt veepinnale tõsta, siis jäävad need üksteise vastu kokku ka pärast käe eemaldamist. Isegi nõrga puhumise mõjul ei lahku korgid üksteisest. Kes on õppinud füüsikat, see teab, et siin on tegemist nn. adhäsiiooni-nähtusega.

Puu juhib helisid paremini kui õhk.

Füüsika õpetab, et kõva keskkond annab heli paremini edasi kui õhk. See tundub esimesel silmapilgul kahtlasena. Kahtlusest vabanemiseks tehke järgmine katse. Asetage taskukell pika palgi ühele otsale. Hoides kõrva palgi teise otsa vastu, kuulete selgesti kella tiksumist. Läbi õhu aga ei ole nii kaugele võimalik nõrka tiksumist kuulda.

Kuidas saada madalat temperatuuri.

Kui valmistada segu 2 osast jääst või lumest ja 3 osast kloorkaltsiumist, siis jahtub see võrdlemisi madala temperatuurini, kuni — 45°C.

Kui selle segusse asetada veega täidetud, hästi kinnikorgitud pudel, siis puruneb see peagi. Vesi jääks külmudes paisub ja rõhub pudeli lõhki. Aga mitte ainult pudeli, vaid isegi metallist õõne kuuli võib jää purustada, kui kuul on täidetud veega ja kindlasti suletud.

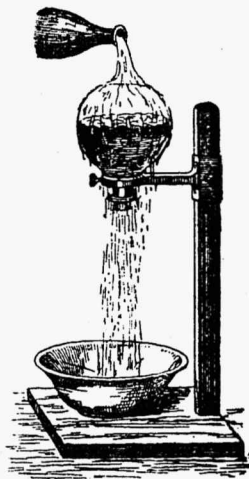
Kui kloorikaltsiumi ei ole käepärast, siis võib tarvitada selle asemel ka harilikku keedusoola, kuid siis ei ole temperatuuri langus nii suur kui eespool kirjeldatud.

Toop külmub soojas toas laua külge.

Valage lauale veidi vett ja asetage sellele harilik plekist toop või tops, millesse on valmistatud segu 2 osast lumest ja 3 osast keedusoolast. Natukese aja seismise järel külmub toop põhjaga kõvasti laua külge kinni.

Vesi keeb ilma tuleta.

Võtke harilik keedukolb, nagu neid tarvitatakse laboratooriumides ja koolides mitmesuguste katsete läbiviimiseks, täitke pooldest saadik veega ja ajage vesi piirtuslambil keema. Pärast paariminutilist keemist, kui veeaur on kolvi ülemisest osast õhu välja tõrjunud, kustutage tuli ja sulgege kolb õhukindlalt korgiga. Nüüd pöörake kolb ümber — põhi ülespoole ja valage kolvi peäle külma vett. Teie imestuseks hakkab vesi kolvis keema ja see kestab tüki aega, kuni kolvis olev vesi jahtub.

Selle huvitava nähtuse põhjus on järgmine: Külma vee kolvile valamisel juhtus viimane, mistõttu kolvis leiduv veeaur veepiiskadeks tihenes. Selle järelduel tekkis kolvis hõrendatud õhuga ruum, milles aga füüsika seaduste järgi vesi hoopis madalamas temperatuuris keeb kui harilikku õhurõhumise juures.

TOIMETUS ja TALITUS: Tallinn, Pikk tän. 42. Telefon 484-84. — Posti jooksev arve nr. 275. Ilmub üks kord kuus. **TELLIMISE HIND:** aastas kr. 1.50; 1/2 aastas kr. —.80. Üksiknumber 20 senti. Vastutav ja päätoimetaja I. Tõrmaküla, tegevtoimetaja agr. E. Nugis.

Odava hinna eest palju tarkust

annab Põllutöökoja põllumajanduslik ajakiri

Põllumajandus

Ilmub kord nädalas.

3 krooni eest aastas saate üle 1100 leheküljelise k ä s i -
r a a m a t u.

Maanoorel, kellel pole võimalik põllutöökooli minna, toob „Põllumajandus“ põllutöökooli koju, kes aga sääli juba käinud, sellele on igapäevaseks abimeheks ja silmaringi avardajaks.

Tellida saab postiasutistest ja põllumajanduslikelt nõuandjailt.

Nõudke tasuta proovinumbreid! Hakake „Põllumajanduse“ tellimiste vastuvõtjaks!

Talitus ja toimetus: Pikk 42, Tallinn.
Posti jooksev arve 275.

*3 ja 4 lambilised natjarei vastu-
võttjad on konstrueeritud maa olude
kokkasegelt: nad on võimsad, kuid nende
aku ja anoodi kulu on väike*

O/Ü „ESTO-MUUSIKA“

TALLINN * TARTU * VILJANDI * PÄRNU
JA ESINDAJAD KÕIKJAL ÜLE RIIGI

Vodja 1. aastasessa

aianduskooli on

**õpilaste vastuvõtmine
alanud.**

Võetakse vastu 6-klassilise algkooli haridusega mõlemast soost noori, kes vähemalt 16 a. vanad on. Õppetöö algab 15 jaanuaril 1939. a. ja kestab 42 õppenädalat. Õppemaksu koolis ei ole. Tasuta on korterküte ja valgustus. Kooliaias tehtud praktiliste tööde eest saavad õpilased vastavat tasu. Toetuslaenu fondist on õpilastel võimalik saada protsendita pikaajalist laenu. Siseseastumise sooviva valdused ühes haridustunnistusega saata koolijuhatajale. Aadr. Vodja ag. telef Paide 36.

Koolijuhataja.

Valgust ja elu- õigust maale

on „TEATAJA” kannud 18 aastat.

Maa huvides sammub „Teataja” ka algalval 19-dal aastakäigul.

Maanoored!

Aastavahetusel ajalehte tellides tellige ja soovitage kõigile „Teatajat”. Teataja rikkaliku uudiste ja nõuande kõrval toob esimese ajalehena sõnumeid maanoorte tegevusest.

Maanoored!

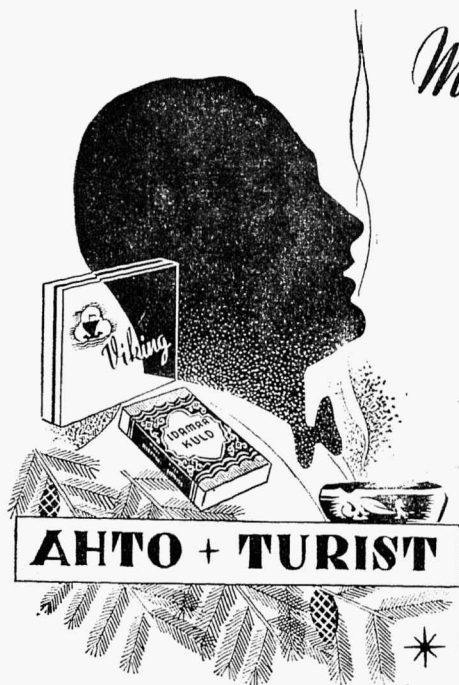
Tellige „Teataja” koos alandatud hinnaga „Tõusev Noorusega” Sellega hoiate kokku rahas, kuid omate sisuka ajalehe ja ajakirja.

Maanoored!

Kasutage „Teataja” veerge Maanoorteringide tegevuse kohta ülevaate ja sõnumite avaldamiseks. „Teataja” on ajaleht igale maanoorele.

„Teataja” tellimised 1939. a. peale on avatud.

„Teataja” tellimisi võtavad vastu „Teataja” peakontor Tallinnas, kõik postiasutised üle maa ja esindajad kohtadel.

Mugavad pühad

hea meeleolu
ja meisterlike
ETK toodetega.

ETK VEIN

Alati

ostate Teie kõige paremini

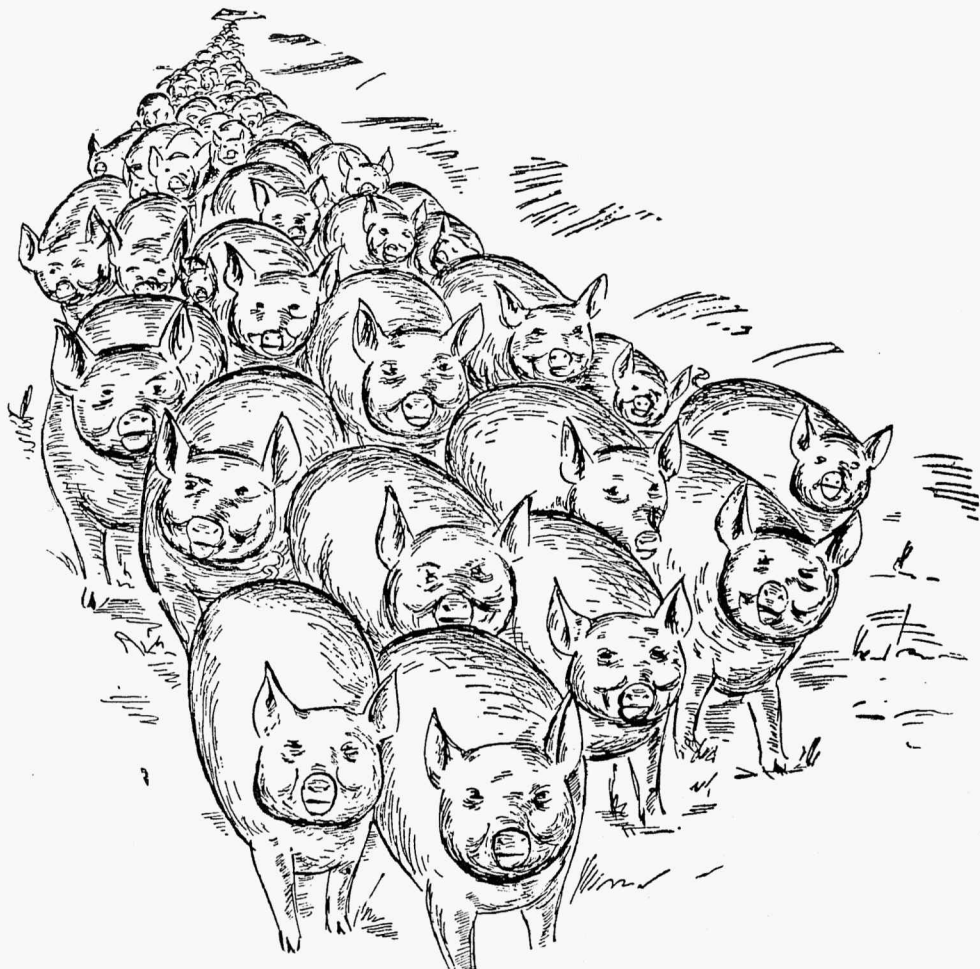
Tartu Eesti Majanduse Ühisusest,
sest meie esitame Teile rikkaliku valiku juures õiglase hinnaga ainult kvaliteetkaupa.

- Laos alati saadaval kõiki põllutööriistu ja -masinaid, ehitustarbeid, käsitööriistu, kütte- ja määrdeõlisid, majapidamistarbeid, koloni-aalkaupu, põllurammu jne. jne.

Tartu Eesti Majanduse Ühisus

Reserveeritud.

ÜHING «EESTI LIHAEKSPORT»

Eksporttapamajad: Tallinnas, Tartus ja Võhmas.

Vorstitööstused: Tallinnas, Tartus ja Võhmas.

Konservitööstus Tallinnas.

Seebitööstus Tallinnas.

Kondijahutööstused: Tallinnas ja Tartus.

Nahaosakond Tallinnas ja laod kõikide eksporttapamajade juures.

Hõberebasekasvandused: Rebasel ja Navestis.

Ostame aasta läbi sigu, veiseid, vasikaid lambaid ja toornahku.

Müügil ESTO märgi all vorstid, liha- ja aedvilja-konservid, seep kondijahu.

Tellimisi võetakse vastu pargitud ja parkimata hõberebase naha kade ning sugurebaste peale.